

§ 131

Beslut om bildande av naturreservat Fjällnora KSN-2021-01237

Beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. **att** bilda naturreservatet Fjällnora enligt ärendets **bilaga 1** och **bilaga 2**,
2. **att** uppdra åt plan- och byggnadsnämnden att fortsätta utreda möjligheter och ekonomiska konsekvenser av att utöka naturreservatet Fjällnora med fastigheterna Fjällbo 1:76, 1:16 och del av 1:89 och 1:27, samt
3. **att** i *Föreskrifter för naturreservat* stryka punkt C.4. medföra okopplad hund utomhus, med undantag för område med hundbad, se ärendets bilaga 3.

Sammanfattning

I Mål och budget 2021 med plan för 2022–2023 anges att ökade ansträngningar ska göras för att skydda värdefull natur, skydda vårt grund- och dricksvatten, säkerställa ekosystem och gynnsam bevarandestatus för hotade arter samt för att bevara, utveckla och stärka ekologiska samband i landskapet. Mer specifikt anges att ”fler tätortsnära natur- och friluftsområden ska skyddas som naturreservat”. Mot bakgrund av detta beslutade kommunstyrelsen den 16 juni 2021 (§ 186) att initiera reservatsbildning för Fjällnora samt att överlämna ärendet till plan- och byggnadsnämnden.

Ett förslag till naturreservat för Fjällnora har tagits fram. Naturreservatet syftar till att långsiktigt skydda ett större sammanhängande natur- och friluftsområde med höga värden för rekreation och biologisk mångfald.

I samrådshandlingen om förslag till naturreservat ingick även 36 hektar av privatägd mark (Fjällbo 1:76, 1:16 och del av 1:89 och 1:27). Den privatägda marken lyfts nu ut ur naturreservatsbeslutet, men nyttan av att lägga till de aktuella ytorna kommer att fortsätta utredas. För att kunna landa en eventuell utökning av reservatet med privat mark krävs en överenskommelse med markägarna om markköp alternativt intrångsersättning.

Kommunstyrelsen
Protokollsutdrag

Datum:
2022-05-25

Beslutsunderlag

- Arbetsutskottets förslag 9 maj 2022 § 144
- Tjänsteskrivelse daterad 13 april 2022
- Bilaga 1, Förslag till beslut om bildande av Fjällnora naturreservat
- Bilaga 2, Förslag till skötselplan för Fjällnora naturreservat
- Bilaga 3, Samrådsredogörelse, daterad den 30 mars 2022
- Bilaga 4, Kommunstyrelsens protokoll den 16 juni 2021, § 186, initieringsbeslut om reservatsbildning för Fjällnora

Yrkande

Simon Alm (-) yrkar avslag på arbetsutskottets förslag.

Erik Pelling (S), Rickard Malmström (MP) och Tobias Smedberg (V) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer arbetsutskottets förslag mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Reservation

Simon Alm (-) reserverar sig till förmån för eget yrkande.

Särskilt yttrande

Tobias Smedberg (V) anmäler särskilt yttrande enligt:

Vi är såklart positivt inställda till att båda dessa naturreservat nu bildas, men vi anser att frågan om att bilda naturreservaten har hanterats oseriöst av sittande styre då det inte har behandlats förrän nu. Det märks att det är valår när beslut ska tas i sista stund. Hade styret på riktigt prioriterat miljö- och klimatfrågor högt hade detta beredningsarbete startat tidigare och kunnat leda till ännu bättre beslut.

Det är mycket tråkigt att vi inte lyckas skydda hela den gula stigen i ett sammanhang. Flera viktiga delar av natur- och kulturområdet är inte inrymt i föreslaget naturreservat, på grund av att styret ännu inte kommer fram med avtal med enskilda markägare längs gula stigen. Det hade varit angeläget att få avtal på plats, särskilt som att det är ytor som nu inte skyddas. Gula stigens storhet handlar delvis om stigens helhet som skyddat område. Med det sagt vill vi ändå understryka att Vänsterpartiet stödjer ärendet och vill se ett naturreservat för Gula stigen. Vi kan vara glada över det som blir av, men kan inte

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen
Protokollsutdrag

Datum:
2022-05-25

vila på lagrarna och vara nöjda när det finns mer att göra och viktig grönska att skydda när vi bygger mycket i närområdet

Simon Alm (-) anmäler särskilt yttrande enligt:

Det är bra att den 36 hektar privatägd mark lyfts ur förslaget till bildande av naturreservat. Det gör markåtgången mindre, vilket minskar den underhållsbörda som kommunen tar på sig och likaså minskar intrånget på den privata äganderätten. Faktum kvarstår att det är oklart varför kommunen behöver genomföra naturreservatbildning. Ingångsuppdraget var att "skydda" friluftsområden, men samtidigt har undertecknad ingen som helst kunskap om att någon skulle vilja exploatera eller på annat sätt förändra Fjällnoras friluftsområde på ett sätt som kräver att området behöver ett "skydd".

Vidare skapar översiktsplaneringen kommunal styrning av områdesutveckling även utanför Uppsala stad. Det finns förvisso en respektlöshet från rödgröna mot det som står i översiktsplanerna trots att de själva har tagit fram densamma, men det torde vara resurseffektivast att helt enkelt internutbilda politiker och tjänstemän i att arbeta mer respektfullt mot översiktsplanen då det skulle ge en positiv effekt över hela kommunen inklusive Fjällnora.

Sammantaget kommer detta medföra mer kostnader för kommunen till begränsad eller ingen nytta, varför ärendet kan avslås för att kunna avvara resurser till åtgärder som ger större nytta.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

§ 144

Beslut om bildande av naturreservat Fjällnora KSN-2021-01237

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige besluta

1. **att** bilda naturreservatet Fjällnora enligt ärendets **bilaga 1** och **bilaga 2**,
2. **att** uppdra åt plan- och byggnadsnämnden att fortsätta utreda möjligheter och ekonomiska konsekvenser av att utöka naturreservatet Fjällnora med fastigheterna Fjällbo 1:76, 1:16 och del av 1:89 och 1:27, samt
3. **att** i *Föreskrifter för naturreservat* stryka punkt C.4. medföra okopplad hund utomhus, med undantag för område med hundbad, se bilaga 3.

Sammanfattning

I Mål och budget 2021 med plan för 2022–2023 anges att ökade ansträngningar ska göras för att skydda värdefull natur, skydda vårt grund- och dricksvatten, säkerställa ekosystem och gynnsam bevarandestatus för hotade arter samt för att bevara, utveckla och stärka ekologiska samband i landskapet. Mer specifikt anges att "fler tätortsnära natur- och friluftsområden ska skyddas som naturreservat". Mot bakgrund av detta beslutade kommunstyrelsen den 16 juni 2021 (§ 186) att initiera reservatsbildning för Fjällnora samt att överlämna ärendet till plan- och byggnadsnämnden.

Ett förslag till naturreservat för Fjällnora har tagits fram. Naturreservatet syftar till att långsiktigt skydda ett större sammanhängande natur- och friluftsområde med höga värden för rekreation och biologisk mångfald.

I samrådshandlingen om förslag till naturreservat ingick även 36 hektar av privatägd mark (Fjällbo 1:76, 1:16 och del av 1:89 och 1:27). Den privatägda marken lyfts nu ut ur naturreservatsbeslutet, men nyttan av att lägga till de aktuella ytorna kommer att fortsätta utredas. För att kunna landa en eventuell utökning av reservatet med privat mark krävs en överenskommelse med markägarna om markköp alternativt intrångsersättning.

Kommunstyrelsens arbetsutskott
Protokollsutdrag

Datum:
2022-05-09

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 13 april 2022
- Bilaga 1, Förslag till beslut om bildande av Fjällnora naturreservat
- Bilaga 2, Förslag till skötselplan för Fjällnora naturreservat
- Bilaga 3, Samrådsredogörelse, daterad den 30 mars 2022
- Bilaga 4, Kommunstyrelsens protokoll den 16 juni 2021, § 186, initieringsbeslut om reservatsbildning för Fjällnora

Yrkande

Rickard Malmström (MP) yrkar:

att i Föreskrifter för naturreservat stryka punkt C.4. medföra okopplad hund utomhus, med undantag för område med hundbad, se bilaga 3.

Beslutsgång

Ordförande ställer först Rickard Malmströms (M) ändringsyrkande mot avslag och finner att arbetsutskottet bifaller detsamma.

Ordförande ställer därefter föreliggande förslag mot avslag och finner att arbetsutskottet bifaller detsamma.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Stadsbyggnadsförvaltningen
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2022-04-13

Diarienummer:
KSN-2021-01237

Handläggare:
Kaisa Malmqvist

Beslut om att bilda naturreservatet Fjällnora

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar

1. **att** bilda naturreservatet Fjällnora enligt ärendets **bilaga 1** och **bilaga 2**, samt
2. **att** uppdra åt plan- och byggnadsnämnden att fortsätta utreda möjligheter och ekonomiska konsekvenser av att utöka naturreservatet Fjällnora med fastigheterna Fjällbo 1:76, 1:16 och del av 1:89 och 1:27.

Ärendet

I Mål och budget 2021 med plan för 2022–2023 anges att ökade ansträngningar ska göras för att skydda värdefull natur, skydda vårt grund- och dricksvatten, säkerställa ekosystem och gynnsam bevarandestatus för hotade arter samt för att bevara, utveckla och stärka ekologiska samband i landskapet. Mer specifikt anges att ”fler tätortsnära natur- och friluftsområden ska skyddas som naturreservat”. Mot bakgrund av detta beslutade kommunstyrelsen den 16 juni 2021 (§ 186) att initiera reservatsbildning för Fjällnora samt att överlämna ärendet till plan- och byggnadsnämnden.

Ett förslag till naturreservat för Fjällnora har tagits fram. Naturreservatet syftar till att långsiktigt skydda ett större sammanhängande natur- och friluftsområde med höga värden för rekreation och biologisk mångfald.

I samrådshandlingen om förslag till naturreservat ingick även 36 hektar av privatägd mark (Fjällbo 1:76, 1:16 och del av 1:89 och 1:27). Den privatägda marken lyfts nu ut ur naturreservatsbeslutet, men nyttan av att lägga till de aktuella ytorna kommer att fortsätta utredas. För att kunna landa en eventuell utökning av reservatet med privat mark krävs en överenskommelse med markägarna om markköp alternativt inträngsersättning.

Beredning

Stadsbyggnadsförvaltningen har utarbetat förslag till beslut och i samarbete med Upplandsstiftelsen tagit fram förslag till skötselplan för Fjällnora i enlighet med bestämmelser i miljöbalken (1998:808) och förordningen om områdesskydd.

Förslaget har varit på samråd och berörda sakägare har beretts möjlighet att yttra sig. Samrådet pågår tills dess att det kan styrkas att berörda sakägare haft en månad på sig att yttra sig från det att man tagit del av beslutet, detta i enlighet med detta enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera. Berörda myndigheter och intresseorganisationer har också beretts möjlighet att yttra sig. Processen följer Naturvårdsverkets process för bildandet av naturreservat.

Fjällnora är ett av kommunens viktigaste friluftsområden och i området finns också höga naturvärden. Att bilda naturreservat i Fjällnora innebär ett långsiktigt skydd som säkrar att alla människor, oavsett bakgrund och förutsättningar, har tillgång till ett tätortsnära frilufts- och naturområde. Skötselplanen lyfter möjligheter till utveckling inom tillgänglighet, aktiviteter för barn, naturpedagogik, friluftsliv, naturvård och upplevelsevärden. På så sätt beaktas barn- och jämställdhetsperspektivet. Näringslivsperspektivet bedöms inte vara relevant för föreliggande förslag till beslut.

Föredragning

I Fjällnora finns höga natur- och friluftsvärden och ett tydligt behov av ett varaktigt skydd genom bildande av ett naturreservat och en skötselplan anpassad för ett fortsatt utvecklat friluftsliv. Fjällnora förvärvades 1969 av Uppsala kommun med avsikt att utveckla området till ett friluftsområde. Fjällnora är idag ett av kommunens mest frekventerade friluftsområden med möjligheter till friluftsliv året runt. Förutom friluftsvärden har Fjällnoraområdet även höga biologiska värden, främst knutna till skogsmarken och de trädklädda hag- och betesmarkerna.

Kommunens översiktsplan från 2016 anger Fjällnora friluftsområde som ett område med utvecklingsinriktning som ett helt, eller delvis, kommunalt förvaltad friluftsområde där naturreservatsbildning pågår eller planeras. Fördjupad översiktsplan för Funbo 2011 anger friluftsområdet som skyddsvärd mark och som föreslaget reservat.

Större delen av det föreslagna reservatsområdet utgörs av kommunägd mark. Den centrala delen av området ägs av Uppsala kommun Arenor och Fastigheter AB.

I samrådshandlingen om förslag till naturreservat ingick även 36 hektar av privatägd mark (Fjällbo 1:76, 1:16 och del av 1:89 och 1:27). Den privatägda marken lyfts nu ut ur naturreservatsbeslutet, men nyttan av att lägga till de aktuella ytorna kommer att fortsätta utredas. Området ligger i direkt anslutning till dagens friluftsområde och har värden för rekreation genom vattenkoppling och naturskog av vildmarkskaraktär. Det bedöms som värdefullt att kunna ge ett större område det långsiktiga skydd som ett naturreservat innebär, i syfte att värna om allmänhetens friluftsliv samt naturvärden. Området har höga biologiska värden och Skogsstyrelsen har dokumenterat tre nyckelbiotoper och två områden med naturvärden. Större delen av området ingår redan idag i ett naturvårdsavtal med Länsstyrelsen, ett avtal som löper ut under 2022. För att kunna landa en eventuell utökning av reservatet med privat mark krävs en överenskommelse med markägarna om markköp alternativt inträngsersättning.

Ekonomiska konsekvenser

Kostnader för framtagande av naturreservatet finansierades under 2021 av markåtkomstbidrag från tidigare reservatsbildningar i enlighet med kommunfullmäktiges beslut §71 den 22 mars 2021. Övriga kostnader för framtagandet finansieras inom plan- och byggnadsnämndens ram.

Uppsala kommun kommer att ansöka om markåtkomstbidrag från Naturvårdsverket för hela naturreservatet.

Finansiering av naturvårdsförvaltningen sker genom gatu- och samhällsbyggnadsnämndens anslag för skötsel av naturvårdsobjekt med mera. Löpande kostnader utgörs av skötselmoment såsom normal drift av kommunala anläggningar och skötsel enligt skötselplan. Skötselkostnader uppskattas till 600 000 kronor årligen plus kostnader för gränsmarkering och initiala restaureringsinsatser. Det innebär ökade kostnader jämfört med nuläget, vilket behöver beaktas i budgetprocessen för 2023-2025.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 13 april 2022
- Bilaga 1, Förslag till beslut om bildande av Fjällnora naturreservat
- Bilaga 2, Förslag till skötselplan för Fjällnora naturreservat
- Bilaga 3, Samrådsredogörelse, daterad den 30 mars 2022
- Bilaga 4, Kommunstyrelsens protokoll den 16 juni 2021, § 186, initieringsbeslut om reservatsbildning för Fjällnora

Stadsbyggnadsförvaltningen

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Christian Blomberg
Stadsbyggnadsdirektör

Diarienummer:
KSN-2021-01237
PBN 2021-003316

Bildande av Fjällnora naturreservat Uppsala kommun 2022

Innehåll

Beslut.....	3
Naturreservatets syfte	3
Skäl för inrättande av naturreservat.....	3
Föreskrifter för naturreservatet.....	4
Föreskrifternas ikraftträdande	8
Andra bestämmelser som gäller för området.....	8
Upplysningar	10
Miljö kvalitetsmål	10
Uppgifter om naturreservatet.....	10
Ärendets beredning	14
Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och motivering	14
Intresseprövning och överensstämmelse med miljömålen	15
Hur man överklagar	15
Sändlista.....	16
Bilagor	17

Beslut

- Fjällnora förklaras som naturreservat, med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808). Naturreservatet har en avgränsning som framgår av beslutskarta, bilaga 1.
- Naturreservatets namn ska vara Fjällnora naturreservat.
- För att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar Uppsala kommun att nedan angivna föreskrifter ska gälla samt att föreskrifternas ikraftträdande ska gälla för naturreservatet, med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken,
- Ordningsföreskrifter utfärdade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken ska gälla omedelbart, även om de överklagas.
- Uppsala kommuns kommunfullmäktige fastställer en skötselplan enligt bilaga 4, detta med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.
- Uppsala kommun är förvaltare för naturreservatet, detta i enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och vad som följer av 21 § samma förordning.

Naturreservatets syfte

Syftet med naturreservatet Fjällnora är att långsiktigt skydda ett större sammanhängande natur- och friluftsområde med höga värden för rekreation och biologisk mångfald.

En precisering av syftet är att bevara ett uppländskt landskapsavsnitt med gamla, blockrika barr- och lövskogar, bryn med ädellövträd och hassel, ängs- och betesmarker samt vattenmiljöer. Naturreservatets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva olika typer av friluftsaktiviteter samt kunna uppleva olika naturmiljöer och biologisk mångfald. Verksamhet inom naturreservatet med anknytning till friluftsliv, besöksnäring och naturpedagogik ska finnas.

Syftet ska uppnås genom att:

- förbjuda skogsbruk,
- förbjuda exploaterande verksamheter förutom sådant som har koppling till friluftslivet i området,
- utveckla värden för friluftslivet och tillgodose behovet av att uppleva naturmiljöer och skönhetsvärden. En långsiktig samexistens mellan olika typer av friluftsliv och biologisk mångfald ska eftersträvas,
- utveckla tillgängligheten i området, informera om området samt erbjuda goda förutsättningar till pedagogisk verksamhet som belyser natur-, vatten- och kulturmiljövärden,
- förstärka livsmiljöer för hotade och skyddsvärda arter,
- hävda kulturmarker genom främst betesdrift och slåtter.

Skäl för inrättande av naturreservat

Fjällnora är idag ett av kommunens mest frekventerade friluftsområden med möjligheter till friluftsliv året om. Området har stora friluftslivsvärden kopplade till

naturupplevelser, bad, paddling, naturpedagogik, kulturlandskap, vinteraktiviteter och vandring.

Områdets värden kan skadas av exploaterande verksamheter, konventionellt skogsbruk eller annan skada på mark och vegetation. I området förekommer jordbruksmark som gynnas av att hållas öppen genom fortsatt hävd med bete eller slätter.

Med områdets höga natur- och friluftsvärden finns det ett tydligt behov av ett varaktigt skydd med fokus på tillgänglighet, folkhälsa, naturvärden och naturpedagogik. Naturreservat bedöms vara det mest lämpliga instrumentet för att långsiktigt skydda området från ändrad mark- och vattenanvändning och säkerställa den skötsel som behövs för att bevara och utveckla områdets värden. Bildandet av Fjällnora naturreservat innebär att ett område för friluftslivet och med värdefulla naturmiljöer i form av äldre skog, naturbetesmarker och sötvattenstrand, skyddas för framtiden.

Föreskrifter för naturreservatet

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Uppsala kommun med stöd av 7 kap. 5,6 och 30 §§ miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken mm om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. utföra skogsbruksåtgärder, såsom att avverka, röja, så, plantera, markbereda, bryta stubbar eller upparbeta vindfällan, eller på annat sätt skada eller föra bort levande eller döda träd eller buskar,
2. uppföra byggnad, torn, mast, vindkraftverk eller anlägga parkering, brygga, båtplats, bro, pir, väg, uppföra stängsel eller uppföra annan anläggning eller anordning,
 - detta med undantag för stängsling av tillfälligt arbetsområde,
3. gräva, schakta, dumpa, tippa, fylla ut, muddra, skada berg eller hållmark eller göra annan mekanisk påverkan i mark eller vatten,
4. anordna upplag annat än tillfälligt (högst tre månader) för jordbruket, skogsskötsel, underhåll av stigar, gång- eller cykelväg, väghållning eller annat upplag i samband med områdets skötsel,
5. bedriva energiskogsodling eller julgransodling på åkermark, skogsplantera betesmark, åkermark eller åkerholmar,
6. sätta upp eller upplåta plats för skylt eller liknande,
 - detta med undantag för skyltning till direkt anslutande verksamhet, vägskyltar, sjömärken, utmärkning av ledningar samt varningsskyltar för tillfälligt arbetsområde.

Utan tillstånd från tillståndsmyndigheten är det förbjudet att

1. anlägga ny ledning i mark, luft eller vatten, inklusive att gräva ned befintliga luftledningar. Ledningsdragningar ska då i första hand förläggas utanför naturreservatet. Om så inte är möjligt ska befintlig infrastruktur inom naturreservatet nyttjas så långt som möjligt, till exempel vägar eller leder,
2. uppföra anläggningar eller genomföra åtgärder som syftar till förbättrad vattenkvalitet, såsom dagvattenanläggningar, avloppssystem, nyanläggning eller återställning av våtmarker,
3. anlägga eller utvidga parkeringsplatser för besökare till området,
4. utöka befintlig campingplats/husvagnsuppställning,
5. uppföra nya campingstugor,
6. uppföra nya friluftsanläggningar eller utöka befintliga friluftsbanor eller friluftsanordningar,
7. anlägga nya allmänna badplatser med tillhörande anläggningar såsom bryggor och besöksytor,
8. bredda befintlig väg ner till friluftsområdet och/eller anlägga gång- cykelväg längs nämnda väg,
9. uppföra jakttorn eller anlägga åtel för jakt på vildsvin, förutsatt att det finns skäl till att anläggningen behöver placeras inom naturreservatet. Syftet med åtel ska vara att underlätta vid jakt och inte att utöka vildsvinstammen.

De åtgärder/anläggningar som provas som tillstånd, behöver inte dispens utan ska ses som undantagna från förbuden.

Fler undantag från föreskrifterna anges under D nedan.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till mark och vatten förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av naturreservatets gränser samt uppsättning och underhåll av reservatsskyltar, vägvisare, upplysningsskyltar och liknande arrangemang,
2. underhåll, skötsel och vid behov nyanläggning av anordningar och anläggningar för friluftslivet som entréer, parkeringsplatser, dass, toaletter, leder, bryggor, friluftsbad, stängselgenomgångar/stättor, spänger, gräsytor, bollplaner, informationstavlor, rastplatser, eldstäder, soptunnor, vedförråd, naturlekplatser, friluftsbanor, utegym eller andra friluftsanläggningar. Vid nyanläggning ska ett respektavstånd på minst 50 meter hållas till gränsen för privata bostadsfastigheter. Befintliga vägar och byggnader får underhållas,
3. byggnader för förvaltning, service och drift av naturreservatet, får vid behov byggas om eller nyanläggas, förutsatt att vid nyanläggning ska ett respektavstånd på minst 100 meter hållas till gränsen för privata bostadsfastigheter,

4. kanalisering av friluftslivet genom anläggning av separata stigar eller leder för exempelvis ridning eller terrängcykling, där så är möjligt och vid behov,
5. naturvårdsinriktad skötsel såsom naturvårdsinriktad röjning, luckhuggning, frihuggning, trädfällning, ringbarkning, eldning av röjningsmaterial, tillskapande av död ved och faunadepåer, slåtter, slyröjning, andra åtgärder för skyddsvärda träd, skötsel av stränder och våtmarker, vassröjning,
6. skötselåtgärder i syfte att upprätthålla anläggningar för friluftslivet och miljöer i anslutning till forn- och kulturlämningar, såsom fällning av yngre träd och röjning av sly, förutsatt att hänsyn tas till förekommande naturvärden,
7. jordbruksdrift, främst bete och slåtter, i områden enligt bilaga 2 med därtill nödvändiga åtgärder såsom stängsling, restaurering, röjning, rensning av befintliga diken, omhändertagande av vindfällan, framförande av motorfordon i terräng i samband med åtgärder,
8. genomföra förstärkningsåtgärder för fridlysta eller hotade arter såsom exempelvis att tillskapa blomrika marker, utveckla bryn, plantera ädellöv, anläggning av skyddszon vid diken, detta med tillhörande skötsel och underhåll,
9. åtgärder i syfte att begränsa eller förhindra angrepp av skadeinsekter, svampangrepp eller dylikt som riskerar att hota prioriterade bevarandevärden, däribland åtgärder mot granbarkborre såsom barkning, rotkapning av vindfällda granar, fällning och utförsel av angripna granar,
10. undersökning och dokumentation av mark, vegetation, djurliv och andra naturförhållanden samt insamling av nödvändigt bestämningsmaterial,
11. bekämpning av invasiva eller främmande arter eller andra arter som riskerar att motverka syftet med reservatet,
12. nyttjande av vägar och framförande av motorfordon i terräng i samband med åtgärder som hör samman med naturreservatets förvaltning,
13. i det fall markägare/arrendator inte kan tillgodose behovet av bete eller slåtter i så anvisade områden kan förvaltaren ianspråka bruksrätten för att trygga reservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken m.m. om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordning i övrigt inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, gräva upp växter eller att skada eller störa växt- och djurliv,
2. samla in mossor, lavar eller vedlevande svampar med undantag för enstaka exemplar för artbestämning,
3. samla in insekter eller andra ryggradslösa djur annat än enstaka individer för artbestämning,
4. framföra motordrivet fordon annat än på vägar,
5. ställa upp motorfordon och husvagn/husbil annat än på därför upplåtna och iordningställda platser,

6. sätta upp tavla, skylt, affisch, markering eller permanent snitsla spår, med undantag för en vecka i samband med jakt eller särskilt arrangemang för friluftslivet,
7. elda på annan plats än vid iordningställda eldstäder, med undantag för vad som anges under D,
8. tälta inom område som markerats på karta i bilaga 3,
9. rida annat än på väg eller särskilt anvisad led,
10. orsaka störande ljud på kvällar och nätter (efter kl. 22 och före kl 7) genom att använda musikanläggning, pyroteknik eller annat som orsakar hög ljudvolym.

Utan tillstånd från tillståndsmyndigheten är det förbjudet att

1. anordna lägerverksamhet eller större organiserade träningar, tävlingar, övningar eller motsvarande (över 300 deltagare).

Upplysningar:

Notera att det inte finns förbud mot att plocka blommor, bär och matsvamp för privat bruk inom allemansrättens och artskyddsförordningens begränsningar.

D. Undantag från föreskrifterna

Föreskrifterna under A och C ovan ska inte utgöra hinder för:

1. förvaltaren av naturreservatet, eller den som förvaltaren uppdrar åt, att genomföra/vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som framgår av föreskrifterna under B ovan,
2. att fälla träd eller kapa grenar som utgör fara för människor, byggnad, anordning eller som hindrar framkomlighet på väg, led eller stig, detta efter överenskommelse med förvaltaren av naturreservatet,
3. innehavare av särskild rätt att utföra de åtgärder som omfattas av den särskilda rätten, däribland drift och underhåll av befintliga byggnader, vägar och anläggningar, underhåll och drift av befintligt ledningsnät, underhåll av diken. Planerade åtgärder som kan påverka markskikt eller naturvärden, däribland vuxna ädellövträd eller gammal tall, ska föregås av samråd med reservatsförvaltaren. Pågående driftstörning får åtgärdas utan samråd. Om körskador uppstår ska markskiktet återställas. Nödvändiga fordon och maskiner får användas och varningsskyltar får sättas upp,
4. jakträttsinnehavaren att bedriva jakt inom ramen för jaktlagstiftningen, att skylta eller snitsla i samband med jakt, att genomföra försiktig siktröjning av sly vid naturliga skjutgator samt att framföra lättare motordrivet fordon i terrängen för uttransport av fällt vilt,
5. för reservatsförvaltaren eller av förvaltaren utsedd uppdragstagare eller annan behörig person att eftersöka och avliva skadat vilt och i samband med det framföra lättare motordrivet fordon i terrängen,
6. genomföra fältundervisning och i samband med det samla in naturmaterial i undervisningssyfte eller uppföra mindre kojor i samband med lek eller annan barnaktivitet,

7. att genomföra nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning, översvämning, oljeutsläpp och sjukvårds-, polis- eller räddningsåtgärder,
8. för myndigheter inom totalförsvarets militära del att genomföra insatser när det gäller akut fara för miljö, människoliv eller akut hot mot Sveriges säkerhet,
9. för person med nedsatt rörelseförmåga att framföra eldriven rullstol eller permobil på anvisade leder och stigar,
10. förvaltaren att godkänna aktivitet kopplad till forskning eller undervisning såsom grävning av provgropar, utmärkning av provrutor, insamling av ryggradslösa djur eller liknande, detta så länge inte naturvärden tar skada.

Vidare ska föreskrifterna under A och C ovan inte utgöra hinder för friluftsförmedlande åtgärder enligt nedanstående punktlista inom friluftsområde markerat i bilaga 3. Hänsyn ska tas till naturvärden, exempelvis vuxna ädellövträd, gammal tall eller gran samt större hasselbuskage. Om sådana träd riskerar att påverkas ska samråd ske med reservatsförvaltaren.

- skötsel och underhåll av befintliga byggnader, vägar, camping, badplatser, bryggor, bollplaner, äventyrsbanor och friluftsanläggningar,
- ersättning av byggnader i samma läge och av samma storlek,
- utbyggnad av byggnad för restaurang/café/uthyrning som inte medför större ingrepp i omkringliggande vegetation,
- anordnande av stigar, soptunnor, spänger, eldstäder, vedförråd, livbojar, skyltar, hopptorn, bänkar, bord, stängselgenomgångar/stättor och andra enkla anordningar för friluftslivet som inte medför större ingrepp i mark, vegetation eller vatten,
- röjning av sly, fällning av unga träd och klippning/slagning av markvegetation,
- grillning med el, gasol eller kol på grillar med ben i direkt anslutning till husvagnar eller stugor.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen publiceras i kommunens författningssamling.

Andra bestämmelser som gäller för området

Uppsala kommun vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar och föreskrifter för området. Av särskild betydelse för reservatets syften är bland annat:

- Vissa växt- och djurarter är fridlysta enligt artskyddsförordningen (2007:845).
- I terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) finns bestämmelser om körning i terräng med motordrivet fordon.
- Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag.

- Fornlämningar är skyddade enligt Kulturmiljölagen (1988:950).
- Allemansrätten (inskriven i grundlagen sedan 1994) innebär en begränsad rätt för var och en att färdas över annans mark och tillfälligt uppehålla sig där. Med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor ute i naturen.
- Generellt biotopskydd för vissa mark- och vattenområden enligt 7 kap. 11 § miljöbalken tillsammans med 5 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken. Generellt biotopskydd gäller bland annat för alléer, åkerholmar, odlingsrösen, stenmurar, öppna diken och småvatten i jordbruksmark.
- Enligt miljöbalken 7 kap. 28a § krävs tillstånd för att vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000 områden. Ramsens västra strand, utanför gränsen till naturreservatet, utgör Natura 2000-område.
- I 11 kap. miljöbalken finns bestämmelser om vattenverksamhet och vattenanläggningar. För vattenverksamhet kan det krävas tillstånd eller anmälan. Grävning, muddring, sprängning, anläggande av bryggor, bortledning av ytvatten, markavvattning, dämning eller andra åtgärder inom vattenområdet kan vara vattenverksamhet. Bestämmelser om vattenverksamhet och vattenanläggningar finns också i lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.
- Ramsen och Trehörningen omfattas av utökat strandskydd som gäller 300 meter från strandlinje och 300 meter ut i vattnet. Bestämmelser om strandskydd finns i 7 kap. miljöbalken 13-18 §. Strandskyddet är en förbudslagstiftning som syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Det behövs alltid dispens för nya byggnader inom strandskyddsområde. Det behövs också dispens för anläggningar och åtgärder som kan avhålla allmänheten eller som riskerar att påverka växt- och djurliv. Särskilda skäl enligt 7 kap. 18 § miljöbalken måste finnas.
- Enligt 3 kap. 9 § lagen om skydd av olyckor har, efter en eventuell brand, ägaren eller nyttjanderättsinnehavaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledare efter avslutad räddningsinsats. Behövs bevakning med hänsyn till risken för ny brand och att bevakningen inte kommer till stånd får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.
- En mindre yta i områdets sydöstra del ligger inom ett markavvattningsföretag: Väsby-Mådra tf; båtnadsområde och dike/vall.
- Kommunen har beslutat om lokala ordningsföreskrifter enligt 3 kap. ordningslagen (1993:1617). Föreskrifterna är tillämpliga på offentliga platser inom kommunen och omfattar bland annat bestämmelser kring hundar, bad, camping, ridning med mera.

- Enligt lag (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter, gäller enligt 1 § att hundar och katter ska hållas under sådan tillsyn och skötas på ett sådant sätt som med hänsyn till deras natur och övriga omständigheter behövs för att förebygga att de orsakar skador eller avsevärda olägenheter. Vidare gäller enligt 16 § att under tiden 1 mars-20 augusti ska hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att springa lösa i marker där det finns vilt. Under den övriga tiden av året ska hundar hållas under sådan tillsyn att de hindras från att driva eller förfölja vilt, när de inte används vid jakt.

Upplysningar

Reservatsbeslutet kungörs på Uppsala kommuns anslagstavla och kommer att finnas tillgängligt i kommunens författningssamling, på kommunens webbplats samt i Uppsala Nya Tidning.

Uppsala kommun kan med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med reservatets syfte (7 kap. 26 § miljöbalken).

Föreskrifter under C, om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även vid överklagan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.

Kommunen ska enligt 2 kap. 9 § miljötillsynsförordningen utöva tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bland annat att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit åtgärd i strid mot meddelad föreskrift kan kommunens tillsynsmyndighet enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

Miljökvalitetsmål

Kommunen bedömer att en naturreservatsbildning är förenlig med de nationella miljökvalitetsmålen. Naturreservatet bidrar till att uppfylla miljömålet Levande skogar, genom att skyddsvärd skog med inslag av gammal skog undantas från skogsproduktion och får att långsiktigt skydd. Naturreservatet bidrar också till miljökvalitetsmålen Grundvatten av god kvalitet, Levande skogar, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö och Ett rikt växt- och djurliv.

Uppgifter om naturreservatet

Allmänt

Naturreservatet omfattar bland annat Fjällnora friluftsområde och totalt uppgår arealen till cirka 230 hektar, varav cirka 17 hektar vatten. Fjällnora förvärvades 1969 av Uppsala kommun med avsikt att utveckla området till ett friluftsområde. Området ligger 1,5 mil öster om Uppsala och är ett mångsidigt naturområde med höga natur- och friluftsvärden. En större del av föreslaget naturreservatsområde ägs av Uppsala

kommun. Den centrala delen kring Fjällnora friluftsgård ägs och förvaltas av det kommunala bolaget Uppsala kommun Arenor och fastigheter AB.

I Fjällnoraområdet finns höga biologiska värden, främst knutna till skogsmarken och de trädklädda hag- och betesmarkerna. Inom området förekommer arter som är prioriterade ur ett bevarandeperspektiv. Prioriterade naturvärden i Fjällnora är gammal barr och blandskog i blockig miljö med strukturer som självgallring och självföryngring samt rik förekomst av döende och döda träd. I området förekommer också lövrik skog och hasselmiljöer, lövbryn och betesmarker. Arter av särskilt intresse i området är bland annat insekter som avlång barksvartbagge, *Corticeus longulus* och aspbarkgnagare *Xyletinus tremulicola*, svamparter som koppartaggsvamp, *Sarcodon lundellii*, bombmurkla *Sarcosoma globosum*, samt lavar som ekpricklav *Inoderma byssaceum* och ekspik *Calicium quercinum*.

Fjällnora är idag ett av kommunens mest frekventerade friluftsområden med möjligheter till friluftsliv året runt. Området kring Fjällnoragården är utgångspunkten för merparten av besöken i naturreservatet. I området kring Fjällnora friluftsgård finns besöksanläggningar av många olika slag, däribland camping, servicebyggnader, bastu och toaletter. I området finns bland annat vandringsleder, badplatser, hundbad, naturlekplats, camping, vintersport och friluftsgård med café. Inom området finns en privat verksamhet på kommunal arrendemark med äventyrsbana och äventyrspark. På vintern anordnas skidspår och skridskoleder.

Administrativa data

Tabell 1 Administrativa data

Uppgift	Information
Naturreservatets namn	Fjällnora
Kommun	Uppsala
Församling	Funbo
NVR ID	2057243
Fastigheter	Fjällnora 2:1, 2:4, 1:2, Funbo-Hovgården 1:17
Markägare	Uppsala kommun, Uppsala Arenor och Fastigheter AB och privat
Förvaltare	Uppsala kommun
Naturreservatets areal	Totalt 195,3 hektar, varav 17,1 hektar vatten.
Fastighetsanknutna rättigheter	Vägsamfälligheter; Fjällnora-Olivedal-Sämtegens samfällighetsförening, Ledningsrätt; Vattenfall Eldistribution AB Fjällnora 2:1 berörs av servitut för avlopp, båtplats, badplats, gångväg, sandtäkt. Funbo-Hovgården 1:17 berörs av servitut för väg, kraftledning, badplats, båtplats. Arrenden för jordbruk, jakt och äventyrsanläggning finns.
Lägesbeskrivning	Reservatet är beläget 4 km sydost om Funbo kyrka. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 1 till beslutet.

Uppgift	Information
Gräns	Reservatet är markerat med skraffering på bifogad beslutskarta, bilaga 1 till beslutet.
Naturgeografisk region	Sveadals sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken (24).
Bedömningar	Naturvårdsprogram för C län 1987: Klass 2. Kommunens naturvårdsinventering 1988–96: Klass II och III. Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1998–99: 13 nyckel-biotoper och 10 naturvärdesobjekt, sammanlagt 45 hektar. Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län 2006: Värde-trakterna Länna och Funbo
Markslag och naturtyp (ungefärliga arealer)	Äldre barr- och blandskog, (över 100 år) – 78 ha Medelålders barr- och blandskog (40–100 år) – 36 ha Ung barr- och blandskog (<40 år) – 7 ha Lövträddominerad skog på frisk-torr mark – 10 ha Medelåldrig lövsumpskog – 4 ha Frisk till fuktig, delvis trädbärande, betesmark – 13 ha Före detta åkermark, nu vallodling/bete – 16 ha Gräsbevuxen, igenväxande mark – 2 ha Friluftsområde, camping, parkering, vägar – 12 ha Vattenområde och bladvassvegetation – 17 ha

Markanvändning och naturvärden

Skogsmark och kulturlandskap

Fjällnoraområdet har en förhållandevis stor andel äldre skog, över 100 år. I vissa mer svårtillgängliga partier där skogsbruk troligen inte varit så betydande, förekommer det både tall och gran som är 250 år gamla. Den äldre skogen är emellertid huvudsakligen präglad av tidigare markanvändning som skogsbete, plockhuggning och kolning. I skogsbryn mellan sluten skog och öppen mark finns en stor artrikedom. Värdefulla strukturer i brynen är gamla träd, solexponerad ved, buskage och bärande träd.

Barrskog med tall och gran är den vanligaste skogstypen i Fjällnora, men inslaget av lövträd är ofta stort, främst björk och asp. Det förekommer även ek, sälg, lind och hassel. I de äldre skogspartierna finns gott om död ved i olika nedbrytningsstadier. Under senare tid har många granar nyligen dött på grund av torka och barkborreangrepp. Jordbruksmark förekommer i området, dels i anslutning till friluftsanläggningarna vid Fjällnora och i området kring Hovgården. De öppna markerna sköts med bete, slåtter eller vallodling.

Sjöar

Trehörningen är en totalt cirka 1,3 km² stor sjö, varav en mindre del ligger inom gränsen för naturreservatet. Sjön är en sprickdalssjö med klart och fint vatten. Sjöns stränder har ett stort socialt värde och vid friluftsgården i Fjällnora finns en av kommunens mest populära badplatser. På vintern plogas en skridskobana längs sjöns

stränder och bredvid skidskobanan prepareras skidspår. Det är möjligt att hyra kanot vid friluftsgården och det är populärt att paddla i Trehörningen. Naturvårdsintressanta arter i sjön är uddslinke, grovnate, vattenpilört och axslinga. Fiskar som abborre, björkna, braxen, gers, gädda, löja, mört, ruda och sarv förekommer.

Ramsen är också en sprickdalssjö som har ett högt limniskt värde, god vattenkvalitet och en karaktär av orördhet. Skyddsvärda arter som äkta målarmussla och bandnate förekommer. Ramsen är recipient för avloppsvatten från fritidsanläggningen i Fjällnora.

Friluftsliv och besöksanläggningar

Fjällnoraområdet i stort erbjuder en mångfald av olika friluftslivsanläggningar som badplatser, bollplaner, kanotuthyrning, äventyrsbana med mera. Området kan nås med bil, buss och sommartid även tåg. Det finns en större parkeringsplats för bilburna besökare.

Ett mål är att Fjällnora ska kunna vara ett område där förutsättningarna för friluftslivet utvecklas vidare och där friluftslivet gynnas och prioriteras i hela det föreslagna naturreservatet. Det ska finnas möjlighet att skapa nya parkeringsplatser, badplatser, stigar, lekanordningar och liknande friluftsanläggningar, men där hänsyn tas till biologiska värden i området. Skogsområden och annan naturmark i naturreservatet är tillgängligt genom preparerade stigar och leder.

Kulturhistoria

Inom det föreslagna naturreservatet finns två gravfält, ett norr om Pålsundet (Funbo 174:1) och ett nordöst om Käppbacken (Funbo 210:1). Det senare gravfältet är 140 x 25 - 85 meter, i nord-sydlig riktning, och består av 3 rösen och 16 runda stensättningar. Gravfältet vid Pålsundet är 125 x 90 meter, i nord-sydlig riktning, och består av 42 runda stensättningar, 2 rektangulära stensättningar och 1 tresidig stensättning. Vid Käppbacken finns ytterligare fasta fornlämningar i form av tre bronsåldersrösen, (Funbo 209:1, 220:3 och 300), en stensättning (Funbo 220:1) och en skärvstenshöj (Funbo 220:2).

Det äldsta kartmaterialet från Fjällnora är en arealuppmätning från 1689. Namnet Fjällnora fanns inte vid denna tid, utan det hette "Fielfinna". Kartan utvisar Fjällnoras inägomarker med åker och slätterängar. Ängarna och åkervretarna omgavs av gärdesgårdar för att inte boskapen skulle komma in och förstöra gräs och grödor.

I handlingar från 1748 framgår att Fjällnora var "augsmenhemman" åt Lövsta, 6 km väster om Fjällnora, vilket innebar att rusthållaren på Lövsta fick inkassera ränta från Fjällnora för krigstjänsten till häst. På 1800-talet fick gården namnet Fjällnora. På en karta från 1885 framgår ett större dike ned mot Ramsen och att marken är markerad som slätteräng, men indelad i tegar med öppna diken. Åkermarkerna låg på de torrare, högre partierna.

Hovgården har i äldre tider hört till Marielunds herrgård, som ligger på västra sidan av Trehörningen. På en karta från 1862 finns åker och äng utritade och dessa "gammelåkrar" kring Hovgården går än idag att hitta igen även om de delvis varit igenvuxna.

Från Fjällnora är några gamla kolbottnar kända, och vid Kolarkojan norr om friluftsgården återupptogs kolningen 1975 efter att ha varit ur drift i cirka 80 år. Syftet

var att, för skolklasser och allmänheten, kunna visa upp hur kolningen gick till i den uppländska skogsbygden för drygt 100 år sedan.

Ärendets beredning

Kommunens översiktsplan från 2016 anger Fjällnora friluftsområde som ett område med utvecklingsinriktning (S, F) som ett helt, eller delvis, kommunalt förvaltad friluftsområde där naturreservatsbildning pågår eller planeras och har preliminära gränser men skyddas från intrång i avvaktan på att gränser fastställs i reservatsutredningar och beslut.

Fördjupad översiktsplan för Funbo 2011 anger friluftsområdet som skyddsvärd mark och som föreslaget reservat.

Kommunstyrelsen beslutade den 16 juni 2021 att initiera reservatsbildning för Fjällnora. Bakgrunden till beslutet var kommunens övergripande styrdokument för 2021, Mål och budget, som angav att fler naturreservat ska bildas och kompensatoriska naturvårdsåtgärder utföras vid markexploateringar. Ökade ansträngningar ska göras för att skydda värdefull natur, skydda grund- och dricksvatten, säkerställa ekosystem och gynnsam bevarandestatus för hotade arter samt för att bevara, utveckla och stärka ekologiska samband i landskapet. Livsmiljöer för olika arter ska utvecklas och nyskapas i syfte att stärka den biologiska mångfalden i stadsmiljö och på landsbygden. Fler tätortsnära natur- och friluftsområden ska skyddas som naturreservat.

Kommunstyrelsen beslutade i samband med initieringen att överlämna ärendet till Plan- och byggnadsnämnden.

Ärendet har beretts av stadsbyggnadsförvaltningen. Skötselplanen har tagits fram av Upplandsstiftelsen på uppdrag av Uppsala kommun.

Förslag till beslut och skötselplan för Fjällnora naturreservat har varit ute på samråd under en månad, perioden februari-mars 2022, detta i enlighet med enligt 24 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Samråd har hållits med berörda myndigheter, sakägare, ideella föreningar med flera samt att ärendet varit på internremiss inom den kommunala förvaltningen. Samrådet har sammanställts i en särskild samrådsredogörelse, där inkomna yttranden ställs samman och där bemötande av synpunkter framgår. Den mest betydande förändringen efter samråd är att privata fastigheter lyfts ut ur naturreservatet samt ytterligare en gränsjustering mot en privat fastighet.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och motivering

Att bilda naturreservatet Fjällnora innebär att ett viktigt natur- och vattenområde i Uppsala kommun får ett ändamålsenligt skydd för natur och friluftsliv. Uppsala kommun bedömer att bildandet av naturreservatet Fjällnora är förenligt med gällande översiktsplan.

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige i Uppsala kommun beslutar att inrätta naturreservatet Fjällnora enligt upprättade handlingar.

Intresseprövning och överensstämmelse med miljömålen

Uppsala kommun finner att beslutet om att bilda naturreservatet Fjällnora är väl förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser i enlighet med 5 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. Kommunen bedömer att ett naturreservat i det aktuella området är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken.

Beslutet bidrar till att uppfylla de nationella miljömålen avseende Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag, Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar samt God bebyggd miljö.

Enskilda intressen som berörs är vägsamfälligheter, arrenden och servitut, vilka begränsas marginellt i reservatsbestämmelserna. Kommunen finner att det finns starka allmänna skäl för att inrätta naturreservatet Fjällnora. Kommunen finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken att finns skäl för att skydda och bevara områdets frilufts- och naturvärden och att besluta om att bilda naturreservat, att förordna om föreskrifter för att skydda området samt att fastställa upprättad skötselplan.

Hur man överklagar

Den som vill överklaga kommunfullmäktiges beslut ska göra det skriftligt genom besvär till länsstyrelsen. Överklagandehandlingen ska dock lämnas in till kommunledningskontoret som vidarebefordrar ärendet till länsstyrelsen, om den har kommit in i rätt tid. Överklagandet ska vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller dennes ombud och ha kommit in inom tre veckor från kungörelse i ortstidning. Handlingarna skickas till: Kommunledningskontoret i Uppsala kommun, 753 75 Uppsala, alternativt via e-post till kommunledningskontoret@ uppsala.se.

Sändlista

Sakägare

Särskild lista

Övriga

Länsstyrelsen, Uppsala län, uppsala@lansstyrelsen.se

Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se

Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se

Försvarmakten, exp-hkv@mil.se

Sveriges Geologiska undersökning, sgu@sgu.se

Miljöförvaltningen, Uppsala kommun, miljoforvaltningen@uppsala.se

Naturskyddsföreningen i Uppsala län, uppsala.krets@naturskyddsforeningen.se

Upplands botaniska förening, upplands.botaniska.forening@gmail.com

Upplands Ornitologiska Förening, info.uof@gmail.com

Friluftsrämjandet i Uppsala, uppsala@friluftsframjandet.se

Sportfastigheter, info@sportfastigheter.se

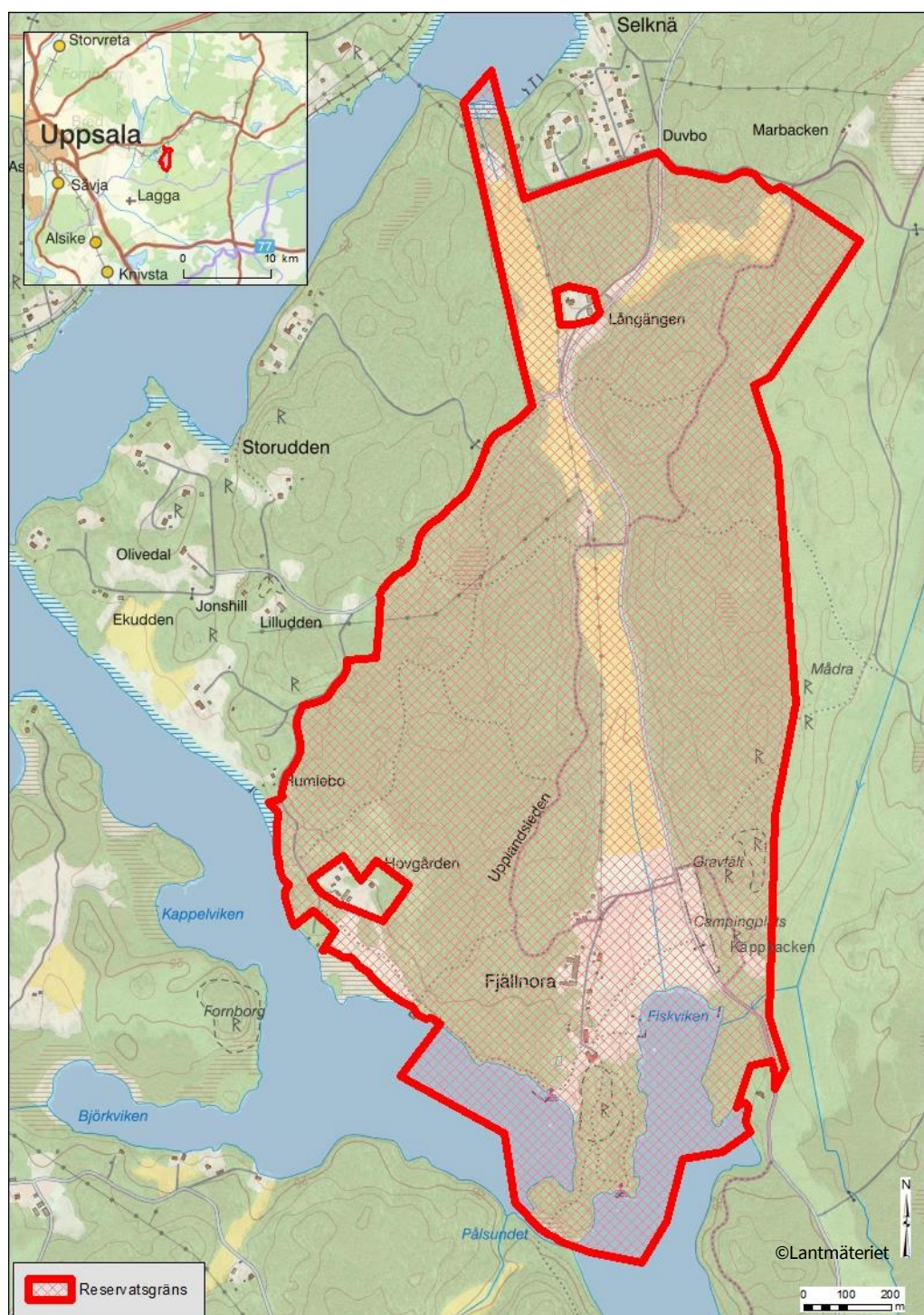
Stadsbyggnadsförvaltningen, Avdelning gata park natur, Egen regi Drift

Bilagor

Bilaga 1	Beslutskarta och översiktskarta
Bilaga 2	Föreskriftskarta - Jordbruksmark
Bilaga 3	Föreskriftskarta – Tältning med mera
Bilaga 4	Skötselplan

Bilaga 1

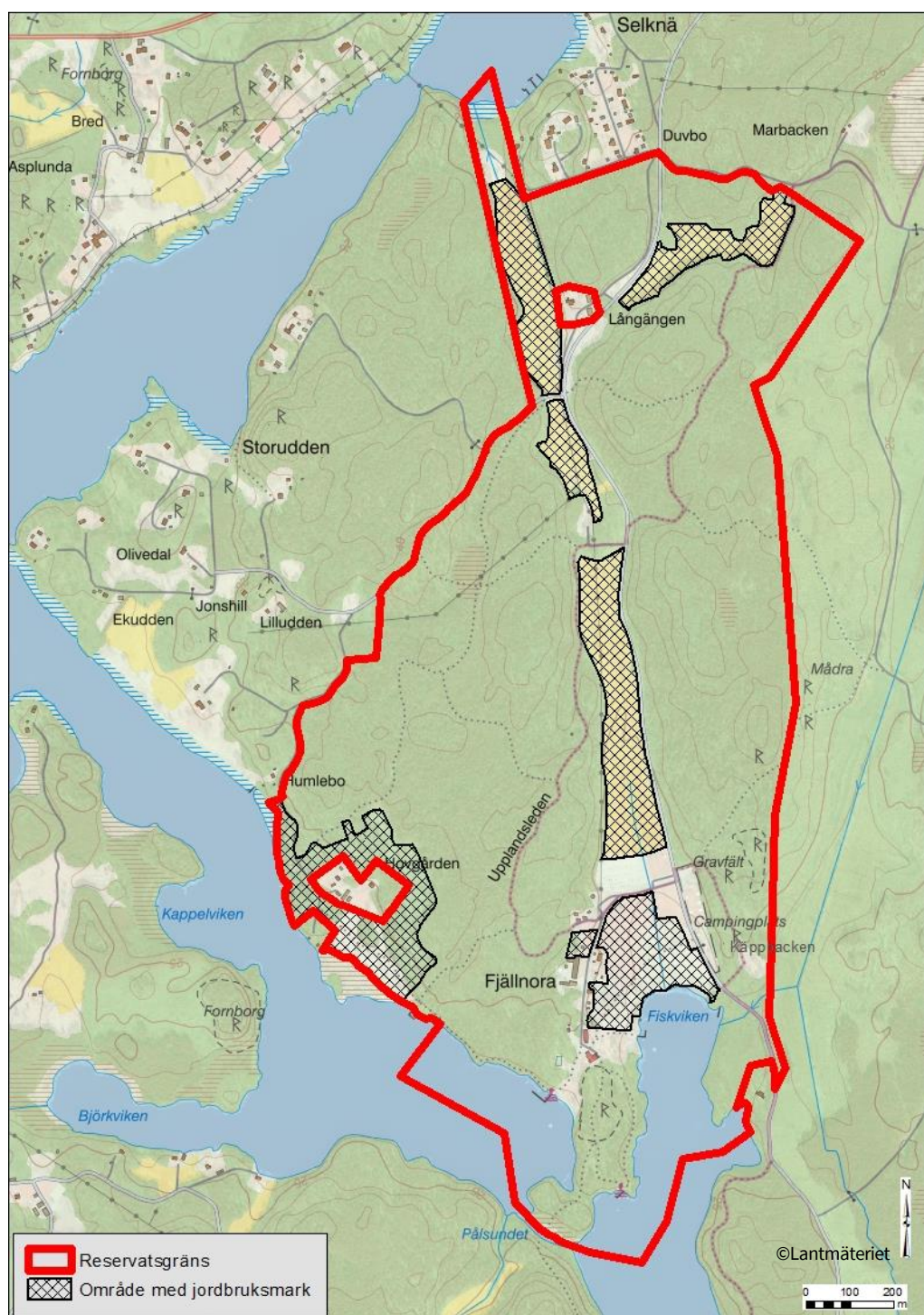
Beslutskarta och översiktskarta

Figur 1 Gräns för naturreservatet.

Bilaga 2

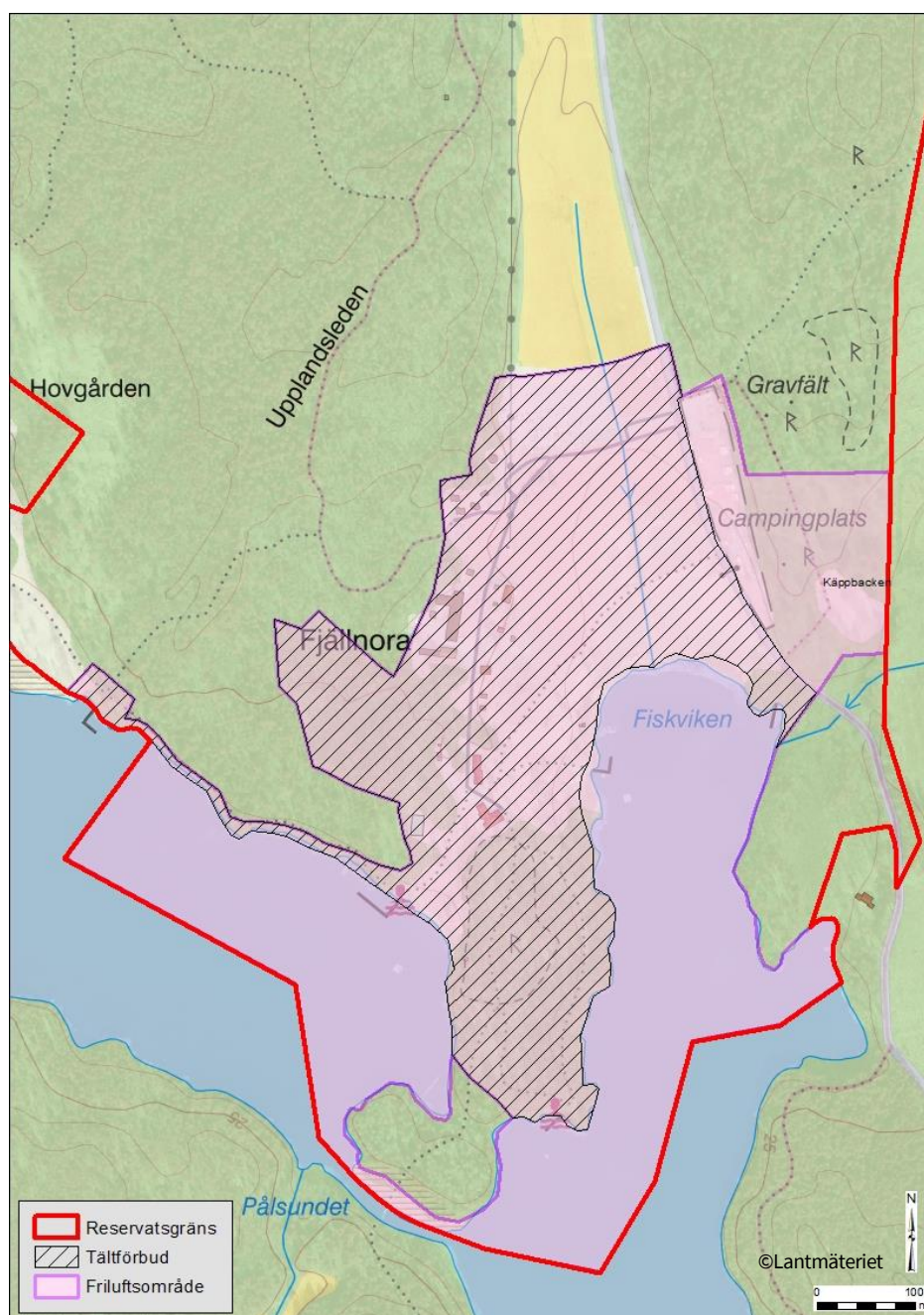
Föreskriftskarta – Område med jordbruksmark

Figur 2 Område där jordbruksdrift bedrivs, föreskrift B7.

Bilaga 3

Föreskriftskarta – friluftsområde och tältning

Figur 3 Område med tältförbud enligt föreskrift C9 samt friluftsområde som omfattas av undantag under D.

Bilaga 4 Skötselplan

Diarienummer:
KSN-2021-01237
PBN 2021-003316

Skötselplan för naturreservatet Fjällnora, Uppsala kommun 2022

Innehåll

Skötselplanens syfte	4
Naturresevatets syfte	4
Beskrivningsdel	5
Administrativa data	5
Allmän beskrivning	6
Historisk markanvändning	6
Friluftsvärden	7
Slitage och störningskänslighet	9
Biologiska värden	9
Åtgärdsprogram för hotade arter	10
Kultuhistoriska värden	11
Geovetenskapliga värden	11
Plandel.....	11
Övergripande mål och skötsel.....	11
Friluftsliv	12
Kulturlandskapet	13
Skogsmarken	13
Främmande och invasiva arter	14
Hotade och sällsynta arter.....	14
Forn- och kulturlämningar.....	14
Skötselområden	15
Skötselområden naturmiljö	15
Skötselområden friluftsliv	33
Sammanfattning av sköselförslag	39
Gränsmarkering och skyltning.....	40
Uppföljning	40
Tillsyn och förvaltning	41
Källförteckning	42
Publicerade skrifter	42
Opublicerade skrifter.....	43
Digitala källor	43
Bilagor	44
Bilaga 1 Skötselområden natur.....	45
Bilaga 2 Friluftsområden.....	46
Bilaga 3 Stigar och leder.....	47
Bilaga 4 Detaljkarta friluftsområde 1.....	48

Bilaga 5 Naturvårdsintressanta arter - Fjällnora	50
--	----

Skötselplanens syfte

Skötselplanen ger anvisningar om hur naturreservatet ska förvaltas för att tillgodose reservatets syfte. Skötselplanen utgör ett praktiskt program för förvaltning, planering och genomförande av skötselåtgärder samt för dokumentation och uppföljning av bevarandemål.

Skötselplanen är framtagen av Upplandsstiftelsen. Foton är tagna av Upplandsstiftelsen, såvida inget annat anges.

Naturreservatets syfte

Syftet med naturreservatet Fjällnora är att långsiktigt skydda ett större sammanhängande natur- och friluftsområde med höga värden för rekreation och biologisk mångfald.

En precisering av syftet är att bevara ett uppländskt landskapsavsnitt med gamla, blockrika barr- och lövskogar, bryn med ädellövträd och hassel, ängs- och betesmarker samt vattenmiljöer. Naturreservatets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva olika typer av friluftsaktiviteter samt kunna uppleva olika naturmiljöer, biologisk mångfald och upplevelsevärden. Verksamhet inom naturreservatet med anknytning till friluftsliv, besöksnäring och naturpedagogik ska kunna finnas.

Syftet ska uppnås genom att:

- förbjuda skogsbruk,
- förbjuda exploaterande verksamheter annat än sådant som har koppling till friluftslivet i området,
- utveckla värden för friluftslivet och tillgodose behovet av att uppleva naturmiljöer och skönhetsvärden. En långsiktig samexistens mellan olika typer av friluftsliv och biologisk mångfald ska eftersträvas,
- utveckla tillgängligheten i området, informera om området samt erbjuda goda förutsättningar till pedagogisk verksamhet som belyser natur-, vatten- och kulturmiljövärden,
- förstärka livsmiljöer för hotade och skyddsvärda arter,
- hävda kulturmarker genom främst betesdrift och slätter.

Beskrivningsdel

Administrativa data

Tabell 1 Administrativa data

Uppgift	Information	
Naturresevatets namn	Fjällnora	
Kommun	Uppsala	
Församling	Funbo	
NVR ID	2057243	
Fastigheter	Fjällnora 2:1, 2:4, 1:2 och Funbo-Hovgården 1:17	
Markägare	Uppsala kommun, Uppsala Arenor och Fastigheter AB	
Förvaltare	Uppsala kommun	
Naturresevatets areal	Totalt 195,3 hektar, varav 17,1 hektar vatten.	
Fastighetsanknutna rättigheter	Vägsamfälligheter; Fjällnora-Olivedal-Sämtegens samfällighetsförening, Annas vägssamfällighetsförening Ledningsrätt; Vattenfall Eldistribution AB Servitut avlopp samt båtplats, badplats, gångväg på Fjällnora 2:1 Servitut väg, kraftledning, badplats, båtplats på Funbo-Hovgården 1:17. Servitut väg, kraftledning på Funob-Hovgården 1:1 Arrenden för jordbruk, jakt och äventyrsanläggning finns.	
Lägesbeskrivning	Reservatet är beläget 4 km sydost om Funbo kyrka. Läget framgår av bifogad översiktskarta, bilaga 1 till beslutet.	
Gräns	Reservatet är markerat med skraffering på bifogad beslutskarta, bilaga 1 till beslutet.	
Naturgeografisk region	Sveadals sprickdalsterräng med lerslättsdalar och sjöbäcken (24).	
Bedömningar	Naturvårdsprogram för C län 1987: Klass 2. Kommunens naturvårdsinventering 1988–96: Klass II och III. Skogsstyrelsens nyckelbiotopsinventering 1998–99: 13 nyckel-biotoper och 10 naturvärdesobjekt, sammanlagt 45 hektar. Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län 2006: Värde-trakterna Länna och Funbo	
Markslag och naturtyp (ungefärliga arealer)	Äldre barr- och blandskog, (över 100 år) Medelålders barr- och blandskog (40–100 år) Ung barr- och blandskog (<40 år) Lövträddominerad skog på frisk-torr mark Medelåldrig lövsumpskog Frisk/fuktig, delvis trädbärande, betesmark	78 ha 36 ha 7 ha 10 ha 4 ha 13 ha

Uppgift	Information	
	Före detta åkermark, nu vallodling/bete	16 ha
	Gräsbevuxen, igenväxande mark	2 ha
	Friluftsområde, camping, parkering, vägar	12 ha
	Vattenområde och bladvassvegetation	17 ha

Allmän beskrivning

Fjällnora förvärvades 1969 av Uppsala kommun med avsikt att utveckla ett friluftsområde som skulle bli ett komplement till Hammarskogs friluftsgård. Förutom friluftsvärden har Fjällnora-området även höga biologiska värden, främst knutna till skogsmarken och de trädklädda betesmarkerna. Området kring jordbruksfastigheten Fjällnoragården och rekreationsanläggningen Fjällnora friluftsgård är utgångspunkten för merparten av besöken i reservatet.

Naturreseptet sträcker sig från sprickdalssjön Ramsen i söder längs ett smalt lerstråk till Långängen i norr. På ömse sidor om det uppodlade lerstråket finns barrskogsbevuxna moränmarker, dels på bergbunden mark, dels i blockig terräng. I brynzonerna mot öppen kulturmark och utmed stränderna finns lundartade lövskogspartier, bitvis med ädla lövträd såsom ek och lind samt rikligt med hassel. I väster ligger sjön Trehörningen som förbinds med Ramsen via Pålsundet.

Området har en hög andel gammal barrskog med grova tallar och senvuxna granar. I vissa partier är inslag av äldre asp påtagligt.

Vid de gamla ängs- och betesmarkerna kring Fjällnoragården, Långängen och Hovgården växer några jätteeckar och enstaka grova lindar som bär gamla hamlingsspår.

Den äldre skogen tillsammans med gamla lövträd och rik förekomst av döda träd har skapat goda livsmiljöer för många sällsynta och hotade arter.

I den södra delen finns Fjällnora friluftsgård med anläggningar för friluftslivet som används flitigt såväl sommar- som vintertid, huvudsakligen av uppsalabor. Här finns bland annat badplatser, uthyrningsstugor, husvagnscamping och möjligheter till vandring längs stigar och leder samt skridskoåkning på plogad bana och skidåkning i preparerade spår.

Historisk markanvändning

Det äldsta kartmaterialet från Fjällnora är en arealuppmätning från 1689. Namnet Fjällnora fanns inte vid denna tid, utan det hette "Fielfinna". Kartan utvisar Fjällnoras inägomarker med åker och slätterängar. Även torpet vid Käppbacken finns med på kartan från denna tid, men då som "Kiäphacka". Namnet har troligen en odlingshistorisk bakgrund då hackan hade en stor betydelse vid brukandet av steniga, oregelbundna åkerbitar. Terrängen kring "käpphackaåkrarna" var då, liksom nu, bevuxna med hassel. Enligt en senare karta från 1722 beskrivs området norr om Kiäpphacka torp som "stenbacke med hassel". Ett annat namn som är intressant är "Ramsjön", den nuvarande Ramsen. Sannolikt kommer namnet från det gamla ordet för korp, "ramn". Ramsen betyder således "korsjön" och sjöns branta klippväggar var troligen i äldre tider ett bra tillhåll för korpen.

Ängarna och åkervretarna omgavs av gärdesgårdar för att inte boskapen skulle komma in och förstöra gräs och grödor. Kreaturen gick alltså på skogen och i hagmarker utanför inhägnaderna. Vid Kiäpphacka betades troligen området norr om torpet och vid Fielfinna låg betesmarkerna väster om gården samt på udden söderut, ned mot Pålsundet.

Långängen som ligger norr om Fjällnora hörde i äldre tider till fastigheterna på andra sidan Trehörningen. Namnet kommer naturligtvis från den långa äng som sträckte sig från torpet ned till sjön. Torpet låg emellertid längre söderut än idag, ungefär i höjd med nuvarande avtagsvägen mot Olivedal.

I handlingar från 1748 framgår att Fjällnora var "augsmenhemman" åt Lövsta, (6 km väster om Fjällnora), vilket innebär att rusthållaren på Lövsta fick inkassera ränta från Fjällnora för krigstjänsten till häst. På denna tid utgjorde Fjällnoras åkermark cirka 6 hektar, men genom tvåskiftesbruk, "tvesäde" besåddes årligen bara hälften av åkerarealen, vilket då var ett ganska vanligt odlingssystem kring Mälaren. Troligen odlades mest råg.

På 1800-talet fick gården namnet Fjällnora. På en karta från 1885 framgår att stordiket ned mot Fiskviken i Ramsen är uppgrävt och att marken är indelad i tegar med öppna diken emellan. Området betecknades dock fortfarande som slåtteräng, medan åkermarkerna låg på de torrare, högre partierna.

I äldre tider hörde Hovgården till Marielunds herrgård, som ligger på västra sidan av Trehörningen. På en karta från 1862 finns åker och äng utritade och dessa "gammelåkrar" kring Hovgården går än idag att hitta igen även om de delvis varit igenvuxna.

Friluftsvärden

Många besökare kommer till Fjällnora för friluftsaktiviteter och naturupplevelser. Besökarna kommer framför allt från Uppsala och intilliggande orter men även mer långväga gäster hittar hit. Områdets närhet till vattnet har stor betydelse. Under en varm sommardag eller en vinterdag med is och snö lockar Fjällnora flera tusen besökare. Området är mycket välbesökt även av skolklasser och de mobila förskolorna.

Fjällnora inbjuder till besök under alla delar av året. På sommaren kommer besökare för att sola, bada och grilla och på höstarna är det fina svampmarker. Det finns en camping, uthyrningsstugor, kommersiell äventyrsbana och en fotbollsgolfbana. Vintertid lockar isen med möjlighet till skridskoåkning på plogade banor i olika längder på Trehörningen. En större isbana plogas också invid stranden. Under snörika vintrar drar Uppsala kommun upp skidspår och man kan även bada bastu och badtunna och ta sig ett vinterdopp. Året runt erbjuder Fjällnora lek på naturlekplatsen, som är en stor lekplats helt i trä med klätterställningar, gungor och skulpterade djur. På Fjällnoragården finns tama djur i hagarna kring vägen mellan parkeringen och friluftsgården, vilket uppskattas av de yngre besökarna. Djuren som finns där idag är kor, hästar, får, höns, grisar och getter.

Till Fjällnora åker man också för att vandra längs markerade stigar och leder. Under 2021 har en stora delar av stignätet i Fjällnora breddats och hårdgjorts. Det finns flera vandringsleder i området, mellan 3 och 5 km långa, som samtliga utgår från eller passerar friluftsgården. Kolarstigen leder till Kolarkojan där det finns kamin och sittplatser. Upplandsledens etapp 2 leder till Fjällnora och härifrån kan man fortsätta norrut på etapp 3 mot Länna. Man kan rasta eller tälta på Käppbacken, där det finns en

stor grillplats, torrdass och diskmöjligheter. Vad gäller MTB-cykling så är det idag ganska få cyklister i området, men utveckling av MTB-stigar planeras. Ridning är idag tillåtet i hela området och det är främst de som har hästar på Fjällnoragården och i dess närhet som nyttjar denna möjlighet.

Området kring friluftsgården är det område i Fjällnorareservatet där flest människor uppehåller sig. Här finns dusch och toaletter, bastu, café, kiosk och uthyrning av bland annat båtar, kanoter, skridskor och skidor. Nedanför gården vid Trehörningens strand finns ett bad med sandstrand, bryggor, hopptorn och gräsytor. En hårdgjord stig leder till ett hundbad några hundra meter västerut. I Ramsen strax nedanför friluftsgården finns ett friluftsbad. Kring badplatserna finns det flera iordningsställda grillplatser.

Utöver området kring Fjällnoragården och på de markerade lederna är det få människor som rör sig i reservatet. Det finns stora stiglösa områden både i nordväst och i öster. En förklaring är sannolikt att terrängen bitvis är blockrik och svårframkomlig samt att det inte finns några parkeringsplatser i den norra delen.

Figur 1 Fjällnora friluftsgård och de intilliggande badplatserna tillhör ett av Uppsalas mest populära utflyktsmål.

Upplands lokaltrafik trafikerar länsväg 282 med hållplats vid Fjällnora vägsäl. Därifrån är det ca 3 km till Fjällnora friluftsgård. Vintertid kan man stiga av vid hållplatsen Selknä längsmed väg 282 och därifrån är det en kort promenad till den plogade isbanan. Sommartid kör Upplands lokaltrafik, UL, turer ned till friluftsområdet. Man kan man även ta sig till Fjällnora med ånglokståget Lännakatten, som stannar i Selknä och därefter veteranbuss fram till friluftsgården. De flesta som besöker området reser dit med bil och det finns en stor parkering i anslutning till Fjällnora friluftsgård. Bilvägen är asfalterad men i behov av omläggning. I övrigt saknas parkeringsplatser i reservatet.

Området kring friluftsgården är till stor del tillgänglighetsanpassat. Parkering för rörelsehindrade finns 50 meter från serveringen och 200 meter från badet. Det finns tillgänglighetsanpassade toaletter vid både servicebyggnaden och i caféet. Badet nås enkelt med rullstol och det finns tillgänglighetsanpassad ramp med räcken och brygga vid stranden. Man kan hyra flera olika friluftshjälpmiddel i kiosken.

Slitage och störningskänslighet

Friluftsgården och dess närområde är mycket välbesökt och det finns således ett högt tryck och därmed ett slitage på naturen. Besöksstrycket är även högt kring Kolarkojan och delvis vid Käppbacken. Slitaget i dessa välbesökta områden innebär markslitage och störningar i markskiktet, nedskräpning, brytning av grenar och kvistar, runtflyttande och bortforsling av död ved, skador på träd samt att människor gör sina behov ute i naturen. Det sistnämnda problemet är uppenbart kring badplatserna, då det inte finns några toaletter nere vid vattnet. I övrigt sköts dock området väl av förvaltarna och idag förefaller området inte vara skräpigt, trots besöksintensiteten. Störningar i ljudbilden uppkommer dock då besökare spelar musik i området, framför allt kring badplatserna.

Utanför markerade leder och stigar är störningsintensiteten låg och slitaget litet. Här kan det finnas rovfågelbon, räv- och grävlingsgryt och annat djurliv som är känsligt för störningar.

Biologiska värden

Arter med prioriterade bevarandevärden är understrukna.

Fjällnoraområdet har en förhållandevis stor andel äldre skog, över 100 år och i vissa storblockiga partier, som tidigare skonats från yxa och såg, kan man idag finna både tall och gran som är 250 år gamla. Den äldre skogen är emellertid huvudsakligen präglad av tidigare markanvändning som skogsbete, plockhuggning och kolning.

Barrskog med tall och gran är den vanligaste skogstypen i Fjällnora, men inslaget av lövträd är ofta stort, främst björk och asp, bitvis även ek och sälg, samt i rikare partier lind och hassel. I de äldre skogspartierna finns gott om död ved i olika nedbrytningsstadier och under senare tid har många granar nyligen dött på grund av torka och barkborreangrepp.

I blockfattiga granbestånd av lågörttyp växer den ovanliga koppartaggsvampen, *Sarcodon lundellii*. Arten är särskilt intressant då den i ett globalt perspektiv bara är känd från Fennoskandien och europeiska Ryssland. En annan skyddsvärd svamp i Fjällnora är bombmurklan, *Sarcosoma globosum*. Denna vårsvamp har sin största europeiska förekomst i Sverige och är således en "ansvarsart" i vårt land. Bombmurklan växer nästan bara i rena granbestånd, vanligtvis helt utan lövträd. På död tall finns den avlånga barksvartbaggen, *Corticeus longulus*. Arten lever i nydöd tallved som är angripen av mindre mörghorre, *Tomicus minor* och skarptandad barkborre, *Ips acuminatus*.

I brynzoner och i betesmarker vid gårdarna finns rikligt med lövträd, dels som solitära, vidkroniga träd, dels i slutna lövskogspartier. På och i gamla, grova ekar finns skyddsvärda arter såsom saffransticka *Aurantiporus croceus*, kärnticka *Inonotus dryophilus*, ekspik *Calicium quercinum*, ekpricklav *Inoderma byssaceum*, mörk ögonbagge *Euglenes oculatus* och mindre svampklobagge *Mycetochora humeralis*. På död lind växer kärnsvampen *linddyna* *Biscogniauxia cinereolilacina*, en art som den enfärgade brandsvampbaggen, *Diplocoelus fagi*, är beroende av. Asp finns spridd i skogsområdena och på döda aspar förekommer aspbarkgnagare *Xyletinus tremulicola* och grön aspvadbock, *Saperda perforata*. I sluten skog vid Käppbacken finns de mycket ovanliga arterna rökpijsvamp *Urnula craterium* och lundskål *Peziza howsei*. Båda är beroende av gamla hasselmiljöer.

Vid Hovgården är två skyddsvärda ängssvampar påträffade; scharlakansvaxskivling *Hygrocybe punicea* och fager vaxskivling *Hygrocybe aurantiosplendens*.

Ramsen har ett mycket högt limniskt värde med god vattenkvalitet och orördhet samt skyddsvärda arter såsom äkta målarmussla *Unio pictorum*, bandnate *Potamogeton compressus* och uddnate *Potamogeton friesii*.

Åtgärdsprogram för hotade arter

Vid förvaltningen av naturreservatet ska hänsyn tas till av Naturvårdsverket fastställda åtgärdsprogram för hotade arter eller livsmiljöer. Aspbarkgnagare, enfärgad brandsvampbagge, bombmurkla, rökpipsvamp, koppartaggsvamp och fager vaxskivling är arter som förekommer i reservatet och som omfattas av åtgärdsprogram för hotade arter.

Prioriterade naturvärden

Naturvärde	Beskrivning och motiv
Gammal barr/blandskog	<i>Blockrika miljöer och kalkrika jordar i slutna bestånd, med strukturer som självvallring och självföryngring samt rik förekomst av döende och döda träd.</i>
Lövrik skog och hasselmiljöer	<i>Lövrika bestånd i olika åldrar med stor förekomst av gamla träd samt döende och död lövved. Särskilt viktigt är asp och äldre hasselbestånd med grova stammar</i>
Lövskogsbryn och hagar	<i>Gamla lövträd i öppna/halvöppna miljöer</i>
Hävdad gräsmark:	<i>Ogödslade gräsmarker med bete eller slåtter</i>
Arter	<i>Aspbarkgnagare, enfärgad brandsvampbagge, avlång barksvartbagge, ekspik, ekpricklav, koppartaggsvamp, saffransticka, bombmurkla, rökpipsvamp, linddyna och fager vaxskivling.</i>

Figur 2 Bombmurkla (vänster) och ekspek (höger).

Figur 2 visar två representanter för prioriterade naturvärden; bombmurkla och ekspek.

Kulturhistoriska värden

I området finns två gravfält, ett norr om Pålsundet (Funbo 174:1) och ett NNO om Käppbacken (Funbo 210:1). Det senare gravfältet är 140 x 25–85 meter, i nord-sydlig riktning och består av 3 rösen och 16 runda stensättningar. Gravfältet vid Pålsundet är 125 x 90 meter, i nord-sydlig riktning, och består av 42 runda stensättningar, 2 rektangulära stensättningar och 1 tresidig stensättning. Vid Käppbacken finns ytterligare fasta fornlämningar i form av tre bronsåldersrösen, (Funbo 209:1, 220:3 och 300), en stensättning (Funbo 220:1) och en skärvstenshöj (Funbo 220:2).

Från Fjällnora är några gamla kolbottnar kända och vid Kolarkojan norr om friluftsgården återupptogs kolningen 1975 efter att ha varit ur drift i cirka 80 år. Syftet var att, för skolklasser och allmänheten, kunna visa upp hur kolningen gick till i den uppländska skogsbygden för drygt 100 år sedan.

Geovetenskapliga värden

Fjällnora ligger i ett sprickdalslandskap och i de djupare delarna har s.k. sprickdalssjöar bildats, bland annat Trehörningen och Ramsen. Landområdet utgörs av morän- och hällmarker, delvis med markanta bergbranter. Moränen är rik och blockig. Bitvis förekommer storblockig och svårframkomlig terräng. Jordarterna i de låglänta partierna varierar från styv lera till gyttjeleror.

Plandel

Övergripande mål och skötsel

Det övergripande målet är att bevara äldre barr- och blandskogar, lundartade miljöer samt att behålla karaktären av äldre kulturlandskap. Särskilt fokus ska läggas på

naturskogsartade bestånd och områdets höga naturvärden knutna till ek, lind och hassel.

Allmänheten ska ha möjligheter till rekreation och aktivt friluftsliv i kombination med natur- och kulturupplevelser.

Figur 3 Den övergripande skötseln ska ge möjlighet till bad och rekreation samtidigt som ett äldre kulturlandskap och livsmiljöer för skyddsvärda arter bevaras.

Friluftsliv

Fjällnora ska fortsätta vara ett av Uppsala kommuns mest attraktiva friluftsområden. För att bibehålla områdets popularitet som utflyktsmål bör skötseln inriktas på att bevara en variationsrik naturmiljö med möjligheter att uppleva såväl tysta naturskogsartade områden med vildmarkskänsla såväl som välbesökta friluftsskogar, öppna kulturmarker och välskötta stränder.

Friluftslivet ska gynnas och prioriteras i hela reservatet och locka besökare även utanför de mest välbesökta stråken. Detta innebär också att en översyn av stignät, parkeringsplatser, rastplatser och rörelsestråk behöver göras för hela området. Det ska finnas möjlighet att skapa nya parkeringsplatser, stigar, lekanordningar, installationer och liknande anläggningar, men hänsyn till biologisk mångfald behöver tas och nya anläggningar får inte stå i konflikt med bevarandemålen. Skötseln ska bidra till att en mångfald av olika friluftsaktiviteter ska kunna samexistera. Besökare med olika bakgrund, ålder och rörelseförutsättningar ska på ett tryggt och inspirerande sätt kunna tillgodogöra sig områdets värden för såväl naturupplevelser och rekreation som transport, motion och lek. Områdets friluftsliv ska kanaliseras och organiseras på ett sådant sätt att risken för konflikter och olyckor minimeras.

Fjällnora ska utvecklas så att nya målgrupper vågar och kan ta del av större delar av reservatet. Tillgängligheten för personer med begränsad rörelseförmåga ska vara god och området kring Fjällnoragården ska upprätthålla och utveckla den idag goda tillgängligheten till upplevelser och aktiviteter. Det ska finnas möjlighet att anordna och delta i organiserade aktiviteter i området.

Skötseln av området kring friluftsgården ska bidra till att området upplevs som välskött under alla delar av året. Det ska vara lätt att orientera sig och det ska finnas tydliga entréer/spårcentralen för de som vill upptäcka mer av Fjällnora.

Kulturlandskapet

Skötseln innebär att det nuvarande kulturlandskapet med betes-/slåttermarker, diken och vägrenar ska bevaras eller utvecklas. De öppna markerna ska skötas med bete, slåtter eller vallodling. Möjlighet till att skapa eller bilda vissa miljöer och strukturer i kulturlandskapet ska finnas, till exempel småvatten och att plantera inhemska ädellövträd som i framtiden kan utvecklas till värdefulla solitärträd.

I skogsbryn mellan sluten skog och öppen mark finns en stor artrikedom. Värdefulla strukturer i brynen är gamla träd, solexponerad ved, buskage och bärande träd. Att sköta brynzoner i områden som saknar betesdjur kräver försiktighet och kontinuitet. Strävan ska vara att uppnå omväxlande täta och öppna partier. Brynen ska således inte gallras till enbart parklik karaktär som sedan snabbt riskerar att växa igen med mycket lövsly. Vidkroniga hagmarksträd, till exempel ek och lind samt stora hasselbuskar, sköts på ett sätt så att träden och buskarna hålls levande så länge som möjligt.

Skogsmarken

Skogen undantas från virkesproduktion och lämnas av naturvårdsskäl till att bli gammal. Mänsklig påverkan kommer att vara liten i en stor del av skogsområdena, med undantag för skötselåtgärder intill Fjällnora gård samt för att skapa säkerhet utmed stigar och leder samt punktinsatser för att gynna grova träd och specifika arter. Skogsbeståndens skötsel ska bidra till att naturvärden bevaras och utvecklas samt att det rörliga friluftslivet gynnas.

Gamla, grova träd ska gynnas, särskilt ek och tall som riskerar att dö i förtid på grund av yngre, uppväxande träd. De konkurrerande träden ringbarkas eller fälls, och lämnas vanligtvis kvar på platsen. Frihugning bör göras etappvis för att undvika kraftigt slyuppslag.

Flera skyddsvärda arter i reservatet är knutna till döende och döda träd, främst gran, tall, lind och asp. För att dessa arter ska kunna överleva på lång sikt krävs successiv tillgång på död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.

Döda träd som utgör en säkerhetsrisk, samt vindfällen över stigar och leder, måste naturligtvis åtgärdas, men ingreppen bör vara skonsamma och bearbetade träd bör lämnas så intakta som möjligt i närheten av växtplatsen.

Delar av området har drabbats av barkborreangrepp och där stigar går fram måste ibland flera träd fällas för att säkerheten ska vara hög intill stigarna. I en stor del av skogen ska dock fällda träd tillåtas ligga kvar eftersom döda träd är ett mycket viktigt inslaget i en naturligt, gammal skog. Där ansamlingar av fällda träd blir stor bör information sättas upp som förklarar varför döda träd är betydelsefulla i en naturskog och varför det krävs många döda träd för att hotade arter ska överleva.

Figur 4 I skogsmark gynnas gamla träd bäst genom att endast fälla eller ringbarka yngre träd som påtagligt skadar det gamla trädet.

Figur 5 Friställning av skyddsvärda träd kan leda till oönskad påföljd. Om frihuggningen blir omfattande på platser där ljusinsläppet är stort, kan igenväxningen bli värre än tidigare.

Figur 6 Små träd och buskar vid gamla träd lämnas tills vidare orörda. Detta för att undvika onödigt slyuppslag.

Främmande och invasiva arter

Främmande, ej naturliga växtarter och eventuellt invasiva arter som finns i reservatet idag är viktiga att bekämpa på ett tidigt stadium, innan de hinner sprida sig till större områden. För närvarande är bekämpning främst aktuell intill och nordöst om hundbadet. Växtmaterial ska inte lämnas kvar i området utan hanteras på lämpligt sätt beroende på art.

Hotade och sällsynta arter

Åtgärder till stöd för hotade och sällsynta arter samt länets ansvarsarter får göras inom reservatet. Vid eventuella konflikter när det gäller skötseln ska arter med åtgärdsprogram, akut eller starkt hotade arter samt arter som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv i första hand prioriteras.

Forn- och kulturlämningar

Forn- och kulturlämningar ska bevaras och får lyftas fram genom skötselinsatser i form av röjningar, slätter, informationsskyltar etcetera. Detta gäller i hela reservatet, i samtliga skötselområden. Skötsel av forn- och kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Skötselområden

Reservatet har delats upp i elva skötselområden med avseende på naturmiljö (skötselområde A-K) och fem skötselråden med avseende på friluftsliv (friluftsområde 1–5). Skötselområdena för naturmiljö och friluftsliv överlappar varandra. Om det finns områdesspecifika platser eller anläggningar som är viktiga för friluftslivet beskrivs dessa kortfattat i respektive skötselområde för naturmiljö. Bevarandemål och skötsel för friluftslivet samt övriga friluftslivsaspekter beskrivs i skötselområdena för friluftsliv. För kartor över skötselområdenas gränser, se bilaga 1.

Skötselområden naturmiljö

Skötselområde A: Gammal, barr- och blandskog, 110,4 hektar

Beskrivning: Skötselområde A är med god marginal det största skötselområdet i Fjällnora och återfinns på båda sidor om Långängen. Det består av gammal, barr- och blandskog på huvudsakligen blockig moränmark, bitvis med stort inslag av asp och björk. I örtrika partier växer även lind, ek och hassel. I skötselområdet ingår dessutom hållmarker, sumpskogar och några barrplanteringar. De flesta skogsbestånden är över 100 år. Död ved i olika nedbrytningsgrad förekommer rikligt.

Figur 7 En stor del av skötselområdet består av naturskogsartade barr- och blandskogar.

Norr om Käppbacken finns ett område där man under 1970- och 1980-talet genomförde luck- och blädningshuggningar. I vissa luckor planterades gran, medan andra delar fick självföryngras. Under senare år har en stor del av de tidigare grandominerade bestånden norr om Käppbacken drabbats av torka och barkborreangrepp. Där gamla granar har fallit växer nu en succession av nya träd och buskar upp, främst asp, ek, lind, gran och hassel. Fältvegetationen i dessa områden är örtrik med bland annat blåsippa, vårärt, ormbär, myskmadra och trolldruva.

Flera naturvårdsintressanta arter finns inom skötselområdet, bland annat de prioriterade arterna koppartaggsvamp, bombmurkla, rökpipsvamp, linddyna, enfärgad brandsvampbagge, avlång barksvartbagge och aspbarkgnagare. Skötselområdet genomkorsas av flera stigar och leder.

Figur 8 Norr om Käppbacken där gamla granar fallit växer en ny generation av träd och buskar upp. Till höger en ung ek.

Figur 9 Flera stigar har rustats upp för att göra den gamla skogen mer lättillgänglig.

Bevarandemål:

- Området ska präglas av gammal, naturskogsartad barr- och blandskog med grova och senvuxna träd. I sumpskogar och brynzoner ska andelen gamla lövträd vara hög. Naturliga processer ska förekomma såsom självföryngring, åldrande och avdöende. Död ved ska finnas i olika dimensioner och nedbrytningsstadier.
- Faunan och floran ska vara artrik med förekomst av typiska arter för naturskogsartade barr- och blandskogsbiotoper.
- Invasiva arter ska inte finnas.

Målandikatorer:

- Arealen äldre, naturskogsartad barr- och blandskog uppgår till minst 80 hektar.
- De prioriterade arterna koppartaggsvamp, bombmurkla, rökpipsvamp, linddyna, enfärgad brandsvampbagge, avlång barksvartbagge och aspbarkgnagare förekommer i området.

För bevarandemål avseende friluftsliv, se friluftsområde 3 och 4.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- Åtgärder för att bevara eller gynna reservatets prioriterade arter får utföras.

Löpande åtgärder:

- Gamla, värdefulla träd, till exempel tall, ek och lind ska gynnas om de konkurrerar med yngre träd. Observera att ibland behöver inte de konkurrerande träden fällas utan bara ringbarkas.
- Träd som utgör en överhängande säkerhetsrisk fälls och lämnas kvar på eller intill växtplatsen. Träd som fallit över stigar och vägar kapas så att de inte hindrar framkomligheten. De kapade träden lämnas kvar så intakta som möjligt, lämpligast intill växtplatsen. Döda träd ska inte användas som ved till eldstäder.
- I övrigt fri utveckling.

För skötselåtgärder avseende friluftsliv, se friluftsområde 3 och 4.

Figur 10 Ved till eldstäder ska inte hämtas från skötselområde A eftersom målet med skogen är att den ska vara naturskogsartad och endast nödvändiga åtgärder får utföras.

Skötselområde B: Lövrikt, äldre hygge, 3,2 hektar

Beskrivning: Området bestod tidigare av en äldre gran-/tallskog med inslag av asp och björk. Skogen avverkades i början på 2000-talet, och vid avverkningen lämnades över 100 äldre träd kvar, främst tall, asp och björk. Även några, tidigare undertryckta, ekar sparades. Hygget planterades med gran 2002, men granarna har tagit sig ganska dåligt och idag dominerar björksly. Bitvis förekommer även mycket asp och en del yngre ekplantor. De unga asparna verkar hitintills ha klarat sig från betesskador från älg.

Området ligger intill skogsbilvägen som leder in till Hovgården men det är litet och har ingen särskild betydelse för friluftslivet.

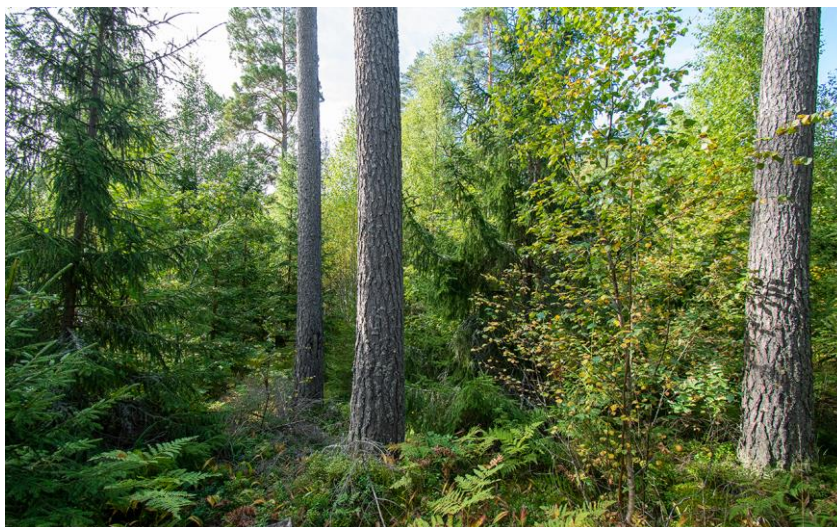
Bevarandemål:

- Löv- och blandskog med gamla överståndare.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- För att gynna lövträd och tall kan planterade granar fällas eller ringbarkas. Fällda granar som har en stamdiameter mindre än 15 cm lämnas kvar i beståndet.
- Lämna samtliga överståndare som evighetsträd.

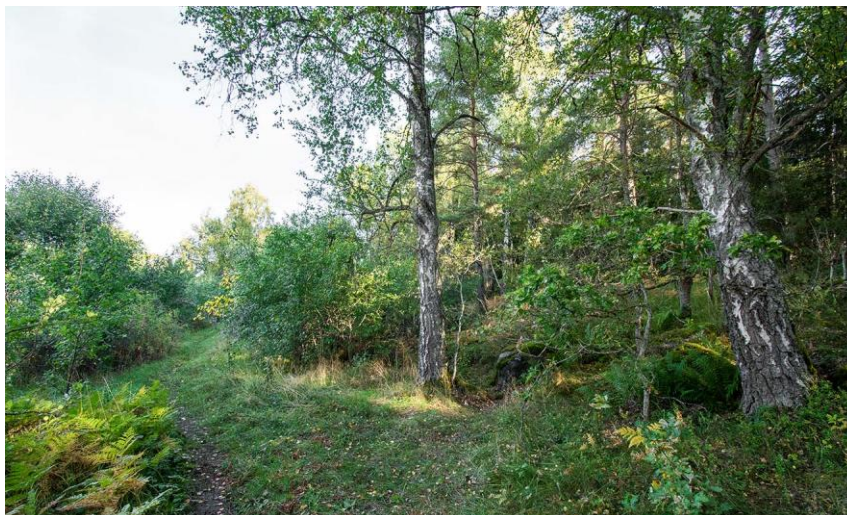
Figur 11 Område B är ett gammalt kalhygge med kvarlämnade överståndare. Skötselbehovet är lågt, men viss huggning kan behövas för att gynna äldre tall och speciella lövträd.

Skötselområde C: Skogsbryn och strandskog, 9,3 hektar

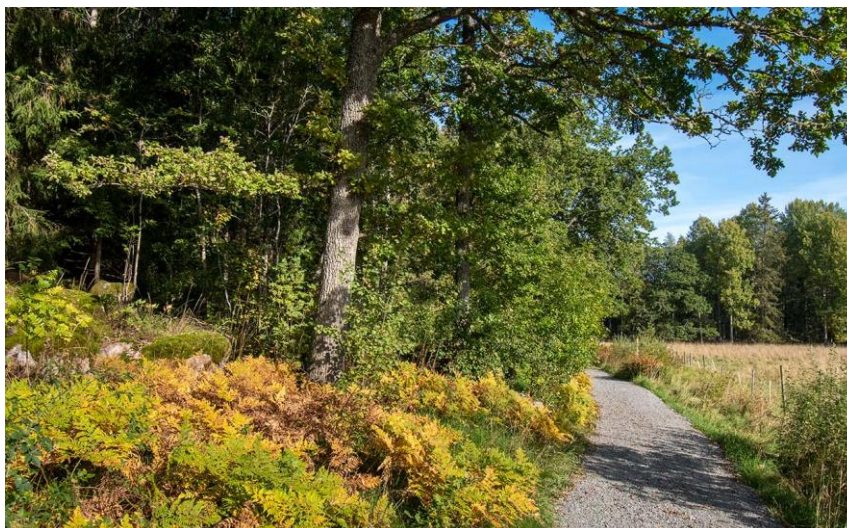
Beskrivning: Skogsbryn utmed kulturmarkerna mellan Fjällnora gård och Långängen. Vidkroniga träd och döda enbuskar indikerar att brynen var betydligt glesare förr, och sannolikt hölls öppna genom kontinuerlig beteshävd. Idag är flera av skogsbrynen igenväxta med yngre träd- och buskskikt, främst björk, asp, sälg, ek, gran och hassel.

I skötselområdet ingår även igenväxande före detta öppna betesmarker och strandskogspartier vid Trehörningen.

Flera av brynmiljöerna ligger intill vägar och stigar där många besökare passerar.

Figur 12 Tidigare beteshävdade, nu igenväxande, skogsbryn är svåra att sköta med endast maskiner. Stegvis och kontinuerlig skötsel krävs för att efterlikna effekten av de betande djuren.

Figur 13 Restaurering av bryn bör ske försiktigt och etappvis. Partier som öppnats upp måste därefter skötas kontinuerligt. För att skapa variation i brynen bör vissa avsnitt lämnas orörda, till exempel där det finns mycket hassel (som bakom eken på denna bild).

Bevarandemål:

- Varierande skogsbryn och strandskogspartier med, dels vidkroniga, solexponerade träd i olika åldrar, dels halvöppna eller slutna partier av tall, lövträd och buskar.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- I områden som inte beteshävdas bör frihuggning av värdefulla träd ske försiktigt och stegvis för att undvika kraftig lövföryngring och hög vegetation.
- De utglesande åtgärderna ska variera och inte vara likformiga.

Löpande åtgärder:

- Ytor som huggits måste skötas kontinuerligt genom att ständigt hålla tillbaka uppväxande sly. I vissa partier räcker det med att plocka ut enstaka träd, till exempel gran, och ibland kan man lämna områden utan åtgärder, till exempel i hasselrika eller fuktiga partier.
- Öppna gräsytor kan skötas genom slåtter.

Figur 14 Gamla tallar med solexponerad stam är värdefulla för sällsynta insekter. Røj kontinuerligt kring dessa träd, speciellt de som står nära stränder.

Skötselområde D: Två skogsområden vid Fjällnora friluftsgård, 10,3 hektar

Beskrivning: Två skogsområden vid Fjällnora friluftsgård som nyttjas för olika friluftaktiviteter. Det södra beståndet bestod tidigare av en grov, högstammig barrskog, men då de gamla granarna dog på grund av torka och barkborreangrepp avverkades träden, och den centrala delen består idag av en kalyta.

Figur 15 Den gamla granskogen i södra delen avverkades eftersom den drabbades av torka och barkborreangrepp.

Figur 16 Nära stranden och badplatserna finns fortfarande gamla barrträd kvar.

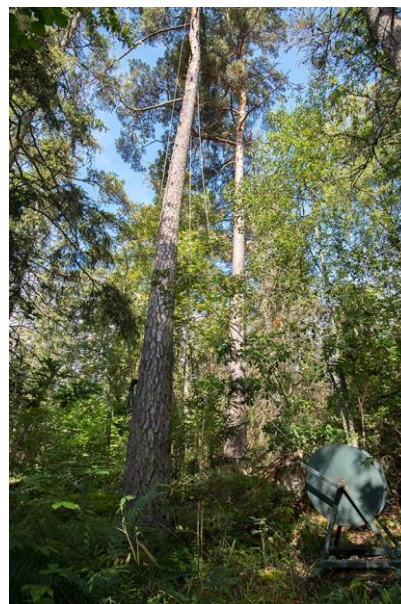
Det andra skogsområdet, beläget väster om friluftsgården, består dels av äldre gran-/tallskog, dels av medelåldrig blandskog med stort inslag av tallöverståndare. I de två områdena finns promenadstigar, eldplatser, rastbord, sittbänkar, en brygga för funktionshindrade och ett friluftsbad. Dessutom finns en äventyrsbana uppe i gamla tallar i närheten av friluftsgården.

Bevarandemål:

- Naturvärden knutna till trädskiktet behålls, framför allt värden bundna till äldre tall.
- Naturlig trädförnygring sker, och ingen plantering av träd och buskar förekommer.

Figur 17 Äventyrsbanan bör skötas så att gamla tallar inte dör i förtid.

Figur 18 Gamla uttjänta anordningar uppe i kronorna på gammeltallarna skadar ofta träden och bör tas bort.

För bevarandemål avseende friluftsliv, se friluftsområde 1 och 3.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- Successiv huggning och röjning, dels för att skapa en för allmänheten attraktiv skog, dels för att gynna vissa träd som till exempel gamla tallar eller yngre lind och ek. Huggning eller ringbarkning bör göras i etapper eller punktvis eftersom kraftigt slyuppslag kan förväntas som påföljd och som sedan kontinuerligt måste röjas. Träd som huggs kan användas till vedförråden eller kolmilan.
- Gamla, värdefulla träd, till exempel grova tallar och lövträd gynnas genom fällning av konkurrerande träd och vid behov röjning av buskar och småträd.

Löpande åtgärder

- Döende och döda träd som utgör en säkerhetsrisk fälls och de flesta vindfällen upparbetas. De upparbetade träden kan användas som ved till eldstäderna. Grova, döda träd som inte är i vägen för anläggningar eller på stigar kan dock lämnas kvar inom området.
- Äventyrsbanan i de gamla tallarna bör skötas på ett sådant sätt att inte träden dör i förtid.
- Främmande, ej naturliga, växtarter tas bort eller bekämpas, framför allt träd och buskar utmed en stig nordost om hundbadet.

För skötselåtgärder avseende friluftsliv, se friluftsområde 1 och 3.

Figur 19 Naturliga äventyrsplatser finns i skogen. Tänk på att bör vara försiktig om man klättrar in i hålrum som dessa.

Skötselområde E: Käppbacken och udde i Fiskviken, 5,5 hektar

Beskrivning: Käppbacken är ett gammalt torpställe och på en karta från 1700-talet beskrivs området norr om torpet som ”stenbacke med hassel”. Idag består Käppbacken av öppna partier omväxlande med slutna, lundartade lövträds- och hasselmiljöer. De öppna ytorna, som används som tältplats och för lägerverksamhet samt som rast- och eldplats, har en tämligen trivial flora. Lundmiljöerna hyser däremot flera skyddsvärda arter, till exempel vättersos, underviol, lundbläcksvamp, lundskål och igelkottsröksvamp.

Söder om Käppbacken är skogen slutna. Här finns en smalstammig björksumpskog och en äldre blandskog av grov ek, asp, lind och gran, bitvis med ett tätt buskskikt av hassel och skogstry. På de äldre lövträden finns en intressant och rik lavflora som utvecklats troligen tack vare fuktigt mikroklimat och impregnering av näringsrikt stoft och damm. Ekpricklaven är en sådan art som troligen gynnas av dammpåverkan från grusvägen söder om Käppbacken.

Bevarandemål:

- Öppna partier omväxlande med äldre, lundartade skogsmiljöer med gamla ädellövträd och stora hasselbuskar.

Figur 20 Hassellunden har höga naturvärden. Här växer bland annat lundskål, (infälld liten bild), en sällsynt svamp som växer på gamla rester av den mindre allmänna vätterosen, som i sin tur är en kärlväxt som parasiterar på hassel.

Målbildindikatorer:

- Arealen hassellund med inslag av lövträd uppgår till minst 1 hektar.
- Arealen äldre löv- och blandskog med bland annat rikt buskskikt av hassel uppgår till minst 4 hektar.
- Lundskål och kärnticka förekommer i skötselområdet liksom den prioriterade arten ekpricklav.

För bevarandemål avseende friluftsliv, se friluftsområde 1 och 3.

Figur 21 Raststuga i hassellunden vid Käppbacken.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurering åtgärder:

- Gamla, värdefulla träd, till exempel ek, lind eller asp, som konkurrerar med yngre träd bör gynnas. Observera att ibland

behöver inte konkurrerande träd fällas utan bara ringbarkas. Hassel bör inte röjas bort kring de grova träden, utan helst lämnas kvar.

- Andra åtgärder för att bevara eller gynna prioriterade arter får utföras.

Löpande åtgärder:

- Gräsyterna hålls öppna och fria från uppväxande träd- och slyvegetation.

För skötselåtgärder avseende friluftsliv, se friluftsområde 1 och 3.

Skötselområde F: Beteshage vid Hovgården, 7,4 hektar

Beskrivning: Hovgården bestod tidigare av ett småbrutet odlingslandskap med ängar, små åkerlappar och trädklädda betesmarker. Under andra hälften av 1900-talet växte delar av området igen till skogsmark. Kvarstående, grova ekar och lindar vittnade om tidigare markanvändning.

I början av 2010-talet var endast den södra delen av skötselområdet beteshävdad. Vårvintern 2012 avverkades skog för att återuppta hävden i ett större område kring Hovgården. Även om igenväxningen pågått under flera decennier fanns sällsynta arter kvar på små ängsytor och på gamla lövträd då restaureringen påbörjades. Några exempel är lunglav, rödbrun blekspik, scharlakansvaxskivling och fager vaxskivling.

Efter restaureringen betade får i området, men under senare tid har inte beteshagen hävdats. Hovgårdsstigen och Fjällnorastigen passerar längs med hagen.

Bevarandemål:

- Träd- och buskbärande beteshage med bland annat ek, lind, tall, asp, björk och hassel.
- Några igenväxta partier har inte restaurerats men ingår ändå i betesfällan. Dessa områden utvecklas till små löv- och blandskogsbestånd.
- Karaktärsarter för träd- och buskbärande beteshage förekommer eller etablerar sig på sikt inom området.

Vid brist på betesdjur kan målet vara, dels slåttermark, dels äldre löv- och blandskog.

Målandikatorer:

- Arealen träd- och buskbärande betesmark uppgår till minst 7 hektar, alternativt dels slåttermark, dels löv- och blandskog.
- Lunglav och scharlakansvaxskivling förekommer vid Hovgården liksom den prioriterade arten fager vaxskivling.

För bevarandemål avseende friluftsliv, se friluftsområde 3.

Figur 22 Gamla hagmarker restaurerades vid Hovgården 2012 och betades därefter med får. På senare tid har inte bete i området fungerat.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- Vissa träd eller trädgrupper, till exempel ung lind, kan behöva hägnas in för att minska betesskador på träden.
- Sly röjs i igenväxande partier, men viss lövföryngring bör sparas för att få åldersspridning av träd, t.ex. ek, hassel, lind och asp.
- Vid behov översyn av fallindelning.

Löpande åtgärder:

- Kontinuerlig beteshävd, alternativt slåtter i vissa delar. Vid slåtter tas den slagna vegetationen bort.
- Vid behov, röjning av uppkommande gran och sly. Växtplatser för ängsvaxskivlingar bör vara välhävda och fria från sly.
- Vindfällan av tall och grova lövträd bör lämnas kvar i området, åtminstone stammar och grova grenar.

Vid brist på betesdjur sköts blockfria delar med kontinuerlig slåtter. Hävd genom slåtter ska ske sent på säsongen och höet ska bortföras från slåtterytorna. Om de blockrika partierna inte betas bör de övergå till löv- och blandskog.

För skötselåtgärder avseende friluftsliv, se friluftsområde 3.

Skötselområde G: Beteshagar, djurfålla och jätteekar vid Fjällnora, 5,3 hektar

Beskrivning: Betehävdade områden vid Fjällnora gård. Betet omfattar strandängen vid Ramsen, en frisk rödvenäng och liten enbacke samt en djurfålla vid ladugården. Vid den senare står fyra jätteekar med mycket höga naturvärden. På ekarna växer bland annat ekspik, gul dropplav, rödbrun

blekspik, saffransticka och oxtungsvamp. Tidigare gnagde getter bort bark på ekstammarna vilket kraftigt missgynnat lavfloran. De fyra ekarna står numera utanför betesfållan.

En gångstig, som är en del av Vildmarksleden, går tvärs över strandängen mellan friluftsgården och Käppbacken.

Figur 23 Tidigare betesskador på barken på tre av fyra jätteekar har börjat läka efter att stängslet flyttades och ekarna hamnade utanför djurfållan. Den fjärde eken, närmast ladugården, är nästan död.

Figur 24 Yngre ek bör skyddas från betesdjuren.

Bevarandemål:

- Öppen, hävdad betesmark med solitära träd och buskar samt små dungar och skogsbryn.
- De fyra jätteekarna är skyddade från betesskador eller annan åverkan på träden, till exempel tramp och slitage på rotbenen.
- Även yngre ekar är skyddade från barkgnagande djur.

Målordikatorer:

- Arealen öppen och trädbärande betesmark är minst 5 hektar.
- Bevara gamla ekar så länge som möjligt, även som döda träd.
- Skapa förutsättningar för att nya ädellövträd kan växa upp i området.
- De prioriterade arterna ekspik och saffransticka finns i området.

För bevarandemål avseende friluftsliv, se skötselområde 1.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- Skapa förutsättningar så att nya, solitära ädellövträd, särskilt ek, kan växa upp i området, till exempel genom inhägning av naturlig föryngring eller genom att plantera och hägna in inhemska träd, helst ek.

Löpande åtgärder:

- Kontinuerlig beteshävd, men skydda lövträden, framför allt ek, från betesnag och tramp.
- Vid behov, röjning av uppkommande sly och buskar intill grova lövträd.

Figur 25 Fårbete i hagarna vid Fjällnoragården.

För skötselåtgärder avseende friluftsliv, se friluftsområde 1.

Skötselområde H: Långängen, Åker-/odlingsmark, 15,6 hektar

Beskrivning: Gammal åkermark, som används som vall och/eller betesmark. Vintertid dras skidspår längs Långängen.

Figur 26 Före detta åkermark vid Långängen. Foto mot norr, augusti 2021.

Bevarandemål:

- Öppen mark för odling, vall och/eller beteshävd.

För bevarandemål avseende friluftsliv, se friluftsområde 2.

*Skötselåtgärder:**Löpande åtgärder:*

- Odling, slåtter och/eller bete. I brist på betesdjur bör området slå och den slagna vegetationen ska inte ligga kvar utan tas bort eller användas som vinterfoder.

För skötselåtgärder avseende friluftsliv, se friluftsområde 2.

Skötselområde I: Fjällnora friluftsgård, kolarkoja, gammalt grustag m.m., 8,5 hektar

Beskrivning: Området omfattar Fjällnora friluftsgård med tillhörande ekonomi- byggnader, uthyrningsstugor, servicebyggnader, parkeringsplatser, husvagnscamping, badplatser med mera. Inom skötselområdet finns även en kolarkoja, ett hundbad och ett gammalt grustag. Grustaget används idag som tipp för grus, ris och kompost.

Intill en stig vid hundbadet finns flera främmande arter, bland annat oxbär, gullregn, spireor, snöbär, syren och bohuslind.

Naturvärdesintressanta träd och buskar finns inom området, bland annat tall, ek och enbuskar.

Bevarandemål:

- Verksamheten ska kunna förenas med målsättningen att både natur-, kultur- och friluftsvärden ska bevaras och utvecklas.
- Främmande, ej naturliga, växtarter som kan sprida sig till övriga delar av området ska inte förekomma inom skötselområdet.

För bevarandemål avseende friluftsliv, se friluftsområde 1.

Figur 27 Friluftsgården vid Fjällnora. På bilden syns caféet och kiosken, vilka erbjuder uthyrning av friluftsutrustning.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- Några gamla, grova träd och buskar frihuggs, bland annat vid uthyrningsstugorna.

Figur 28 Främmande arter, som kan sprida sig och bli ett problem i övriga skötselområden, ska inte läggas på tippen i det gamla grustaget.

Figur 30 Spärroxbäret sprider sig lätt, har stor ekologisk påverkan och är därför viktig att bekämpa.

Figur 29 Bohuslinden, som ser ut som en hårig lind, hör inte hemma i Uppland och bör således grävas upp.

Löpande åtgärder

- Farliga, döende/döda träd fälls och de flesta vindfällena kan upparbetas. De upparbetade träden kan användas som ved till eldstäderna. Döda träd som inte är i vägen för anläggningar eller på stigar kan dock lämnas kvar i området, till exempel som "klätterstockar" för barn.
- Främmande och invasiva arter tas bort eller bekämpas.

För skötselåtgärder avseende friluftsliv, se friluftsområde 1.

Skötselområde J: Örtrika vägkanter, 2,7 hektar

Beskrivning: Örtrika vägkanter mellan Långängen och Fjällnora. Vegetationen består bland annat av rödklint, blåklocka, gullris, gulvial, kråklöver, ögontröst, johannesört, skogsklöver, natt och dag, åkervädd och röllika. Mindre och sexfläckig bastardsvärmare finns utmed vägkanterna. Vägrenen sköts av Fjällnora Olivedal Sämtegens vägsamfällighet (FOSSAM).

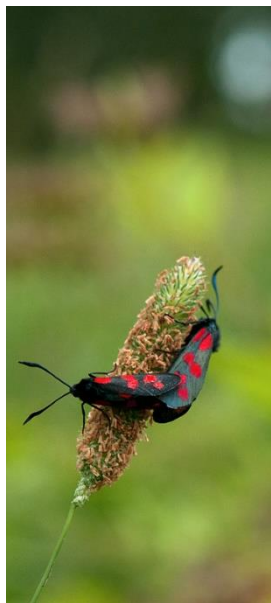
Bevarandemål:

- Örtrika vägkanter utan inväxt av träd och buskar.

Skötselåtgärder:

Löpande åtgärder

- Årlig sen slåtter, lämpligast i augusti-september. Träd och buskar tas bort.

Figur 31 Sexfläckig bastardsvärmare.

Figur 32 Örtrik vägkant längs med Fjällnoravägen.

Skötselområde K: Vattenområden, 17,1 hektar

Beskrivning: Vattenområden i sjöarna Trehörningen och Ramsen med moränstränder och vassrikare partier. I Ramsen i höjd med friluftsbadet växer några ovanliga vattenväxter, bland annat axslinga, hjulmöja, grovnate, bandnate och uddnate. Sjöarna nyttjas för bad, fiske,

kanotpaddling och skridskoåkning. Fiske från båt är tillåtet i Uppsala kommuns vatten i Trehörningen och Ramsen. Hela strandlinjen nyttjas för lek, rast, solning och grillning.

Bevarandemål:

- Området ska ha god vattenkvalité och utgöras av öppna vattenytor och smärre vassrika partier, med karaktärsarter för biotopen.

För bevarandemål avseende friluftsliv, se friluftsområde 1 och 2.

Figur 33 I sjöarna Ramsen och Trehörningen är fiske tillåtet i vattnen närmast Fjällnora friluftsgård.

Skötselåtgärder:

Löpande åtgärder:

- Underhåll av kommunens system för avlopp, så att läckage inte sker till sjön.

För skötselåtgärder avseende friluftsliv, se friluftsområde 1 och 2.

Skötselområden friluftsliv

Friluftsområde 1: Fjällnoragården och Käppbacken

Beskrivning: Fjällnoragården och dessa närmaste omgivningar är Fjällnoras hjärta och självklara samlings- och utgångspunkt. Från den stora parkeringen går de flesta ned mot Fjällnoragården och stora badplatsen eller vidare ut på en vandringsled. Gården omges av beteshagar med djur och campingen med stugor och servicehus. Det finns kiosk och café samt uthyrning av friluftsutrustning. Här finns grillkåtor, naturlekplats, äventyrsbana och fotbollsgolfbana samt en mängd grillplatser. De tre badplatserna erbjuder sandlek, hopptorn, friluftsbad, tillgänglighetsanpassat bad och hundbad. I skötselområdet ingår också näset mellan sjöarna Ramsen och Trehörningen, som förbinds via Pålsundet. Här finns det hårdgjorda stigar och grillplatser. Vandrare tar sig över sundet, som utgör reservatets gräns, med hjälp av en flotte som dras med kedjor. Vintertid plogas skridskobanor upp som utgår från den stora badplatsen.

Öster om Fjällnoravägen ligger husvagnscampingen, som är öppen för säsongscampare med husvagn, samt Käppbacken, en öppen gräsyta belägen i en gammal hassellund. Vid Käppbacken är det för en mindre avgift tillåtet att tälta. Det finns också en stor grillplats och möjlighet för lägerverksamhet, rast och lek. Här finns torrdass och diskmöjligheter.

Figur 34 Längs med vägen mellan parkeringen och friluftsgården möts besökarna av en mängd tama djur. Djuren ägs idag av arrendatorn för Fjällnoragården.

Bevarandemål:

- Fjällnora friluftsgård ska fortsatt vara ett av Uppsalas mest uppskattade besöksmål och en självklar utgångspunkt för friluftsaktiviteter vid Fjällnora.
- Hela området ska vara välskött och vackert under årets alla månader. Det finns möjlighet att bedriva en mängd olika aktiviteter vid Fjällnora och många av dessa ska vara gratis och tillgängliga för alla oavsett ålder och fysiska förutsättningar.

- Ovana brukare ska uppmuntras och visas hur de kan ta del av Fjällnoras många aktiviteter.
- Skridskoleder ska plogas och skidspår dras vintertid så snart vädret tillåter. Fler besökare, såväl daggäster som tältare, ska hitta till Käppbacken.
- Fler besökare ska upptäcka andra delar av reservatet via nya naturliga stigar och besöker de nya rastplatserna som upprättats.
- Det ska vara lätt att orientera sig vid ankomst till området och entrén inbjuder till att upptäcka fler delar av reservatet. Stigar och leder anges på ett överskådligt sätt i diverse informationsmaterial så att besökaren får en god uppfattning om stigarnas syfte (målgrupp), längd, tillgänglighet, svårighetsgrad och vilka naturupplevelser man möter.

Figur 35 Friluftsgården är lättillgänglig och erbjuder aktiviteter för många olika typer av besökare.

Skötselåtgärder:

I skötselområde 1 är friluftslivet en viktig del av skötsel och utveckling. Det ska finnas utrymme för utveckling och anläggning av verksamheter som gynnar friluftslivet, men får inte leda till någon väsentlig försämring av den biologiska mångfalden i området. All utveckling måste ske i samklang med de naturmiljöer och arter som finns på platsen.

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- Exempel på nya anläggningar som kan tillåtas är nya badplatser, utveckling av stignätet, anläggning av MTB- eller ridstigar, nya rastplatser och om- och nybyggnad av anläggningar och byggnader i förenlighet med naturreservatets syfte. Observera att byggnader och anläggningar behöver prövas gentemot strandskyddsbestämmelserna.
- Befintlig skyltning uppdateras med reservatets nya gräns och föreskrifter. Skyltar ska finnas vid parkeringsplatser samt på strategiska ställen runt om i reservatet.
- Camping och stugor får finnas i utpekade områden. Käppbacken kan utvecklas med enklare lekanordningar för barn, för att locka fler daggäster.

Löpande åtgärder

- Skötseln av området kring Fjällnoragården ska bidra till att området upplevs som välskött under alla delar av året.
- Löpande underhåll innebär skräpfria och välhållna parkeringsplatser, skyltar, rastplatser, badplatser och andra serviceanläggningar samt underhåll av vägar, leder, stigar, skidspår etc. Fallna träd avlägsnas från stigar/leder.
- Bilkörning in till gården bör endast vara för personal, varutransporter och fordon med särskilt tillstånd.
- Äventyrsbanan i de gamla tallarna bör skötas på ett sådant sätt att träden inte dör i förtid.

Figur 36 Vid Käppbacken finns en tältplats som består av öppna gräsytor med rastbord och eldstäder. Här kan med fördel enklare lekanordningar anläggas, exempelvis äventyrsstig eller balansbana.

Friluftsområde 2: Långängen

Beskrivning: Långängen utgörs av det smala lerstråk som tidigare brukats som åker och nu används som vallodling och betesmark med får i söder och hästar i norr. Vissa delar har dock inte hävdats under senare år, men en bred remsa hålls kortklippt för att kunna dra skidspår på vintern. Skötselområdet börjar vid parkeringen i söder och fortsätter sedan norrut till Trehörningen. Sommartid nyttjas Långängen relativt lite, och på vintern i princip endast när skidspår finns.

Bevarandemål:

- Ett stort öppet område med omväxlade betesmark, slagna eller klippta gräsytor och stråk.
- Delar av området används för spontanidrott och promenad eller skidåkning vintertid.
- I den norra delen av skötselområdet sker utveckling av bad och parkering, detta under förutsättning att det kan påvisas att platsen är lämplig för sådant ändamål.

Figur 37 Före detta åkermark vid Långängen med klippt remsa för att underlätta vinterns spårläggning. Foto mot söder, augusti 2021.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- Långängen kan nyttjas mer än vad den gör idag för att sprida ut besökare över större arealer. Det finns möjligheter att anlägga en eller ett par nya parkeringsplatser. Det är av intresse att utreda möjligheten till en ny badplats vid Selknävik. Prövning av vattenverksamhet och strandskydd behövs.
- Exempel på andra möjliga anläggningar är hundrastgård, ytor för spontanidrott, ny rastplats och skidspår.

Löpande åtgärder:

- Slätter/klippning av gräsytor för skidspår och eventuella spontanidrottssytor. Ansamling av slagen/klippt vegetation ska inte ligga kvar utan tas bort eller användas som vinterfoder.
- Riskträd får åtgärdas.

Friluftsområde 3: Fjällnora sydvästra och södra

Beskrivning: Sydvästra och södra delen av Fjällnorareservatet används idag framför allt genom vandring och löpning på de leder som passerar genom området. Samtliga leder här har nyligen breddats och tillgängliggjorts. Kolarkojan är en mål- eller rastplats som också är ett utpekat Smultronställe i naturen. I skogen mellan vandringslederna är det få besökare, utöver enstaka bär- och svampplockare och orienterare. Besöksaktiviteten, mängden småstigar och spåren efter lek och friluftsliv ökar ju närmare Fjällnoragården och stranden man kommer.

Delar av området har höga naturvärde och ska lämnas som orörd naturskogsartad barr- och blandskog, se skötselområde A.

Figur 38 Intill Fjällnoragården bjuder naturen på egna upplevelser och äventyr för den som kan och vågar ta sig utanför stigar och leder.

Bevarandemål:

- Ett större sammanhängande skogsområde som nyttjas av flera olika typer av besökare, både av dem som vill gå längs breda, välskyltade gångvägar och av dem som vill vandra längs småstigar och upptäcka ny natur i området.
- Det finns små avstickare längs med stigarna där besökare kan uppleva nya dimensioner av naturen. Konst, naturinformation eller installationer är koncentrerade till södra delen, i skötselområde D.

Figur 39 Om man följer Kolarstigen norrut från parkeringen kommer man till Kolarkojan.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- Fjällnora västra kan kompletteras med nya vindlande naturstigar som löper genom de områden som saknar stigar idag.
- Längs med stigarna finns utrymme för att skapa nya sätt att upptäcka och uppleva den spännande naturen, exempelvis genom små avstickare till

häftiga naturformationer, olika typer av installationer, naturinformation, upplevelsestigar etc.

- Det finns även utrymme för utveckling av stignätet i form av MTB-stigar och ridstigar.

Vid planering av nyskapande åtgärder är det viktigt att beakta områdets naturvärden så att dessa inte skadas. Lämpligast plats för nyskapande är i skötselområde D. Skötselområde A ska lämnas i princip orört.

Löpande åtgärder:

- Löpande underhåll innebär välhållna rastplatser, leder, stigar och skidspår etc. Farliga och fallna träd avlägsnas från stigar/leder i skötselområde D, medan fällda/kapade träd lämnas kvar så intakta som möjligt i skötselområde A.

Friluftsområde 4: Fjällnora östra

Beskrivning: Fjällnora östra består till störst del av blockrik och svårframkomlig terräng och området nyttjas därför främst via de vandringsleder som passerar. Upplandsleden, Fjällnorastigen och Kolarstigen/Hovgårdsstigen går genom området och besökare på dessa leder möts av ett stort hygge utanför reservatsgränsen, vilket kan påverka naturupplevelsen. Kolarstigen/Hovgårdsstigen är upprustade och tillgängliggjorda med hårt underlag.

En stor del av området har höga naturvärden och ska lämnas som orörd, naturskogsartad barr- och blandskog, se skötselområde A.

Bevarandemål:

- Ett område med vildmarkskänsla som kan upptäckas både via de leder som passerar och genom att utforska vad som finns mellan dessa. Området är relativt ostört och är en fristad för fåglar och andra djur.

Skötselåtgärder:

Nyskapande/restaurerande åtgärder:

- Fjällnora östra är svårframkomligt och därför inte prioriterat med avseende på utveckling av exempelvis stignät och nya rastplatser. Om besöksstrycket på övriga områden ökar och det finns behov och möjligheter för nya naturliga stigar kan förutsättningarna för utveckling utredas.
- Områdets naturvärden, skogskänsla och upplevelse av vildmark ska bevaras.

Löpande åtgärder:

- Löpande underhåll av stigar och leder. Vid behov görs genomgångar av vindfällan. Kapade träd lämnas dock kvar så intakta som möjligt, lämpligast intill växtplatsen. Riskträd får åtgärdas.

Sammanfattning av skötsel förslag

Tabell 2 Sammanfattning av skötsel för natur.

Skötselåtgärder natur	Prio	Skötselområde	Kommentar
Löpande: Åtgärda riskträd	1	Alla	Fällda träd lämnas kvar i området och stamdelar sparas så intakt som möjligt.
Löpande: Bekämpning av främmande och invasiva arter.	1	Alla	Främst nordost om hundbadet.
Vid behov: Ringbarkning, röjning, frihuggning kring naturvärdesträd.	1	A, B, C, D, E, G	Gynna ek, tall, lind, asp och hassel.
Löpande: Bete och/eller slåtter.	1	C, F, G, J	Slåtter om betet är svagt eller inte förekommer. Slagen vegetation tas bort i skötselområde F.
Löpande: Odling, bete och/eller slåtter.	1	H	Ansamling av slagen/klippt vegetation tas bort.
Skapa förutsättningar för nya solitära ädellövträd och skydda befintliga träd från betesnag och tramp.	1	F, G	Gäller främst ek.
Löpande: Avlopp underhålls.	1	K	Undvik läckage till sjön.
Nyskapande/restaurerande och löpande: Huggning och röjning.	2	D	Gynna tall, lind och ek.

Tabell 3 Sammanfattande tabell över skötselåtgärder för friluftsliv

Skötselåtgärder friluftsliv	Prio	Friluftsområde	Kommentar
Gränsmarkering av naturreservatet	1	Alla	Nyskapande
Underhåll av befintliga anläggningar och anordningar.	1	Alla	Löpande
Utred behov av naturinformation.	1	Alla	Nyskapande åtgärder.
Löpande: Åtgärda riskträd.	1	Alla	Fällda träd lämnas kvar i området och stamdelar sparas så intakta som möjligt.
Utred behov av ny/nya parkeringsplatser, badplats, hundrastgård, nya rastplatser, ytor för spontanidrott, skidspår, etc.	1	Alla	Nyskapande åtgärder.
Anläggningar som äventyrsbanan sköts med hänsyn till naturvärden, så att exempelvis inte gamla tallar inte dör i förtid. Gamla, uttjänta anordningar tas bort.	1	1	Löpande.
Utred behov av ny/nya naturstigar, upplevelsestigar, installationer, ridstigar, MTB-stigar, lekanordningar för barn, etc.	2	1, 3	Nyskapande åtgärder.

Gränsmarkering och skyltning

Reservatets gränser ska markeras ut av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar. Naturvårdsförvaltaren ansvarar även för övrig skyltning (informationstavlor, vägvisare, leder, stigar etc.). Skyltningen utförs enligt svensk standard (SIS 03 15 22 och SIS 03 12 11).

Uppföljning

Naturvårdsförvaltaren ska dokumentera utförda åtgärder samt annat som kan vara av intresse för förvaltningen. Dokumentationen skall årligen ställas samman och delges Gatu- och samhällsmiljönämnden. Dokumentationen är viktig då den skall ligga till

grund för ändringar i förvaltningen och som underlag för eventuell revidering av skötselplanen.

Vid dokumentationen ska anges:

- Plats för åtgärden.
- Åtgärdens art.
- Tidpunkt för åtgärdens utförande.
- Eventuell notering om åtgärdens effekt.
- Kostnader för naturvårdsförvaltningen.
- Intäkter
- Intressanta iakttagelser som kan vara av intresse för förvaltningen.

Noteringar görs lämpligen för respektive skötselzon/-område. Det är värdefullt om förändringar dokumenteras fotografiskt.

Inventeringar av områdets naturvärden bör göras regelbundet vilka ska ligga till grund för att se om reservatets föreskrifter och skötsel ger önskat resultat. Inventeringar kan initieras av såväl privatpersoner som naturvårdsförvaltaren och naturreservatets tillsynsmyndighet. Inventeringar får göras efter samråd och godkännande av reservatsförvaltaren och/eller tillsynsmyndigheten för reservatet. Alla inventeringsresultat skall läggas in i Artportalen.

Tillsyn och förvaltning

Kommunen svarar för förvaltning och tillsyn över reservatet. Förvaltaren ansvarar för löpande förvaltningstillsyn. Ansvarsfördelningen framgår av kommunens reglemente. Förvaltaren ansvarar för genomförande och dokumentation av skötselåtgärder enligt gällande skötselplan samt reservatets gränsmarkering, skyltning, samt frekvent återkommande underhåll av mark, vatten och anläggningar. Förvaltaren ska fortlöpande samråda med tillsynsmyndigheten särskilt i frågor där skötselplanen inte tydligt reglerar åtgärden.

Tillsynsmyndigheten ansvarar för myndighetstillsyn. Tillsynsmyndighet enligt reglementets nuvarande utformning är Miljö- och hälsoskyddsnämnden i Uppsala kommun. I tillsynen ingår kontroll av efterlevnad av reservatsbestämmelser samt prövning av tillstånd och dispenser.

Källförteckning

Publicerade skrifter

Brunberg, A-K. & Blomqvist, P. 1998: Vatten i Uppsala län 1997. Upplandsstiftelsen, rapport nr. 8 1998.

Forslund, M. (red.) 2015: Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Meddelandeserien 2015:03 Länsstyrelsen i Uppsala län.

Fredriksson, R. & Tjernberg, M. (reds.) 1996: Upplands fåglar – fåglar, människor och landskap genom 300 år. Fåglar i Uppland, supplement 2. Uppsala.

Hallgren, E., m.fl. 1977: Limnologisk undersökning av sjön Ramsen 1977. Stencil, Uppsala universitet.

Hallqvist, J. 2011: Inventering av skalbaggsfaunan i Fjällnora 2011. Upplandsstiftelsen, rapport 2012/1.

Havs- och vattenmyndigheten 2017: Kunskapsuppbyggande program – 15 hotade makrofytarter i permanenta vatten. Rapport 2017:6.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv. Medd. 19887:2.

Länsstyrelsen i Uppsala län och Skogsstyrelsen, 2006. Strategi för formellt skydd av skog i Uppsala län.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 2006: Inventering av rökpipsvamp, *Urnula craterium*, i Uppsala län 2006.

Länsstyrelsen i Uppsala län, 2007: Inventering av bombmurkla *Sarcosoma globosum*, i Uppsala län 2007.

Martinsson, K. & Nitare, J. 1986: Bombmurklan, *Sarcosoma globosum*, en hotad svamp. Sv. Bot. Tidskr. 80.

Naturvårdsverket 2004: Åtgärdsprogram för särskilt skyddsvärda träd i kulturlandskapet. Rapport 5411.

Naturvårdsverket 2006: Åtgärdsprogram för skalbaggar på skogslind. Rapport 5552.

Naturvårdsverket 2008: Åtgärdsprogram för rökpipsvamp 2007–2010. Rapport 5825.

Naturvårdsverket 2009: Åtgärdsprogram för bombmurkla 2010–2014. Rapport 6333.

Naturvårdsverket 2009: Åtgärdsprogram för svampar i ängs- och betesmarker 2011–2015. Rapport 6423.

Naturvårdsverket 2009: Åtgärdsprogram för hotade natearter i sötvatten 2008–2011. Rapport 5854.

Naturvårdsverket 2013: Åtgärdsprogram för skalbaggar på nyligen död tall 2014–2018. Rapport 6599.

Naturvårdsverket. 2006: Åtgärdsprogram för bevarande av rödlistade fjälltaggsvampar. Rapport 5609.

Nitare, J. (red.) 2019: Skyddsvärd skog – Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning, Skogsstyrelsen.

Uppsala kommun 1974: Hans Lustig: Fjällnoras kulturlandskap. Fastighetskontoret, Uppsala

Uppsala kommun 1996: Naturvårdsinventering av Uppsala län 1998–1996: Funbo socken (FUN). Rapport 16/40. Park & Natur, Uppsala.

Opublicerade skrifter

Aronsson, G. 1998: Naturinventering av 15 skogsområden, s.k. friutvecklings-områden, på Uppsala kommuns markinnehav och nyttjanderätter.

Digitala källor

ArtDatabanken, Artportalen 2021. <https://www.artportalen.se/>

ArtDatabanken, Artfakta 2021. <https://artfakta.artdatabanken.se/>

ArtDatabanken, Rödlstade arter i Sverige 2020. <https://artfakta.artdatabanken.se/>

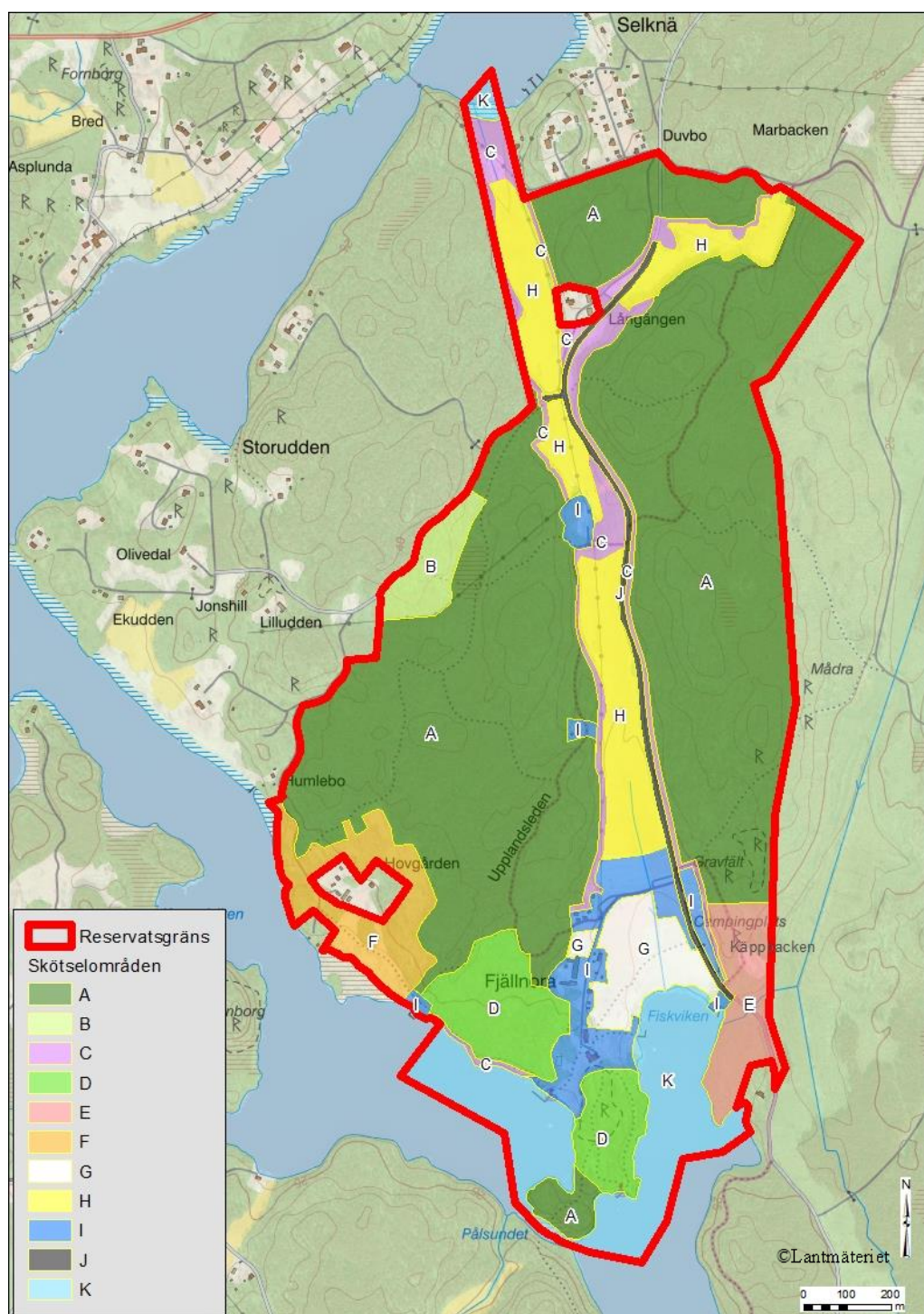
Riksantikvarieämbetet 2011.Fonsök. <https://app.raa.se/open/fornsok/>

Skogsstyrelsen, Skogens pärlor, tillgänglig på <https://www.skogsstyrelsen.se/skogensparlor>

Bilagor

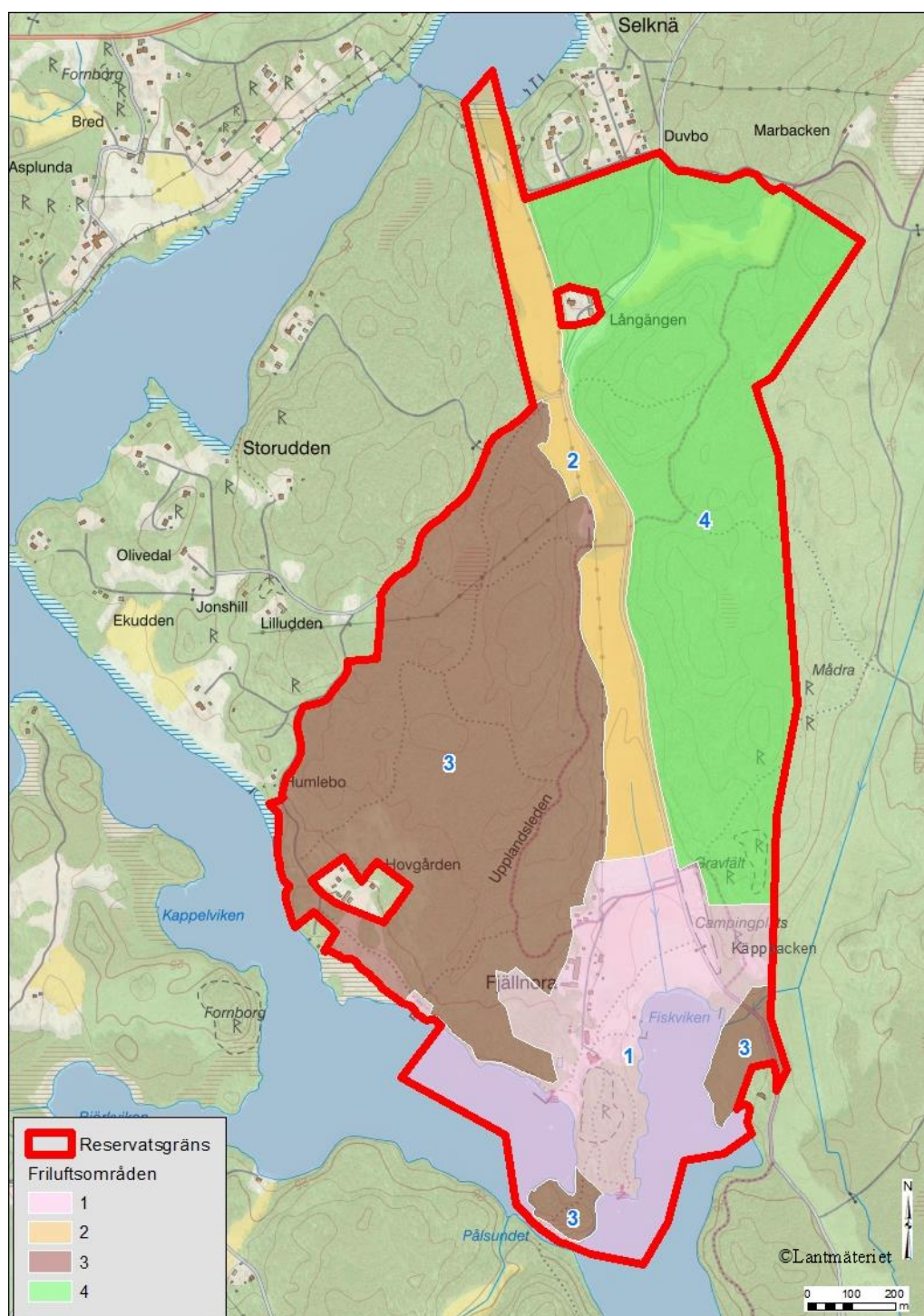
Bilaga 1	Skötselområden natur
Bilaga 2	Friluftsområden
Bilaga 3	Stigar och leder
Bilaga 4	Detaljarta friluftsområde 1
Bilaga 5	Naturvårdsintressanta arter - Fjällnora

Bilaga 1 Skötselområden natur

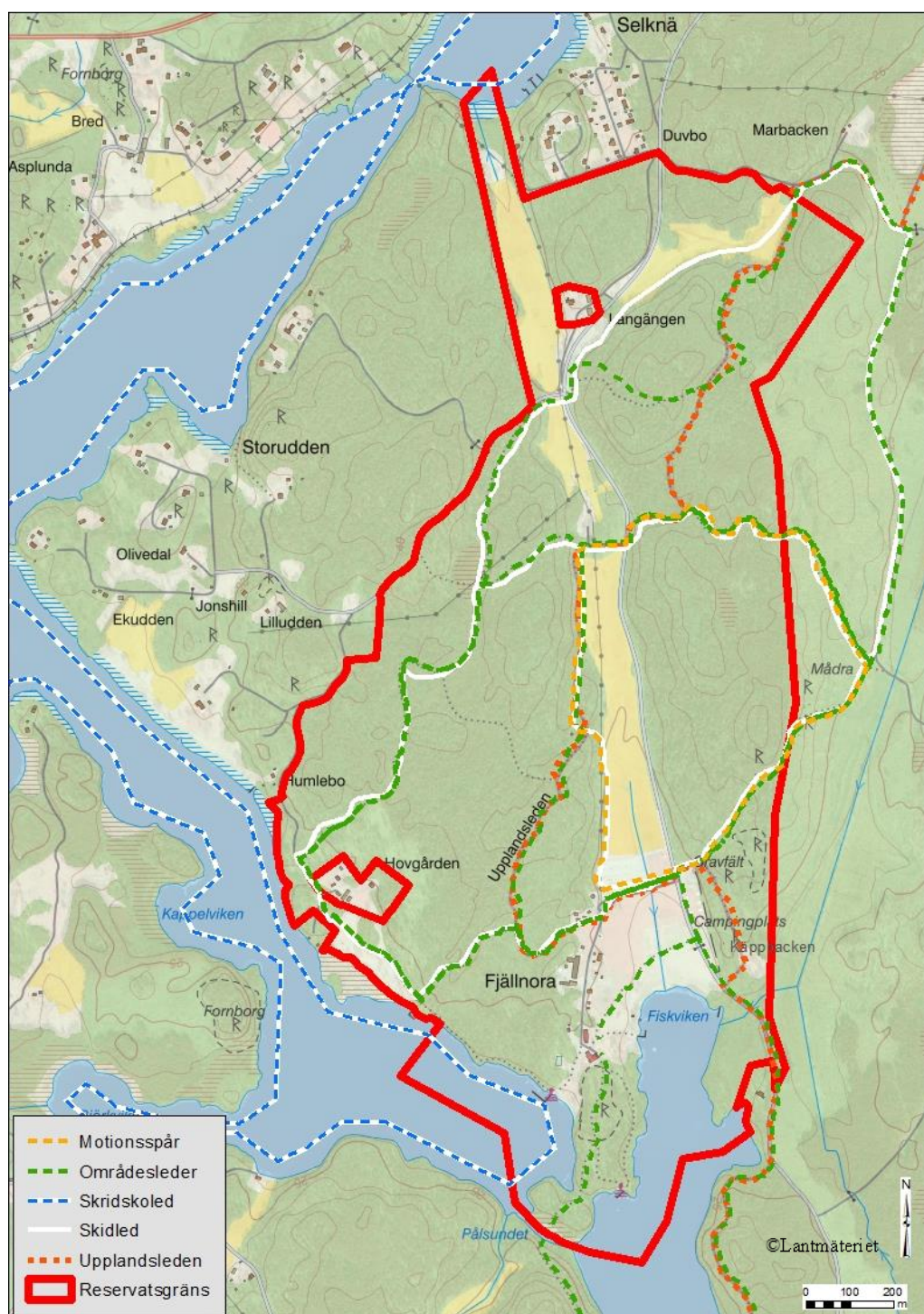
Figur 40 Naturresevatets skötselområden med avseende på naturmiljö, skötselområde A-K.

Bilaga 2 Friluftsområden

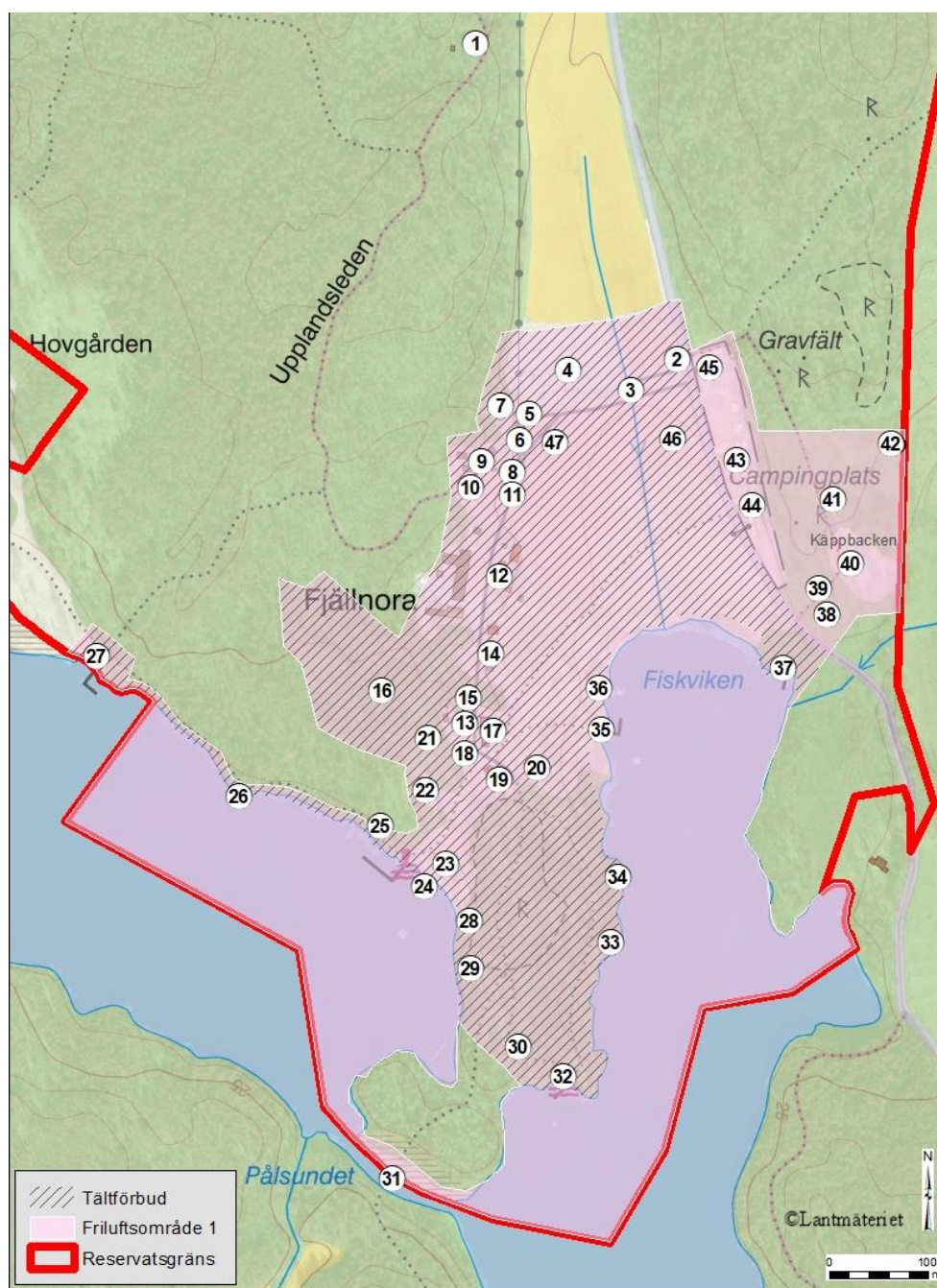
Figur 41 Naturrestatets indelning i friluftsområden, område 1-4.

Bilaga 3 Stigar och leder

Figur 42 Stigar och leder inom naturreservatet.

Bilaga 4 Detaljkarta friluftsområde 1

Figur 43 Befintliga byggnader och anläggningar inom friluftsområde 1, se nästa sida för teckenförklaring.

Befintliga byggnader och anläggningar

1. Kolmila
2. Vägvisare
3. Informationstavla
4. Parkeringsplats
5. Folderhållare - Stolpe
6. Hållplats
7. Eldstad - Rastbord
8. Informationstavla
9. Stugor
10. Servicebyggnad
11. Vägbom
12. Bostadshus
13. Informationstavla
14. Stugor
15. Naturlekplats
16. Äventyrsbana
17. Servicebyggnad
18. Parkeringsplats rörelsehindrade
19. Friluftsgård - Reception
20. Fotbollsgolf
21. Äventyrsbana - Tipitält
22. Beachvolleyboll-bana
23. Badplats - Gräsmattor
24. Badplats - Bryggor
25. Eldstad - Rastbord - Brygggramp
26. Eldstad - Rastbord
27. Hundbad - Brygga - Eldstad
28. Värmestuga
29. Eldstad - Rastbord
30. Eldstad - Rastbord
31. Flotte - Brygga
32. Friluftsbad
33. Eldstad - Rastbord
34. Eldstad - Rastbord
35. Kanotuthyrning - Brygga - Förråd
36. Bastu - Brygga
37. Brygga - Eldstad - Rastbord
38. Raststuga Käppbacken
39. VA-skjul - Torrdass
40. Tält- och lägerplats
41. Tält- och lägerplats
42. Vindskydd - Eldstad
43. WC för campinggäster
44. Husvagnscamping
45. Parkeringsplats
46. Fotbollsplan
47. Skjul för betesdjur

Bilaga 5 Naturvårdsintressanta arter - Fjällnora

Teckenförklaring till naturvårdsarter:

s	=	Signalart enligt Skogstyrelsen 2005
§	=	Arten är fridlyst i Sverige
A	=	Arten omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv
F	=	Arten omfattas av EU:s fågeldirektiv
P	=	Arten omfattas av ett åtgärdsprogram för hotade arter
C	=	Ansvarsart i Uppsala län, enligt Länsstyrelsen 2015
n	=	Övrig naturvårdsintressant art i Uppsala län

Hotkategori i Sverige enligt rödlistan år 2020:

CR	=	Critically endangered, akut hotad
EN	=	Endangered, starkt hotad
VU	=	Vulnerable, sårbar
NT	=	Near threatened, nära hotad
DD	=	Data deficient, kunskapsbrist

Däggdjur		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Mustela erminea	hermelin	n
Mustela nivalis	småvessla	n

Musslor		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Unio pictorum	äkta målarmussla	NT
Unio tumidus	spetsig målarmussla	n

Kräldjur		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Anguis fragilis	kopparödla	§
Natrix natrix	vanlig snok	§
Vipera berus	huggorm	§
Zootoca vivipara	skogsödla	§

Fåglar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Tetrastes bonasia	järpe	NT, F, en obs 2016
Accipiter gentilis	duvhök	NT, §, födosökande
Columba oenas	skogsduva	§, obs. häcktid
Rallus aquaticus	vattenrall	§, obs. häcktid
Actitis hypoleucos	drillsnäppa	NT, §, obs. häcktid
Larus canus	fiskmås	NT, obs. häcktid
Glaucidium passerinum	sparvuggla	F, §, obs. tillfälligt
Strix nebulosa	lappuggla	VU, F, §, en obs. 2016
Apus apus	tornseglare	EN, §, födosökande
Dendrocopos minor	mindre hackspett	NT, §, obs. häcktid
Dryocopus martius	spillkråka	NT, F, §, obs. häcktid
Picus canus	gråspett	F, §, en obs. 2007
Lanius collurio	törnskata	F, §, häckning
Oriolus oriolus	sommargylling	EN, §, en obs. 1985
Nucifraga caryocatactes	nötkråka	§, födosökande
Poecile palustris	entita	NT, §, obs. häcktid

Fåglar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Poecile montanus	talltita	NT, §, obs. häcktid
Delichon urbicum	hussvala	VU, §, födosökande
Phylloscopus sibilatrix	grönsångare	NT, §, obs. häcktid
Acrocephalus scirpaceus	rörsångare	NT, §, obs. häcktid
Curruca curruca	ärtsångare	NT, §, obs. häcktid
Sturnus vulgaris	stare	VU, §, häckande
Turdus pilaris	björktrast	NT, obs. häcktid
Turdus iliacus	rödvingetrast	NT, §, födosökande
Ficedula hypoleuca	svartvit flugsnappare	NT, §, häckande
Ficedula parva	mindre flugsnappare	F, §, en obs. 2010
Saxicola rubetra	buskskvätta	NT, §, obs. häcktid
Chloris chloris	grönfink	EN, §, obs. häcktid
Emberiza citrinella	gulspurv	NT, §, obs. häcktid

Skalbaggar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Atheta subterranean	(en kortvinge)	n
Cacotemnus thomsoni	Thomsons trägnagare	s
Callidium coriaceum	bronshjon	s
Corticaria crenicollis	(en mögelbagge)	NT
Corticeus longulus	avlång barksvartbagge	VU, C, P
Corticeus suturalis	mörksömmad barksvartbagge	NT

Skalbaggar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Cryptophagus micaceus	bålgetingfuktbagge	n
Diplocoelus fagi	enfärgad brandsvampbagge	NT, C, P
Dorcatoma dresdensis	(en trägnagare)	s
Dorcatoma punctulata	klibbtickegnagare	s
Ernobius abietinus	(en trägnagare)	n
Gnorimus nobilis	ädelguldbagge	NT
Hylis cariniceps	(en halvknäppare)	n
Margarinotus brunneus	kardaverstumpbagge	n
Microbregma emarginata	granbarkgnagare	s
Microrhagus lepidus	(en halvknäppare)	n
Mordellistena humeralis	skulderfläckad gaddbagge	NT
Mordellistena variegata	gulhornad gaddbagge	n
Necydalis major	stekelbock	s
Nicrophorus humator	svart dödgrävare	n
Obrium cantharinum	gulröd blankbock	s
Oplosia cinerea	lindbock	s
Orchesia fasciata	gulbandad brunbagge	NT
Poecilonota variolosa	asppraktbagge	NT
Protaetia marmorata	brun guldbagge	n
Ptilinus fuscus	aspvedgnagare	s
Saperda perforata	grön aspvedbock	NT, s, C
Scolytus carpini	hasselsplintborre	NT

Skalbaggar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Serropalpus barbatus	yxbagge	n
Trypophloeus binodulus	aspborre	NT
Xyleborus cryptographus	aspbarkborre	s
Xyletinus tremulicola	aspbarkgnagare	NT, A, C, P

Steklar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Lasius fuliginosus	blanksvart trämyra	s

Fjärilar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Acossus terebra	mindre träfjäril	NT, s, §
Aricia artaxerxes	midsommarblåvinge	n, §
Favonius quercus	eksnabbvinge	n, §
Limenitis populi	aspfjäril	n, §
Zygaena filipendulae	sexfläckig bastardsvärmare	NT
Zygaena viciae	mindre bastardsvärmare	NT

Kärlväxter		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Actaea spicata	svart trolldruva	s
Adoxa moschatellina	desmeknopp	NT, s
Alchemilla plicata	trubbdaggkåpa	VU

Kärlväxter		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Allium oleraceum	backlök	n
Cardamine impatiens	lundbräsma	s
Circaea alpina	dvärghäxört	s
Corallorhiza trifida	korallrot	s, §
Cuscuta europaea	nässelsnärja	n
Daphne mezereum	tibast	s
Dianthus deltoides	backnejlika	n
Dryopteris cristata	granbräken	s
Fraxinus excelsior	ask	EN
Galium odoratum	myskmadra	s
Galium spurium ssp. Vaillantii	småsnärjmåra	NT
Goodyera repens	knärot	NT, s, §
Hepatica nobilis	blåsippa	§
Huperzia selago	lopplummer	§
Hypochaeris maculata	slätterfibbla	NT
Impatiens noli-tangere	springkorn	s
Knautia arvensis	åkervädd	n
Lathraea squamaria	vätters	s
Lathyrus niger	vippärt	NT, s
Lathyrus vernus	vårärt	s
Leonurus cardiaca	hjärtstilla	VU, fynd 1989
Leonurus cardiaca ssp. cardiaca	äka hjärtstilla	VU

Kärlväxter		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Lycopodium annotinum	revlummer	§
Lycopodium clavatum	mattlummer	§
Moneses uniflora	ögonpyrola	s
Neottia nidus-avis	nästrot	s, §
Neottia ovata	tvåblad	s, §
Platanthera bifolia	nattviol	§
Platanthera bifolia ssp. latiflora	skogsnattviol	§
Potamogeton compressus	bandnate	NT, fynd 1989
Potamogeton friseii	uddnate	NT
Potamogeton lucens	grovnate	n
Potentilla crantzii	vårfingerört	n
Primula veris	gullviva	§
Pyrola chlorantha	grönpyrola	s
Rorippa amphibia	vattenfräne	NT
Sanicula europea	sårläka	s
Selinum carvifolia	krusfrö	NT
Thalictrum simplex	backruta	NT
Trifolium aureum	gullklöver	NT
Ulmus glabra	skogsalm	CR
Viola mirabilis	underviol	s

Mossor		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Anomodon longifolius	liten baronmossa	s
Antitrichia curtipendula	fällmossa	s
Buxbaumia viridis	grön sköldmossa	s, A, §
Crossocalyx hellerianus	vedtrappmossa	NT, s
Dicranum flagellare	flagellkvastmossa	s
Geocalyx graveolens	terpentinmossa	s
Herzogiella seligeri	stubbspretmossa	s
Homalia trichomanoides	trubbfjädermossa	s
Homalothecium sericeum	guldlockmossa	s
Hylocomiastrum umbratum	mörk husmossa	s
Lejeunea cavifolia	blåsflikmossa	s
Leucobryum glaucum	blåmossa	s
Liochlaena lanceolata	vanlig rörsvepemoss	s
Lophozia ascendens	liten hornflikmossa	VU, s
Mnium stellare	blek stjärnmossa	s
Neckera complanata	platt fjädermossa	s
Neckera pennata	aspfjädermossa	VU, s
Porella platyphylla	trädporella	s
Pseudobryum cinclidioides	källpraktmossa	s
Rhytidiadelphus subpinnatus	skogshakmossa	s
Sphagnum wulfianum	bollvitmossa	s

Lavar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Acolium inquinans	sotlav	s
Arthonia vinosa	rostfläck	s
Bacidia fraxinea	slät lönnlav	s
Bacidia rubella	lönnlav	s
Calicium adpersum	guldpuddrad spiklav	s
Calicium quercinum	ekspik	VU, s
Caloplaca lucifuga	skuggorangelav	NT
Chaenotheca phaeocephala	brun nållav	s
Cliostomum corrugatum	gul dropplav	NT, s
Collema subnigrescens	aspgelélav	NT, s
Inoderma byssaceum	ekpricklav	VU, s
Lecanographa amylacea	gammelekslav	NT
Leptogium saturninum	skinnlav	s
Lobaria pulmonaria	lunglav	NT, s
Nephroma bellum	stuplav	s
Nephroma laevigatum	västlig njurlav	NT, s
Nephroma parile	bårdlav	s
Parmeliella triptophylla	korallblylav	s
Schismatomma pericleum	rosa skärelav	NT, s
Sclerophora coniophaea	rödbrun spiklav	NT, s

Lavar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Scytinium teretiusculum	dvärgtufs	s

Svampar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Amanita ceciliae	jättekamskivling	NT, s
Amanita phalloides	lömsk flugsvamp	s
Arrhenia epichysium	grånavling	n
Artomyces pyxidatus	kandelabersvamp	NT, s
Aurantiporus croceus	saffransticka	CR, s, §
Aurantiporus fissilis	apelticka	VU
Bankera violascens	grantaggsvamp	NT, s
Biscogniauxia cinereolilacina	linddyna	VU
Caloscypha fulgens	kameleontskål	n
Coprinopsis insignis	lundbläcksvamp	NT
Cortinarius cupreorufus	kopparspindling	VU, s
Cortinarius subpurpurascens	(en spindling)	s
Cortinarius sulfurinus	persiljespindling	NT, s
Craterellus lutescens	rödgul trumpetsvamp	s
Dichomitus campestris	hasselticka	s
Encoelia furfuracea	läderskål	s
Entoloma sinuatum	bolmörtsskivling	s

Svampar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Fistulina hepatica	oxtungsvamp	NT, s
Flavidoporia pulvinascens	veckticka	NT, s
Fomitporia robusta	ekticka	NT
Fuscoporia viticola	vedticka	s
Geastrum quadrifidum	fyrflikig jordstjärna	NT, s
Gliophorus irrigatus	grå vaxskivling	s
Haploporus tuberculosus	bleticka	NT, s
Hydnellum aurantiacum	orange taggsvamp	NT, s
Hydnellum concrescens	zontaggsvamp	s
Hydnellum peckii	skarp dropptaggsvamp	s
Hygrocybe aurantiosplendens	fager vaxskivling	NT, P
Hygrocybe conica	toppvaxskivling	s
Hygrocybe punicea	scharlakansvaxskivling	NT, s
Inocutis rheades	rävticka	s
Inonotus dryophilus	kärnticka	VU, s
Irpicodon pendulus	vintertagging	NT, s
Lactarius scrobiculatus	svavelriska	s
Lactarius volemus	mandelriska	s
Leccinellum pseudoscabrum	hasselsopp	s
Leptoporus mollis s. lat.	(kötticka)	s
Lycoperdon echinatum	igelkottsröksvamp	s

Svampar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Meruliopsis taxicola	blodticka	s
Oxyporus populinus s. str.	barkticka	s
Perenniporia medulla-panis	brödmärgsticka	NT
Peziza howsei	lundskål	n
Phellinidium ferrugineofuscum	ullticka	NT, s
Phellinus populicola	stor aspticka	s
Phellodon niger	svart taggsvamp	NT, s
Phellopilus nigrolimitatus	gränsticka	NT, s
Phlebia centrifuga	rynkskinn	VU, s
Pluteus leoninus	gulskölding	s
Porodaedalea chrysoloma	granticka	NT, s
Porodaedalea pini	tallticka	NT, s
Pseudomerulius aureus	gullgröppa	s
Pycnoporellus fulgens	brandticka	s
Ramaria flavescens	(en korallfingersvamp)	s
Ramaria testaceoflava	gultoppig fingersvamp	NT, s
Russula aurea	guldkremla	s
Sarcodon imbricatus s. str.	fjällig taggsvamp	s
Sarcodon lundellii	koppartaggsvamp	VU, s, C, P
Sarcosoma globosum	bombmurkla	VU, s, C, P, §
Skeletocutis odora	ostticka	VU
Tricholoma fucatum	rökmusseron	s

Svampar		
Vetenskapligt namn	Svenskt namn	Kategori
Urnula craterium	rökpijsvamp	EN, s, C, P
Xylobolus frustulatus	rutskinn	NT, s

Stadsbyggnadsförvaltningen

Datum:
2022-03-30Diarienummer:
KSN-2021-01237
PBN 2021-003316Handläggare:
Kaisa Malmqvist

Samrådsredogörelse Förslag till naturreservat - Fjällnora

Bildande av naturreservatet Fjällnora i Uppsala kommun

Uppsala kommun har tagit fram ett förslag till beslut och skötselplan för det blivande naturreservatet Fjällnora i Uppsala kommun.

Plan- och byggnadsnämnden fattade beslut om att skicka ut förslaget till naturreservat med tillhörande skötselplan den 27 januari 2022. Sakägare har en månad på sig att yttra sig från det att de tagit del av handlingarna. Samråd har även hållits med berörda myndigheter, övriga intressenter i ärendet samt intresseföreningar. Information om förslaget till naturreservat samt möjligt att yttra sig har skickats per e-post

I detta dokument sammanfattas de yttranden som kommit in tillsammans med Stadsbyggnadsförvaltningens bemötande.

Samrådsyttranden

Totalt antal inkomna

19

Innehåll

Bildande av naturreservatet Fjällnora i Uppsala kommun	1
Samrådsredogörelse – förslag till bildande av naturreservatet Fjällnora	3
Sammanfattning av samrådet.....	3
Sammanfattning av ändringar i förslaget	5
Sammanfattning av inkomna synpunkter från samrådet och stadsbyggnadsförvaltningens bedömning.....	6
Översikt över inkomna samrådsyttrande	13
Sakägare som inte yttrat sig	14
Utskick övriga, har inte yttrat sig.....	14

Samrådsredogörelse – förslag till bildande av naturreservatet Fjällnora

Uppsala kommun har tagit fram ett förslag till beslut och skötselplan för det blivande naturreservatet Fjällnora i Uppsala kommun.

Innan kommunen fattar beslut om bildande av naturreservat ska kommunen förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till marken att inom en viss tid yttra sig över förslaget, detta enligt 24 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. Sakägare har en månad på sig att svara från det att de tagit del av förslaget.

Plan- och byggnadsnämnden fattade beslut om samråd den 27 januari 2022. Samrådet pågår tills det är bekräftat att sakägare fått en månad på sig att yttra sig.

Markägare och innehavare av särskild rätt till mark har förelagts om att yttra sig över förslaget till naturreservat. Sakägare har delgivits genom rekommenderat brev eller per e-post.

Samråd har även hållits med berörda myndigheter, övriga intressenter i ärendet samt intresseföreningar. Information om förslaget till naturreservat samt möjligt att yttra sig har skickats per e-post.

Sammanfattning av samrådet

I detta avsnitt görs en sammanfattning av de yttranden som kommit in samt bemötande av synpunkter. En längre redogörelse för av de yttranden som kommit in följer längre fram i dokumentet.

Länsstyrelsen ska vägleda kommuner i processen kring framtagande av naturreservat. Länsstyrelsen har yttrat sig i ärendet och framför att beslut och skötselplan är välskrivna dokument, men att naturvärden kan lyftas tydligare i beslutshandlingen. I övrigt har Länsstyrelsen vissa önskemål om förtydliganden i texterna. De ställer också vissa frågor kring föreskrifterna, däribland motiv till att det inte finns så mycket föreskrifter kring vattenmiljön samt att det inte finns föreskrifter om ridning trots att möjlighet till att anlägga ridleder lyfts i skötselplanen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden kommer vara tillsynsmyndighet över de föreskrifter som föreslås i reservatsbeslutet. Miljö- och hälsoskyddsnämnden har yttrat sig och önskar en tydlighet kring att vissa aspekter som föreslås provas som tillstånd inte dessutom kräver dispens. Nämnen påpekar att strandskyddsbestämmelser gäller i stora delar av Fjällnoraområdet vilket bör lyftas i skötselplanen, med tanke på vissa åtgärder och anläggningar som föreslås där. I föreskrifterna lyfts behovet av att också kunna reglera gentemot störning på växt- och djurliv.

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår vissa justeringar i beslutshandlingen kring föreskrifter med anledning av inkomna yttranden från Länsstyrelsen och Miljö- och hälsoskyddsnämnden, däribland möjlighet att reglera gentemot störning av växt- och djurliv samt en föreskrift om ridning.

Vattenfall lyfter behovet av att kunna genomföra drift- och underhåll utan samråd eller dispens. Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår vissa justerade skrivningar jämfört med samrådshandlingen.

I Fjällnoraområdet finns flera privata fastigheter som omgärdas av eller som ligger i gränsen till det föreslagna naturreservatet. Flera av dessa privata fastigheter är hörda som sakägare, då de exempelvis omfattas av servitut för väg inom kommunens fastighet. De yttranden som kommit in gäller i många fall befintliga anläggningar och möjligheterna att ha kvar dessa trots bildande av naturreservat, såsom anlagda badplatser och grillplatser. Stadsbyggnadsförvaltningen ser inte att naturreservatet gör någon skillnad i sak avseende befintliga anläggningar, eftersom naturreservatets föreskrifter i första hand reglerar nya anläggningar. Anläggningarna kan dock behöva prövas gentemot redan befintlig strandskyddslagstiftning.

Stadsbyggnadsförvaltningen kommer därför meddela dessa privatpersoner att de bör kontakta Miljöförvaltningen för att få klarhet i om befintliga anläggningar är lagliga gentemot strandskyddsbestämmelserna.

För en fastighet centralt i området lyfter fastighetsägarna att de tidigare fört en dialog med kommunen om ett markköp intill sin fastighet. Naturreservatsförslaget har gjort att de nu har ställt frågan till kommunen igen. Ytan berör befintliga byggnader. Stadsbyggnadsförvaltningen konstaterar att det är lämpligt att justera naturreservatsgränsen intill den aktuella fastigheten, för att inte försvåra för eventuellt kommande markförsäljning, eftersom det inte kan uteslutas att försäljning blir aktuell i framtiden.

Kommunen har idag avtal med en jordbruksarrendator, som yttrat sig i ärendet. Arrendatorn konstaterar att vissa åtgärder och anläggningar som föreslås i skötselplanen inte är förenliga med nuvarande jordbruksarrende. Stadsbyggnadsförvaltningen delar denna uppfattning, men skötselplanen ska ses som en möjlighet att genomföra vissa åtgärder och anläggningar och inte ett krav. Om anläggningar blir aktuella som påverkar jordbruksarrendet, kommer detta att tas upp med arrendatorn och vid behov ses avtal över. Vissa åtgärder och anläggningar bör vara möjliga att kombinera med fortsatt jordbruksdrift. Arrendatorn anser också att vissa skrivningar i skötselplanen inte ger en rättvis bild av nuvarande skötsel, vilket ses över i skötselplanen.

Det finns ett befintligt jaktarrende i Fjällnora. Jaktlaget som berörs av arrendet har yttrat sig i ärendet och meddelar att de önskar möjlighet att uppföra jakttorn utan att behöva söka tillstånd. Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att det fortsatt ska behövas tillstånd för anläggningar kopplat till jakt, då det är motiverat att i detta välbesökta område kunna styra var anläggningar uppförs.

I samrådsförslaget ingick ett område i nordvästra delen på privat mark. Den privata marken lyfts ut ur beslutet till naturreservatet, då värdering och markförhandling inte kunnat genomföras för de aktuella fastigheterna inom den avsatta tidplanen. Fastighetsägarna har blivit informerade om detta. En av fastighetsägarna har ändå yttrat sig i ärendet och framför att de inte vill ha besöksanläggningar på sin fastighet. Förhandling med privata markägare fortsätter och berörda markområden kan komma att läggas till i naturreservatet senare.

Sammanfattning av ändringar i förslaget

Ändringar från samrådet:

Gränsjusteringar

- Gränsjusteringar gentemot privata fastigheter jämfört med samrådsförslaget. Arealer justeras till följd av gränsjusteringar.

A-föreskrifter

- Under förbud mot skyltning läggs ett undantag in för vägskyltar, sjömärken, skyltning för ledningar eller varningsskyltar för tillfälligt arbetsområde.
- Det förtydligas att för åtgärder som föreslås som tillståndspliktiga behövs det inte dessutom dispens.
- Tillstånd för jakttorn kompletteras med tillståndsplikt för åtel under vissa förutsättningar.

B-föreskrifter

- Föreskrifter kring byggnader och anläggningar inom ramen för förvaltningen kompletteras med att ett respektavstånd till gränsen för bostadsfastigheter ska hållas, vilket sätts till 100 meter för byggnader och 50 meter för anläggningar.

C-föreskrifter

- Föreskriften om förbud mot att bryta kvistar osv kompletteras med en skrivning om förbud mot störning av växt- och djurliv.
- Föreskrift om okopplad hund justeras till att gälla generellt, med undantag för område för hundbad och vid jakt.
- Deltagarantalet för tillståndsplikt för tävlingar osv höjs till 300 deltagare, istället för tidigare 150 deltagare.
- Föreskrift om ridning föreslås införas, utifrån förslag i skötselplan om ridleder.
- Föreskrift om störande ljud föreslås införas.

D-föreskrifter

- Skrivning om undantag kring jakt kompletteras med skrivning om möjlighet till försiktig siktröjning av sly vid naturliga skjutgator
- Undantag läggs till om att förvaltaren kan godkänna aktivitet kopplad till forskning eller undervisning, detta så länge inte naturvärden tar skada.

Skötselplan:

- Justeringar i text med anledning av uppdaterade reservatsgränser.
- Skrivning kring hantering av skadeinsekter och andra skadeangrepp läggs in.
- Vissa justeringar av skrivningar kring pågående jordbruksdrift.
- Förtydliganden kring främmande, ej naturliga arter
- I övrigt vissa språkliga justeringar och förtydliganden.

Sammanfattning av inkomna synpunkter från samrådet och stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Nedan sammanfattas inkomna synpunkter och stadsbyggnadsförvaltningens bedömning.

Länsstyrelsens yttrande

Länsstyrelsen anser att beslutsförslag och skötselplan är välskrivna dokument. Man lämnar vissa innehållsmässiga och språkliga kommentarer på förslag till beslut och skötselplan, vilka summeras nedan;

Beslutshandling;

- Länsstyrelsen anser att naturvärden i området ska lyftas tydligare i beslutshandlingen. I beslut och skötselplan bör naturvärden beskrivas före friluftslivsvärden.
- Det saknas ett stycke om miljömål och vilka miljömål naturreservatet bidrar till att uppfylla.
- Det konstateras att det saknas föreskrifter om vattenmiljön, samt föreskrifter om konstgödsel och bekämpningsmedel och Länsstyrelsen undrar om det är avsikten.

Förslaget till skötselplan

- I skötselplanen förtydliga vad som menas med invasiva arter. Skrivningen "främmande, ej naturliga växtarter" är en bättre formulering.
- Förtydliga i vilka delar av naturreservatet som det inte planeras nyskapande anläggningar eller åtgärder.
- Förtydliga att naturvärden ska bevaras, inte bara områdets karaktär.
- Skötselåtgärderna gränsmarkering och skyltning behöver också listas den sammanfattande tabellen.
- Förtydliga vilka skötselåtgärder som planeras i vilket skötselområde, så att sluttabeln stämmer med förslag i text.
- Vissa andra önskemål om förtydliganden.

Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande

Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar följande synpunkter på förslaget:

- Under A-föreskrifterna behöver det förtydligas att det som föreslås under tillståndsprövning, inte dessutom behöver prövas som dispens
- Under C-föreskrifterna behöver det förtydligas vad det är som avses regleras i tillståndsplikten för tävlingar med mera. Då området är välbesökt kan nuvarande formulering innebära en begränsning som inte är avsedd och ett stort antal ansökningar om tillstånd.
- Det saknas en föreskrift som kan användas i reglering av skador eller störning på växt- och djurliv. En sådan föreskrift skulle innebära möjlighet att styra bort aktiviteter eller arbeten från känsliga perioder på året, till exempel under fågelhäckning eller då djurlivet är känsligt.
- Då det saknas föreskrifter som reglerar cykling förutsätter miljö- och hälsoskyddsnämnden att cykling är tillåtet även utanför anvisade stigar. Detta kan komma att störa känsligt djurliv genom störning vid fågelbon, räv- eller grävlingsgryt.

- Det bör kontrolleras om vedlevande svampar och marklevande svampar är vedertagna begrepp.
- Under ”andra bestämmelser som gäller för området” bör det framhållas att inom strandskydd krävs det alltid dispens för nya byggnader samt att anläggningar och åtgärder som kan avhålla allmänheten eller riskerar att påverka växt- och djurliv också kräver dispens.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden vill påtala möjligheten att införa ordningsföreskrifter kring ljudbilden i området, detta då det påtalas i skötselplanen att sådan störning förekommer idag.
- Det bör uppmärksammas i skötselplanen att vissa anläggningar och åtgärder som föreslås kräver en prövning gentemot strandskyddsbestämmelserna innan de kan genomföras.

Övriga myndigheter

Havs- och vattenmyndigheten och Skogsstyrelsen tillstyrker förslaget till naturreservat.

Naturvårdsverket informerar via Länsstyrelsen att de inte har någon erinran mot bildandet av naturreservatet.

Sveriges Geologiska undersökning (SGU) meddelar att de avstår från att yttra sig.

Försvarsmakten meddelar att de inte har något att erinra mot förslaget.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning

Bemötande av Länsstyrelsens yttrande:

Beslutshandling:

Beskrivning av områdets naturvärden lyfts in tydligare i beslutshandlingen. Ett stycke om miljömål och vilka miljömål naturreservatet bidrar till att uppfylla lyfts in.

Angående föreskrifter om vattenmiljön, så gäller föreskrifter om anläggningar, schaktning osv även för åtgärder i vattenmiljön. I övrigt så bedöms strandskyddsbestämmelser och bestämmelser kring vattenverksamhet vara tillräckliga i detta fall.

Föreskrifter om konstgödsel och bekämpningsmedel bedöms inte vara relevant då jordbruksmarken i Fjällnora sköts genom bete, slåtter, vallskörd eller betesputs. Det finns ingen storskalig odling.

Förslaget till skötselplan:

Texter kring främmande arter justeras. Förtydliganden av sluttabell med sammanställning av vilka skötselåtgärder som planeras i vilket skötselområde. Komplettering att vissa åtgärder kräver strandskyddsdispens. I övrigt görs mindre språkliga justeringar.

Bemötande av Miljö- och hälsoskyddsnämndens yttrande:

A-föreskrifterna förtydligas så att det framgår att åtgärder som provas som tillstånd inte dessutom behöver dispens.

Under C-föreskrifterna höjs deltagarantalet till 300 deltagare, vilket motsvarar deltagarantalet i andra kommunala naturreservat, exempelvis Årike Fyris. För att

kunna styra var och när åtgärder sker i naturreservatet, görs en komplettering av den första C-föreskriften till att omfatta även störning på växt- och djurliv.

I B-föreskrifterna föreslås att förvaltaren ska ha möjlighet att kanalisera besökare med ett visst intresse, till exempel cykling, till för ändamålet anpassade leder. Därmed är förhoppningen att de flesta då ska använda dessa leder i första hand, även om det inte är förbjudet att cykla på andra platser också.

Vedlevande svampar bedöms vara ett begrepp. Marklevande svampar ändras till matsvamp, då syftet är att upplysa allmänheten om att man får plocka matsvamp i naturreservatet.

Under avsnittet ”andra bestämmelser som gäller för området” förtydligas och utvecklas den del som tar upp strandskydd.

Ny ordningsföreskrift mot störande ljud på kvällar och nätter föreslås.

I skötselplanen lyfts att vissa anläggningar och åtgärder som föreslås kräver en prövning gentemot strandskyddsbestämmelserna innan de kan genomföras.

Yttrande från sakägare - ledningsägare

Vattenfall Eldistribution AB meddelar att de har elnätsanläggningar inom och i närområdet till det blivande naturreservatet. De framför att reservatsföreskrifterna inte får utgöra hinder för ledningsinnehavaren enligt gällande ledningsrätt, servitutsavtal eller ingångna avtal kring drift och underhåll, vilket exempelvis kan gälla röjning och underhållsarbeten eller möjlighet att framföra arbetsfordon och sätta upp varningsskyltar. Vattenfall anser att de måste ha rätt att genomföra drift och underhåll utan att samråda med reservatsförvaltaren. Vattenfall informerar om att eventuell flytt eller förändringar av befintliga anläggningar utförs av Vattenfall men får bekostas av exploitören.

Stadsbyggnadsförvaltningens bemötande av yttrande från ledningsägare:

I beslutet finns undantag för innehavare av särskild rätt att utföra de åtgärder som omfattas av den särskilda rätten, däribland underhåll och drift av befintligt ledningsnät. Undantaget förtydligas så att det framgår att undantaget även gäller varningsskyltar och att köra i terräng samt att pågående driftstörning får genomföras utan samråd. Att samråd ska se med förvaltaren handlar om att informera förvaltaren om att åtgärden är aktuell och i vilka delar, i syfte att förvaltaren ska ha möjlighet att ge råd om hur åtgärden lämpligen bör gå tillväga. Ett samråd med förvaltaren innebär inte att åtgärden inte får genomföras.

Yttrande från sakägare - privata fastighetsägare

Fastighetsägare 1 äger en fastighet som omgärdas av förslaget till naturreservat i den centrala delen av området. Fastighetsägarna har tidigare haft ett ärende hos kommunen om att få köpa en markyta som ägs av kommunen. I samband med det ärendet gjordes också en värdering. Det handlar om ett mindre område i anslutning till övrig gårdsbebyggelse där det ligger en lada och en jordkällare. I dagsläget används den ena byggnaden av kommunens förvaltare i Fjällnora. Fastighetsägarna menar att historiskt har byggnaderna varit en del av gårdsmiljön på fastigheten, men sedan har en avstyckning medfört att byggnaderna nu ligger på kommunens mark. Fastighetsägarna önskar också nyttjanderätt/servitut på den del av vägen som utgör

utfart från fastigheten. De har synpunkter på dagens underhåll av vägen, men har själva inte rättigheterna till att sköta underhållet för att den ska gå att använda som utfart samt för soptömning, post osv.

I samband med reservatsbildningen, har frågor om inköp av vissa markytor samt servitut väckts igen. Förutom yttrande i naturreservatsärendet, har frågan även ställts till avdelningen för mark- och exploatering på Uppsala kommun. Fastighetsägarna sköter en mindre yta på kommunens mark som äng och de undrar om det är möjligt att fortsätta göra det. De påtalar också att fastigheten har flera servitut som berör förslaget naturreservat på kommunens mark, däribland badplats och sandtäkt.

Fastighetsägare 2 och 5 äger fastigheter i södra delen av Fjällnora, som omgärdas av naturreservatet. De önskar att närområdet kring fastigheten bevaras som betesmark (område F i skötselplanen). De önskar att område F i skötselplanen blir ett skyddat område där det inte ska ske någon nyanläggning. Fler anläggningar i området riskerar att sprida ut besökare över Fjällnoraområdet och öka slitaget. Fastighetsägarna ser en risk för att fler anläggningar ska ge en ökning i störningsbilden som kommer i konflikt med naturreservatets huvudsyften. De framför att kommunen bör överväga ordningsvakter om tillgängligheten ska utökas. Stora gäng samlas idag vid befintliga grillplatser och är kvar där hela dagar och in på nätterna.

Fastighetsägare 2 framför även önskemål om skyltning för enskild väg mot Olivedal. De påtalar även att de önskar fortsätta använda en stig ner till en badplats, där stigen går igenom föreslaget naturreservat. Vidare upplyser de om att det kan komma att uppstå behov av viss ledningsdragning i anslutning till fastigheten.

Fastighetsägare 3 framför att man inte vill ha någon anläggning i direkt anslutning till sin fastighet.

Fastighetsägare 4 framför att området kring fastigheten, motsvarande ytan som finns markerad som betesmark i beslutsförslaget, skyddas från anläggningar som parkering, bad med mera, eftersom de inte önskar ett ökat friluftsliv där. De påtalar att de har servitut för väg, bad och båtplats på kommunens mark. Istället för väg finns idag en stig som underhålls genom att den klipps och detta önskar man fortsätta göra. Det finns även en grillplats vid badplatsen som de vill ha rätt att fortsätta använda. Fastighetsägaren ser positivt på skötsel i form av bete kring fastigheten, men efterfrågar en kontaktperson att höra av sig till vid behov.

Fastighetsägare 6 och fastighetsägare 7 har en privat fastighet som ingått i samrådsförslaget, men som lyfts ur till beslutet, då markförhandlingar med fastighetsägarna ännu inte genomförts. Fastighetsägarna har ändå i viss mån yttrat sig över förslaget. *Fastighetsägare 6* meddelar att de inte har synpunkter på förslaget i stort, men att de önskar att fastigheten förblir så orörd som möjligt och det inte anläggs anläggningar som bryggor, bänkar, skyltar med mera. *Fastighetsägare 7* meddelar att man generellt samtycker till bildandet av naturreservat.

Fastighetsägare 9 är delägare i den större ytan privat mark som i samrådet föreslagits ingå i naturreservatet. Fastighetsägaren meddelar att de inte kan ta ställning till förslaget innan det finns en värdering och har i övrigt inte yttrat sig.

Stadsbyggnadsförvaltningens bemötande av yttrande från privata fastighetsägare:

Angående yttrande från fastighetsägare 1 om naturreservatsbildning och markköp, gör Stadsbyggnadsförvaltningen bedömningen att gränsen för naturreservatet kan

justeras i anslutning till fastigheten. Justeringen av naturreservatsgränsen bedöms därmed inte försvåra för en eventuell kommande markförsäljning, i det fall det blir aktuellt. I dagsläget används ladan av kommunens förvaltning, men på sikt är det intressant även för kommunen att hitta ett annat läge för förvaring och så vidare. Ytan med de befintliga byggnaderna och markområdet i direkt anslutning till gårdsplanen föreslås därför utgå ur naturreservatet. Ytan bedöms inte vara av betydelse för naturreservatets syfte då det inte finns höga naturvärden och ytan bedöms inte heller vara av betydelse för allmänhetens friluftsliv.

Stadsbyggnadsförvaltningen tolkar yttranden från fastighetsägare 2 och 4 som att de ser det som positivt att området kring fastigheterna sköts som betesmark. Fastighetsägare 2, 3 och 4 framför att de önskar ett område fritt från anläggningar kring fastigheterna. Kommunen konstaterar att de enda anläggningar som i dagsläget föreslås i skötselplanen i närområdet är rastplatser och stigar. Det är inte sannolikt att friluftsanläggningar skulle placeras i betesmarker med höga naturvärden. I större delen av området råder strandskydd, som innebär begränsningar även för förvaltaren att uppföra exempelvis byggnader. Reservatsbeslutet innebär dock möjlighet för förvaltaren att uppföra andra friluftsanläggningar med mera i enlighet med B-föreskrifterna. B-föreskrifter kring anläggningar och byggnader kompletteras med en skrivning om att ett respektavstånd på minst 50 meter för anläggningar respektive 100 meter för byggnader ska hållas till gränsen för privata bostadsfastigheter. Om andra än förvaltaren vill uppföra nya friluftsanläggningar i nämnda område, så behövs dispens eller tillstånd. Lämplig lokalisering får då provas av prövningsmyndigheten.

Naturreservatet utgör inget hinder för att fortsätta nyttja och sköta befintliga anläggningar och verksamheter enligt gällande servitut, ledningsrätt eller liknande. Detta genom det undantag som finns inskrivet i reservatsförslaget (D3). En förutsättning är att anläggningarna är lagliga enligt redan gällande lagstiftning, däribland strandskyddsbestämmelserna. I fall där anläggningar eller verksamhet som omnämns i servitut inte anlagts eller där verksamheten inte är pågående, kan det behövas dispens eller tillstånd gentemot reservatsbestämmelser och/eller strandskyddsbestämmelserna. Anläggningar/åtgärder kan också behöva provas gentemot annan redan gällande miljölagstiftning.

Stadsbyggnadsförvaltningen har meddelat fastighetsägare 6,7 och 9 att privat mark lyfts ut ur naturreservatet inför beslut om naturreservat under våren 2022.

Yttrande från sakägare - arrendatorer

Arrendator 1 har jordbruksarrende inom föreslaget naturreservat. Arrendatorn konstaterar att anläggningar som föreslås, däribland utökad parkering, kan komma att påverka ytor som idag ingår i jordbruksarrendet. Samrådshandlingen ger vidare inte en rättvisande bild av den jordbruksverksamhet som bedrivs. Samtliga ytor inom arrendet brukas och det finns även åtaganden gentemot Jordbruksverket. För att bete ska kunna återupptas vid i området kring Hovgården (anm. sydvästra delen av naturreservatet, skötselområde F) behöver den ursprungliga delen av hagen återupprättas. Idag fungerar inte bete där på grund av att det går en väg igenom hagen, vilket gör att bilar kan köra ner till hundbadet, eller att besökare parkerar inne i hagen och campar där.

Arrendator 2 har jaktarrende på kommunens mark inom naturreservatet. Jaktlaget har funnits i området i 30 år. Det finns flera jakttorn och åtlar inom kommunens mark. Från början jagades främst hare och rådjur, men idag sker jakt även på vildsvin. Vildsvinsstammen har ökat i Uppsalatrakten och jaktlaget menar att föreningens

åtgärder bidrar till att hålla stammen under kontroll och undvika skador på exempelvis betesmarker. För att underlätta jakt på vildsvin har åtlar anlagts, vilket man menar är det effektivaste sättet att jaga vildsvin. Ett förtydligande kring vad som gäller för befintliga anläggningar önskas och de framför att det är önskvärt med fler jakttorn. Behovet av att kunna siktröja i anslutning till jaktpass lyfts och de önskar ett undantag i föreskrifterna för det. Vidare föreslås att det ska ske samråd om nya jakttorn och inte tillstånd, som det står i samrådsförslaget.

Stadsbyggnadsförvaltningens bemötande av yttrande från arrendatorer

Jordbruksarrendet har varit ett underlag inför beslut och skötselplan. Det stämmer att arrendeavtalet kan behöva justeras om det blir aktuellt med besöksanläggningar inom ytor som idag brukas som jordbruksmark. Skötselplanen ska ses som en möjlighet att genomföra vissa åtgärder och anläggningar och inte ett krav. Om anläggningar blir aktuella som påverkar jordbruksarrendet, kommer detta att tas upp med arrendatorn och vid behov ses avtal över. Det är också möjligt att vissa anläggningar kan kombineras med jordbruksdrift, till exempel att parkering får ske under vissa tider på året.

Skötselplanen förtydligas så att det framgår att allt som idag utgör jordbruksmark också har en skötsel. Problematiken kring beteshagarnas stängselindelning vid Hovgården behöver lösas i samråd med naturreservatsförvaltaren.

Att folk kör in med bil i hagen och campar är inte tillåtet enligt kommunens lokala ordningsföreskrifter, vilka styr var det är tillåtet att campa på allmänna platser. Beslutet kompletteras med en upplysning om de lokala ordningsföreskrifterna. Det införs dessutom en reservatsföreskrift om att uppställning av fordon inte får ske annat än på anvisad plats. Gällande terrängskörningslagstiftning styr vidare under vilka förutsättningar det är tillåtet att köra med motordrivet fordon i terräng.

Befintliga jakttorn och åtlar styrs inte av reservatsföreskrifterna, utan det är nya anläggningar som behöver tillståndsprövas. Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning är att jakttorn bör prövas som tillstånd, liksom om det skulle uppstå behov av ytterligare åtlar. Detta då det bedöms rimligt att lokaliseringen av nya anläggningar för jakt prövas gentemot syftet med naturreservatet. Åtlar får endast anläggas i syfte att underlätta jakt, inte för att utöka antalet vildsvin genom stödutfodring. Ett undantag för siktröjning lyfts in i D-undantaget som tar upp jakt (D4).

Yttranden från föreningar och övrig allmänhet

Friluftsfrämjandet stödjer bildandet av naturreservat för Fjällnora och uppskattar kommunens ambition att långsiktigt bevara Fjällnora. De anser samtidigt att naturreservatet borde utökas till att omfatta även Natura 2000-området Ramsens västra strand med tillhörande skogsområde. I bevarandeplanen för Natura 2000-området benämns skogsbruk som ett hot mot området. En utvidgning med Natura 2000-området och närliggande skog skulle också inkludera delar av Upplandsleden. *Friluftsfrämjandet* anser också att naturreservatet borde ha en annan avgränsning österut. Detta i syfte att få med befintliga vandringsleder som nu sträcker sig utanför föreslaget naturreservat. Avseende ordningsföreskrifter så anser *Friluftsfrämjandet* att dessa borde inkludera att eldrivna fordon eller cyklar inte får framföras på stigar eller i terräng.

Fastighetsägare 8 har en fastighet utanför föreslaget naturreservat. Fastighetsägaren anser att områden med höga naturvärden bör pekas ut i kartmaterialet. Beteshagen

bör skyddas (område F), till exempel som biotopskyddsområde. Skötselplanen borde ha en högre ambition om bete, att det ska krävas bete i skötselplanen och att det ska säkerställas att bete inte blir en förlustaffär för arrendatorn eller utföraren.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning av yttranden från föreningar och övrig allmänhet

Friluftsförbundet yttrar sig kring att Natura 2000-området Ramsens västra strand med tillhörande skogsområde borde vara med i naturreservatet, samt de områden som berörs av befintligt stigsystem öster om naturreservatet. Kommunen är inte markägare i dessa nämnda områden. Natura 2000-området Ramsens västra strand är redan ett skyddat område och Natura 2000-bestämmelserna i 7 kap. 28 § miljöbalken utgör ett starkt skydd för det aktuella skogsområdet. Det krävs tillstånd för åtgärder som på ett betydande sätt påverkar miljön i ett Natura 2000-område.

Angående synpunkter från *fastighetsägare 8*, så är det svårt att ställa krav på bete då det generellt är brist på betesdjur i landskapet. Ekonomiska frågor kring bete och arrende hanteras separat i avtal med arrendator. Beteshagen ingår i förslaget till naturreservat, det vill säga området omfattas av skydd enligt 7 kap. miljöbalken.

Stadsbyggnadsförvaltningen

Pernilla Hessling
planchef

Kaisa Malmqvist
Samordnare

Översikt över inkomna samrådsyttrande

Remissinstanser och medborgare
Myndighet
Länsstyrelsen
Havs- och vattenmyndigheten
Skogsstyrelsen
Naturvårdsverket
Sveriges Geologiska undersökning
Försvarsmakten
Sakägare
Fastighetsägare 1
Fastighetsägare 2 (1 av 2)
Fastighetsägare 2 (2 av 2)
Fastighetsägare 3
Fastighetsägare 4
Fastighetsägare 5
Fastighetsägare 6
Fastighetsägare 7
Arrendator 1
Arrendator 2
Kommunala nämnder, förvaltningar med flera
Miljö- och hälsoskyddsnämnden/Miljöförvaltningen
Intresseföreningar och sammanslutningar
Friluftsförbundet
Ledningsägare
Övriga
Fastighetsägare 8

Sakägare som inte yttrat sig

Remissinstanser och medborgare
Fastighetsägare 9
Fastighetsägare 10
Fastighetsägare 11
Fastighetsägare 12
Fastighetsägare 13
Fastighetsägare 14
Fastighetsägare 15
Fastighetsägare 16
Fastighetsägare 17
Fastighetsägare 18
Fastighetsägare 19
Fastighetsägare 20
Fastighetsägare 21
Fastighetsägare 22
Fastighetsägare 23
Fastighetsägare 24
Fastighetsägare 25
Fastighetsägare 26
Fastighetsägare 27
Vägsamfällighet 1
Vägsamfällighet 2
Arrendator 3

Utskick övriga, har inte yttrat sig

Föreningar med mera
Naturskyddsföreningen i Uppsala län
Upplands botaniska förening
Upplands Ornitologiska Förening,
Friluftsförbundet i Uppsala
Sportfastigheter

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2021-06-16

Kommunstyrelsens protokoll onsdagen den 16 juni 2021

Plats och tid

Bergius, Stationsgatan 12, klockan 13:00-17:15.

Paragrafer

170-212

Justeringsdag

22 juni 2021

Underskrifter

.....

Erik Pelling, ordförande

.....

Fredrik Ahlstedt, justerare

.....

Lars Niska, sekreterare

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2021-06-16

Närvarande

Beslutande

Erik Pelling (S), ordförande
Mohamad Hassan (L), 1:e vice ordförande, närvarar på distans
Fredrik Ahlstedt (M), 2:e vice ordförande, närvarar på distans
Asal Gohari (S), närvarar på distans
Therez Almerfors (M), närvarar på distans
Erik Dagnesjö (S), närvarar på distans
Christopher Lagerqvist (M), närvarar på distans
Eva Christiernin (S), närvarar på distans
Ulrik Wärensberg (S), närvarar på distans
Stefan Hanna (-), närvarar på distans
Simon Alm (-), närvarar på distans
Rickard Malmström (MP), närvarar på distans
Tobias Smedberg (V), närvarar på distans
Jonas Segersam (KD), närvarar på distans
Hanna Victoria Mörck (V), närvarar på distans

Ej tjänstgörande ersättare

Maria Patel (S), §§ 173-212, närvarar på distans
Mats Gyllander (M), närvarar på distans
Helena Hedman Skoglund (L), närvarar på distans
Linda Eskilsson (MP), närvarar på distans
Madeleine Andersson (M), närvarar på distans
Pavlos Cavelier Bizas (S), närvarar på distans
Jonas Petersson (C), närvarar på distans
Helena Nordström Källström (MP), närvarar på distans
Karolin Lundström (V), närvarar på distans
David Perez (SD), närvarar på distans
Eva Moberg (KD), §§ 178-212, närvarar på distans

Övriga närvarande

Lars Niska, kommunsekreterare

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2021-06-16

Övriga närvarande på distans

Joachim Danielsson, stadsdirektör. Ingela Hagström, utvecklingsdirektör. Ola Hägglund, ekonomidirektör. Christian Blomberg, stadsbyggnadsdirektör. Åsa Nilsson Bjervner, avdelningschef. Christian Dahlmann, enhetschef. Lena Grapp, stadsjurist. Gustaf Wall, kommunjurist. Isabelle Waldenvik, kommunikatör. Susanne Eriksson (S), politisk stabschef. Annica Nordin Söderberg (S), Sofia Andersson (M), Sara Hägerström (M), Dawn Anthony (V), Julia Persson (V), Nathalie Berggren (L), Niklas Hjelm Smith (L) och Stina Bergström (MP), politiska sekreterare.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

§ 186

Uppdragsärendet för initieringsbeslut av naturreservatsbildningar

KSN-2021-01562

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** initiera bildande av naturreservat för Röboåsen-Tunåsen, med målet att beslut ska fattas i kommunfullmäktige i juni 2023
2. **att** initiera bildande av naturreservat för Fjällnora friluftsområde, med målet att beslut ska fattas i kommunfullmäktige i juni 2022,
3. **att** initiera bildande av naturreservat för Gula stigen, med målet att beslut ska fattas i kommunfullmäktige i juni 2022,
4. **att** initiera utredning inför ett bildande av naturreservat för Stabbyskogen och Stabby backe,
5. **att** initiera en utredning för ett varaktigt skydd inför detaljplaner och tillståndsprövning för Natura 2000 för Sydöstra stadsdelarnas gröna stråk och skyddzon mot Lunsens Natura 2000-område, samt
6. **att** överlämna ärendet till plan- och byggnadsnämnden

Sammanfattning

I Mål och budget 2021 med plan för 2022 - 2023 anges att "Ökade ansträngningar ska göras för att skydda värdefull natur, skydda vårt grund- och dricksvatten, säkerställa ekosystem och gynnsam bevarandestatus för hotade arter samt för att bevara, utveckla och stärka ekologiska samband i landskapet. Mer specifikt anges att "Fler tätortsnära natur- och friluftsområden ska skyddas som naturreservat"

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att områden Fjällnora, Röboåsen – Tunåsen och Gula stigen initieras för ett varaktigt skydd genom att besluta om uppdrag att ta fram underlag för bildande av naturreservat.

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår vidare att Stabby backe och Stabbyskogen utreds för ett varaktigt skydd samt att i detaljplaneskede utreda ett varaktigt skydd för rekreativa värden, naturvärden, ekosystemtjänster för Sydöstra stadsdelarnas gröna stråk och för buffertzonen mot Lunsens Natura 2000-område.

Kommunstyrelsen
ProtokollDatum:
2021-06-16

De geografiska avgränsningarna av naturreservaten är beroende av en långsiktig planering för staden. Avgränsningarna av ett förslag preciseras i samråd med berörda förvaltningar och sakägare och i remissförfarandet för reservatsbildningarna.

Beslutsunderlag

- Arbetsutskottets förslag 8 juni 2021 § 214
- Tjänsteskrivelse daterad 21 maj 2021
- Bilaga 1, förslag till bildande av naturreservat för Röboåsen-Tunåsen
- Bilaga 2, förslag till bildande av naturreservat för Fjällnora
- Bilaga 3, förslag till bildande av naturreservat för Gulastigen
- Bilaga 4, förslag till bildande av naturreservat för Stabbyskogen och Stabby backe.

Yrkanden

Fredrik Ahlstedt (M), Therez Almerfors (M) och Jonas Segersam (KD) yrkar, med instämmande från Simon Alm (-):

att bifalla att-sats 2, 5 och 6, samt,

att avslå att-sats 1, 3 och 4.

Mohamad Hassan (L) och Hanna Victoria Mörck (V) yrkar bifall till arbetsutskottets förslag.

Stefan Hanna (-) yrkar avslag på att-sats 1 och 3.

Beslutsgång

Ordförande ställer först arbetsutskottets förslags första att-sats (1) mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Ordförande ställer därefter arbetsutskottets förslags andra att-sats (2) mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Ordförande ställer därefter arbetsutskottets förslags tredje att-sats (3) mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Ordförande ställer därefter arbetsutskottets förslags fjärde att-sats (4) mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Ordförande ställer därefter arbetsutskottets förslags femte att-sats (5) mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Ordförande ställer slutligen arbetsutskottets förslags sjätte att-sats (6) mot avslag och finner att kommunstyrelsen bifaller detsamma.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

Reservationer

Fredrik Ahlstedt (M), Therez Almerfors (M), Christopher Lagerqvist (M) och Jonas Segersam (KD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Fredrik Ahlstedt (M) med fleras yrkande med motiveringen:

Vi moderater och kristdemokrater ställer oss inte principiellt emot bildandet av nya naturreservat. Däremot är det viktigt att det sker på ett korrekt och välavvägt sätt, samt att vi först säkerställer att vi sköter de befintliga naturreservaten så bra som möjligt. För att få till bra lösningar och reservatsförvaltningar för våra naturområden är det av stor vikt att processen för eventuella nybildningar sker på korrekt sätt genom prövande i översiktsplanen.

En aktualisering av gällande översiktsplan gjordes under 2020, vilket gör den i högsta grad aktuell. Vid beslutstillfället framlades heller inga yrkanden från nuvarande styre om att bilda naturreservat i enlighet med att-sats 1,3 och 4.

Gällande översiktsplan har särskilt fokus på bland annat formerna för stadsexpansionen, stadslivsfrågorna samt på kollektivtrafikutvecklingen. I takt med att Uppsala växer ställs också högre krav på kvalitativa parker och grönområden. Därför har arbetet med att utreda framtida föreslagna rekreatiionsstråk och naturreservat inrymts i processen med gällande översiktsplan. Bland annat finns värdebeskrivningar och underlag för nya naturreservat i översiktsplanen.

Ingenstans i gällande översiktsplan finns naturreservatsbildning i dessa områden. Vi anser därför att en initiering av ett reservat som inte är förenligt med gällande översiktsplan är fel väg att gå.

Stefan Hanna (-) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande med motiveringen:

Processen för att driva fram önskemål om nya naturreservatsbildningar ska hanteras bättre än att lyfta liknande frågor direkt i kommunstyrelsen.

Simon Alm (-) reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande med motiveringen:

Styret är mest mån om att bilda många naturreservat och inte alltid om hur de kan tas om hand på bästa sätt. Det framgår på något vis som att naturreservat är det enda sättet att skydda miljöer mot exploatering, men paradoxalt nog är just huvuddelen av kommunen reglerad via framförallt översiktsplanen. Det är inte alls tillåtet att "exploatera sönder" miljöer runt om i kommunen bara för att de inte ingår i ett naturreservat, tvärtom sätter översiktsplanen begränsningar och skydd nog för många miljöer.

Särskilda yttranden

Jonas Petersson (C) lämnar ett särskilt yttrande:

Centerpartiet motsätter sig inte bildandet av nya naturreservat, utan anser tvärtom att

Kommunstyrelsen
Protokoll

Datum:
2021-06-16

detta kan vara ett bra sätt att skydda miljöer med höga naturvärden och/eller viktiga rekreationsstråk. Däremot motsätter vi oss att godtyckliga naturreservatsbildningar som saknar stöd i översiktsplanen. Framtida naturreservat bör enligt Centerpartiet pekas ut i kommunens översiktsplan, utredas enligt gängse ordning och därefter beslutas i berörda nämnder.

Jonas Segersam (KD) lämnar ett särskilt yttrande:

Vi kristdemokrater är inte principiellt mot reservatsbildningar, men anser inte att det är ett självändamål att hela tiden avsätta ny mark för reservat. Vi måste också se till och sköta de befintliga reservaten som vi har i Uppsala.

Det är också så att mark kan bevaras utan att man behöver bilda reservat. För oss kristdemokrater är det viktigt med jordbruksmarken runt Uppsala, staden skall förbli en "stad på slätten". Ofta är det lätt att bilda reservat i skog och på åkerholmar, men mer sällsynt på jordbruksmark. Ett slående exempel i föreliggande ärende är Stabby, där vi Kristdemokrater anser att det är minst lika viktigt att bevara siktlinjen ut över Stabbyfälten som själva skogsområdet. Det var med den bakgrunden vi föreslog "Stabby Trädgårdsstad" för de södra områdena av Stabbyfälten, för att kunna bevara jordbruksmarken längre norrut.

Vi yrkade därför avslag för reservaten för Stabby, Gula Stigen och Tunåsen / Röbo, också eftersom dessa inte är utpekade i översiktsplanen.

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande